

ÜRÜN DERGISİNİN PROGRAM ELEŞTİRESİNE CEVAP

AHMET DEMİR

Aylık «ÜRÜN» dergisinde Temel Saatçioğlu imzasıyla yayınlanan bir yazıda Türkiye'deki sosyalist partilerin programlarının eleştirisi yapılmak istenmiş. Ancak sosyalist partilerden üçünün programı eleştirilmeye değer bulunmamış ve sadece TİP ve TSİP' in programının bazı bölümlerinin ele alınmasıyla yetinilmiş.

Sosyalistlerin birbirlerini eleştirmeleri elbetteki ideolojik çalışmanın gereğidir. Ve hatta bu onların görevleridir. Ayrıca ülkemiz somutunda bu eleştiri sosyalistlerin birliğine hizmet için yapılıyorsa daha bir önem kazanır. Böyle olunca da eleştiri, konunun önemine bağlı olarak bilimsel bir temeli, ciddi bir araştırmayı, yoğun bir teorik çabayı ve bütün bunların yanında amaca uygun bir eleştiri uslubunu zorunlu kılar. Ancak böyle bilimsel kriterler esas alınırsa ortaya zorlama değil, gerçekten eleştiri noktaları çıkar ve bölünmüş olan sosyalist hareketimiz içinde sağlıklı bir diyalog başlar. Aksi durumlarda, yani tahrifat, demagoji ve dar kafalı küçük buruva grupçuluğu ile «eleştiri» yapılmaya kalkışılırsa, bilimselliğin yerine seviyesizlik getirilmiş olur.

Biz Türkiye Sosyalist Hareketinin ortaya koyduğu programların en gelişkini olarak gördüğümüz TSİP programına yönelik eleştiri üzerinde duracağız. Ancak bundan önce, Ürün yazarının eleştiri anlayışı üzerinde birkaç söz ederek ve bu arada içine düştüğü başlıca teorik hataları da göstereceğiz.

LEGALİTE SORUNU VE İDD

Yazarın eleştiriden amacınının sosyalist hareketin birliğine, gelişip güçlenmesine hizmet olmadığı daha yazının başlığında

ortaya çıkıyor. «Legal Sosyalist Akımlar» deyimi eleştirinin hangi temel üzerinde geliştirileceğini gösteriyor. Yazarın kafasında, sosyalistlerin *legal* mücadelesiyle *legal sosyalizm* özdeşleşiyor, aynı anlamı taşıyor. «Legal sosyalizm» nasıl burjuva sosyalizmi ise sosyalizmin legalitesi, ülke çapında meşruiyet kazanması da aynı ölçüde burjuva çerçevededir yazara göre. Nitekim yazar, böyle düşündüğünü daha ikinci paragrafta itiraf ediyor

«Bu partilerin görece olarak daha elverişli koşullarda peşpeşe ortaya çıkmalarının ana nedeni *kanımızca*, hepsinin ortak özelliği olan «legalizm» anlayışıdır. Bu partilerin tümünün kuruluşunda şu ya da bu ölçüde, gizli ya da açık bir anti-Sovyetizm varolmuştur. Hepsinde ise egemen eğilim, bir TKP düşmanlığıdır.» (Ürün Sayı: 42. S. 77. ABÇ).

Aynı paragrafta ve bir cümle sonra yazar: «Ancak bunun nesnel temeli, bu partilerin yöneticilerinin sınıfsal yapısıdır» diyor.

Yazar kendi *kanısını* eleştirisinin çıkış noktası olarak seçtiği için yaptığı işi bilimle ve somut verilerle değil, önyargı ve çarpıtmalarla temellendirdiğini itiraf etmektedir. Oysa bilimsellik sübjektif yargılardan çarpıtmalardan değil, somut olgulardan yola çıkmayı gerektirir. Ayrıca yazar koşulların gerektirdiği çabışmaları kucaklamayı, meşruiyet mücadelesi vermeyi, *legal* mücadele görevlerini yerine getirmeyi «legalizm» olarak nitelemekle kendi bilimsizliğini kanıtlıyor ve *legal* işçi sınıfı partisi ile «legal marksizm»i özdeş gösterme demagojisine başvuruyor. Koşullar elverişli olduğu halde *legale* çıkmamanın bilimsel anlamı *otzovizm*dir. Elverişli koşullarda *legale* çıkmak ise işçi sınıfı partilerinin görev ve sorumluluğudur.

Yazar TKPden ayrı bir olgu olarak ortaya çıkmış olmayı hazmedemekte kabahati anılan partinin dışında aramaktadır. Oysa, bugün objektif olgu olan hareketin bölünmüşlüğüne görmemekte, birinci derece suçlusunun ise TKP olduğunu gizlemek için kendi dışındakilere saldırmaktadır. Yine yazar TKP'den ayrı bir olgu olmayı anti-sovyetizm saymaktadır. Bunları söyleyebilmek için günümüz dünyasından habersiz olmak gerekir, bilimsiz olmak gerekir ve hatta *ard niyetli* olmak gerekir. Bu düpedüz bir yalandır ve demagojidir. Türkiye'de komünist ve enternasyonalist olmak için TKPden icazet mi alınacaktır? TKP Türkiye'de komünizmi ve enternasyonalizmi, Sovyetizmi kendi ipoteği altında saymaktadır. Oysa, şayet son yıllarda ülkemizde Marksizm-Leninizm ve Proletarya enternasyonalizmi güçlenip yaygınlaşmışsa, sol'da anti-sovyetizm kırılmış, Maoculuk tecrit edilmişse, bu başarıda en büyük

pay, TKP'nin, legal sosyalist akımlar dediği çizgilerden birine aittir ve bu şerefi o sosyalist siyasal çizgi taşımaktadır. TKP'nin yaptığı ise, enternasyonalizm adına oportünist politikalar gütmek ve böylece Türkiye solunda kimi anti-sovyetik eğilimlere malzeme vermek olmuştur. Israrlı sosyal demokrasi kuyrukçuluğu, Makavelist yöntemler ve ekonomizm hattı bunun başlıca kanıtları arasındadır. İleri sendikal hareketle İDD'nin izlediği grupçu ve oportünist siyasetlerin açtığı bádire ve Maden-İş işçilerinin mücadelesinden grupsal parsa toplamak amacıyla, bu mücadeleyi diğer sosyalist ve demokratik hareketlerden tecrit etme çabaları, onbinlerce işçiyi bir yenilgi tehlikesiyle karşı karşıya bırakmıştır.

TKP tarafından öteden beri alışkanlık hâline getirilen küfürbazlığın ve çarpıtmacılığın en somut noktalarından birisi olan şu «legalizm» ve «legalite» konusu üzerinde biraz daha ayrıntılı olarak durmamız gerekiyor.

Birincisi, İDD'cilerin sık sık kullandıkları «legal sosyalist akımlar» deyimini ele alalım... TKP'cilerin bencil ve grupçu bir anlayışla icadettikleri «legal sosyalist parti» deyimini bilimsel bakımdan bulanık ve muğlak bir terimdir... «Legal sosyalist parti» ne demektir? Bizim bildiğimiz bugün kapitalist ülkelerde Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmine bağlı işçi sınıfı partileri vardır. Bu partiler genellikle «komünist ve işçi partileri» diye adlandırılırlar. Yani bir partinin işçi sınıfı partisi olması (Marksist-Leninist ve proleter enternasyonalist bir parti olması) onun adının komünist olması veya olmaması ile ölçülemez. Bugün dünyada adında Komünist terimi olmayan pekçok işçi sınıfı partisi vardır... (İran TUDEH Partisi, Kıbrıs Emekçilerinin İlerici Partisi —AKEL—, İsviçre Emek Partisi, Macaristan Sosyalist İşçi Partisi, Alman Sosyalist Birlik Partisi... vb, vb... gibi sayısız partiler Marksist-Leninist'tirler, yani işçi sınıfı partisidirler...) Bu nedenle, İDD'ciler Türkiye solunda bir partinin adının şu veya bu olmasına dayanarak partileri tasnife kalkarlarsa kesin bir içtensizliği yansıtmış olurlar... Ve bu içtensizliği sürdürürebilmek için de bilimsel kriterleri çarpıtmaya uğraşırlar. Bir defa bu gerçeğin altını kesinlikle çizmek gerekir... Bir partinin Marksist-Leninist ve enternasyonalist olup olmadığı onun temel ideolojik hattıyla, bu ilkelere uygun bilimsel örgütlenmesiyle, bilimsel programıyla bu temele bağlı stratejilerinin, taktiklerinin ve her konudaki politikalarının bilimsel komünizme uygunluğuyla ölçülür...

Bir partinin adında «sosyalist» teriminin bulunması, onun Fransa, İspanya veya kimi Arap ülkelerindeki gibi «sol sosyal de-

mokrat» eğilimli bir parti olduğu anlamına gelmez... Gerçekten de bu ülkelerde varolan ve genellikle «sosyalist parti» diye anılan, ayrıca dönem dönem Komünistlerle işbirliği yapabilen bazı partiler «sol sosyal demokrat» partilerdir... Gene adları «sosyalist» olan bazı partiler ise «sağ sosyal demokrat» partilerdir.

İDD'ciler işte bu şekilde, kelime oyunlarına dayanarak ve Avrupa'daki kimi sosyalist partiler olgusundan kalkarak, Türkiye'deki sosyalist partilerin *hepsini* böyle göstermeğe kalkışmaktadırlar. Onlar laf cambazlıkları yaparak, kendilerini «komünist», kendileri dışındakilerin tümünü ise «sosyalist» (sol sosyal demokrat) gibi göstermeğe kalkışmaktadırlar. İDD'cilerin bu tutumunun başlıca iki nedeni vardır: a) Kendilerini işçi sınıfının yegane temsilcisi olarak göstermek, Türkiyede bilimsel sosyalist hareketin bölünmüşlüğüne bu yolla örtbas etmeğe çalışmak, kardeş partileri bu şekilde yanıltmak ve böylelikle haketmedikleri bir sıfatı, elde etmedikleri bir konumu terimlerle, kelimelerle varitmiş gibi göstermeğe kalkışmak...

b) İDD'ci yöneticilerin ayakları Türkiye toprağından ve pratiğınden kopuk olduğu için, şablonculuk onların özelliklerinden birisi durumunda bulunduğu için, İDD'ciler Avrupalı kapitalist ülkelerdeki Komünist ve sosyalist partilerin durumlarına bakmakta, kendilerini de tıpkı Avrupa Komünist Partileri gibi görmeğe çalışmakta, böylesine bir hayal denizinde yüzmektedirler... Bu şekilde, İDD'ciler kendi partilerini komünist partisi, Türkiyedeki diğer sosyalist partilerin tümünü ise batı Avrupa'daki sosyalist partiler (yani sosyal demokrat partiler) gibi görmekte, göstermekte ve böylece rahatlamakta, Avrupa şablonlarıyla Türkiye'de «komünizm yapacaklarını» sanmaktadırlar... Tıpkı, bazı ileri kapitalist ülkeler için geçerli olan «İleri Demokrasi»yi, bir şablon halinde Türkiye'ye giydirmek istiyorlarsa, aynı şekilde Türkiye'deki sosyalist partilerin tümünü Fransız Sosyalist Partisi gibi görmeğe çabalamaktadırlar...) İşte başlıca bu nedenle, İDD'ciler, Türkiye'deki sosyalist partilerin hepsini birden aynı kaba koyarak onları «sosyalist partiler» diye adlandırmaktan zevk duymakta ve yarar ummaktadırlar. Oysa, Türkiyede «sosyalist partiler» diye küçümser edalara bürünerek kendilerine paye toplamağa çalıştıkları partiler arasında öylesi vardır ki, İDD'cilerin partisinin çok ilerisinde güçlü bir bilimsel ve enternasyonalist ideolojiye sahiptir. İşçi sınıfı biliminin ve enternasyonalizminin ülkemizde yaygınlaşmasında, hayata geçirilmesinde, bilimle ve proletarya enternasyonalizmiyle donanmış kadroların yetişmesinde, dünya ko-

münist hareketinin evrensel görüşlerinin ve politikalarının yurdumuzda yaygınlaşmasında esas ve öncü mücadeleyi İDD'ciler değil, onların «legal sosyalist akımlar» arasında göstererek küfretmeye kalkıştıkları işçi sınıfı sosyalistleri vermiştir, vermektedir... Dünya işçi sınıfı partilerinin *kimi* ülkeler için gerekli gördüğü tezleri, sanki Türkiye için de geçerliymiş gibi gösterip, sınıf mücadelemizi, CHP sosyal demokrasisinin ve bir kısım reformist sendikacıların kuyruğuna takmak isteyenler, işçi sınıfı adına binbir günah işleyerek sendikal hareket içinde bir kısım işçi müfrezelerini yenilgiye sürükleyenler, siyaseti ikinci plana itip, siyasal demokratik mücadelenin öncülüğünü dahi CHP'ye bırakarak, ekonomizm yapanlar, Komintern'in 1920'de kurulan Türkiye seksiyonunun —dolayısıyla Komintern'in— geleneğini temsil etmemektedirler. Onlar, olsa olsa, bir zamanlar Komintern'in Türkiye Seksiyonunun taşıdığı şerefli ismin ardına sığınarak, binbir türlü oportünizm yapmaktadırlar. İşledikleri kabahatlar bini aşan ve çeşitli hiziplerden oluşan bir *grup partisi* hüviyetindedirler ve Türkiye işçi sınıfı politik hareketinin bölünmüşlüğüne inkâr ettikçe de hep grupçu kalacaklardır. Onlar bu acz'lerini örtbas etmek için Komintern Türkiye seksiyonunun geleneksel adını kendilerine kalkan olarak kullanmaktadırlar; ideolojiyi, bilimi ve devrimci proletarya pratiğini bir yana bırakıp, Türkiye solundaki işçi sınıfı sosyalistlerini ancak bu şekilde —onları batı Avrupa sosyalist partileri gibi göstererek— karalayabileceklerini ummaktadırlar. Böylece, sadece bir isme sığınıp, binbir türlü tahrifata başvurarak Türkiye sosyalist hareketi içinde kendisini merkezi otorite gibi göstermeğe kalkışmak, aslında zavallılığın ifadesidir...

İDD'cilerin «legal sosyalist partiler» terimini bir suçlama vesilesi olarak kullanmalarının altında yatan bir başka ard niyet daha vardır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu ard niyet onları bilim dışına düşürmektedir. Bilimsel sosyalist literatürde «legal sosyalist parti» diye bir terim yoktur... Bilimde, «legal Marksizm» terimi vardır. Bilimde yeralan bu «legal marksizm» terimi ise gerçekte «legal çalışma yapan Marksist-Leninist partiler» için kullanılan bir terim değildir. Öyle olsaydı, dünyada pekçoğu legal olarak çalışan *işçi sınıfı partilerinin* hepsini «legal marksizm» ile suçlamak gerekirdi. «Legal Marksizm» deyimi, gerçekte, «uzlaşmacı marksizm» anlamına gelir. «Legal marksizm»in legal çalışma yapmakla karıştırılması salt bir *kelime oyunu* veya kelime yanılmasıdır (illüzyondur). «Legal marksizm», işçi sınıfının devrimci amaçlarını, *proletaryanın devrimci iktidarını* BENİMSE-

MEYEN sol parti ve akımlar için kullanılır. Bunun legalite ve illegaliteyle olan bağıntısı ancak dolaylıdır. Kaldı ki, Marksist dahi olmadığı halde illegal çalışma yapan partilerin bile varolduğu bir çağda, «legal işçi sınıfı partisi eşittir legal marksizm» diye bir kavram yaratmak yanıltmacadır... (Portekiz'de Suarez'ın Sosyalist Partisi, marksist bir parti dahi olmadığı halde, faşist diktatörlük zamanında illegal olarak çalışmaktaydı... Aynı şekilde Yunanistan'da bugün Panhelenik Sosyalist Hareketi adını alan Papandru'nun sosyal demokrat akımı da, faşizm altında illegal çalışmaktaydı... Hatta bugün Şili'deki Hristiyan Demokrat Parti şu anda illegal durumdadır). Demek ki, «legal marksizm» ile «legal marksist parti» asla eşanlamlı değildir...

Bu konuda bilimin prensibi açık ve yalındır... «Yeni Tip Parti» diye nitelenen işçi sınıfı partileri daima mücadelenin *bütünselliğini* gözönünde bulundururlar ve devrimci sosyal pratiğin her aşamasında bu bütünselliği bir an olsun gözden uzak tutmazlar. İşçi sınıfının devrimci iktidarına giden yolda karşılaşılabilecekleri *tüm* ihtimalleri hesaplar, daha da önemlisi, işçi sınıfının devrimci iktidarına hazırlanmanın *çok yanlılığını* bilirler, bu iktidarın sağlamca ele geçmesi, zaferin net ve kesin olması için *zorunlu tüm gerekleri* yerine getirirler.

Böylelikle TKP'ciler legal siyasi çalışma yapmamayı bir erdemmiş gibi göstermeğe kalkıştıkça, tıpkı birtakım küçük goşist gruplar gibi amatörce bir böbürlenme içine düşmektedirler... İşin ilginç yanı o goşist gruplar, gerçekten goşist ve otzovist oldukları için legal siyasi parti çalışmasını reddetmekte, —fakat ne hikmetse gene legal siyasi çalışmanın önemli bir yanı olan legal yayın faaliyetini reddetmeyerek kendileriyle çelişkiye düşmektedirler... TKPnin ise durumu değişiktir. TKP goşist veya otzovist olduğu için legaliteden kaçmamaktadır. Onlar gerçekte pasifist oldukları için legal siyasi mücadeleyi sürekli ertelemekte burjuvazinin yasağını bahane olarak göstermekte ve böylece işçi veya diğer birkısım meslek örgütleri, ya da çeşitli demokratik kitle kuruluşları içinde ilkesiz yoldan sempatizan toplamayı legal çalışma diye tanıtmakta, bir başka deyimle, *legal çalışmanın siyasi yanını değil*, ekonomik-demokratik yanını öne çıkarmakta, legal siyasi çalışmayı ise sadece yayınlı sınırlamaktadırlar.

TKP, legal siyasi çalışmayı, kendisinin legal parti olarak *yasal çalışma hakkına sahip olmasıyla* mümkün göstererek gerçekte siyasi mücadeleden kaçmaktadır. Oysa dünya işçi sınıfı tarihinde çeşitli partilerin çeşitli dönemlerde legal siyasi çalışma için de-

nedikleri çeşitli yollar vardır. Örneğin Kıbrıs Komünist Partisi'nin 1943'de legal siyasi parti çalışması için başvurduğu yol bunlardan birisidir.

Üstelik TKP legal siyasi çalışmayı kendisinin legale çıkmasına bağlayıp pasifizm içinde yüzerken, Türkiye'de bilimsel sosyalist anlamda legal siyasi mücadeleyi kucaklayan ve bilimsel sosyalist görevlerini, çok yanlılığını ve bütünselliğini esas kabul eden ayrıca 141 ve 142'nci maddelerin üzerine yürüyen, bu yolda merkez yöneticilerinden tabandaki üyesine kadar her kademede fedakâr ve cesur bir uğraş sürdüren, bu uğurda hapisaneyeye düşmekten korkmayan işçi sınıfı sosyalistlerini ve onların bilimsel siyasal örgütlenmelerini de karalamağa kalkışmaktadır.

Yazar bilimden zerre kadar nasiplenmediğini, partilerin sınıfsal temellerini, bizi onları doğru turlarında arayacak yerde yöneticilerinde aramakla gösteriyor. Doğrusu sayın yazarın sınıfsal temelini bizde merak etmeye başladık. İzlediği siyasal doğrultu önemli değil bizce, kendisi için derin tahliller (!) yapabilmemiz için, kendisinin kullandığı yöntemi kullanmak istiyoruz.

Yazar sosyalist partilerle onların yöneticilerini karşı karşıya koymak için özel bir çaba gösteriyor. Bunu, yazarın izlediği siyasal doğrultunun çalışma uslubuna bağlıyor ve hak veriyoruz. Bu partilerin tabanlarında iyi unsurlar bolca var ama ah şu yöneticiler (!)

Bu anlayışın adını Lenin 60 yıl önce koymuştu!!!

Yazar, «gerçek anlamda işçi sınıfı partisi» olmanın ölçütü olarak mevcut siyasal ortamda legal olunamayacağını almaktadır. Şöyle diyor:

«İşçi sınıfının dünya görüşü ve bunun ışığında bağımsız eylemi, burjuvazinin koyduğu yasaklara, sınırlara ve burjuvazinin iznine bağlı olamaz... Öyleyse Türkiye'nin bugünkü koşullarında, ceza yasasının 141-142, Siyasi Partiler ve seçim yasalarının ilgili maddeleri ve öteki anti-demokratik hükümler karşısında gerçek anlamda legal bir işçi sınıfı partisi olmak mümkün değildir. Mümkün gibi gözükse bile, bu, işçi sınıfının kendi eliyle tüm yöneticilerini ve kadrolarını burjuvaziye tesliminden öte bir anlam taşımaz.»

Bu mantığı ya da mantıksızlığı, Türkiye Sosyalist hareketi yakından tanır. Söylenmek istenenin ne anlama geldiğini bilmeyecek bir tek işçi sınıfı sosyalisti bulunabileceğini sanmıyoruz. Bilimsizlik insanın yakasını ele vermesine işte böyle yolaçmaktadır.

Yukarıda bu partilerin «elverişli» koşullarda ortaya çıktıklarından sözedilirken burada «burjuvaziye teslim» olmaktan sözedilmektedir. İşçi sınıfı partisi olmanın burjuvazinin iznine bağlı olmayacağı söylenirken 141-142'den sözediliyor ve işçi sınıfı partisi olabilmek, yine burjuvazinin iznine bağlanıyor. Koşullar elverişli olduğunda çıkmak «legalizm» oluyor ama bu legalizm, koşullar elvermediği için de işçi sınıfı partisi olamıyor. 141-142'ye rağmen işçi sınıfının dünya görüşü doğrultusunda legal mücadelenin risklerini göze almak ise kadroları burjuvaziye teslim etmek anlamına geliyor, 141-142 izin vermediği için ortalıkta gözükmemek *parti* adını alıyor. Yazar bu sözleriyle, gerçekte TKP'nin legal siyasi mücadelenin bu koşullarda dahi biçimlerini zorlamaktan niçin kaçtığını, yani korkaklığını kendi diliyle kanıtlıyor.

Bu saçmalıkları çok dinlediğimiz için neyin anlatılmak istendiğini, biraz zor da olsa çıkarabiliyoruz. Bu günkü koşullarda illegalitenin, mutlak olacağı söyleniyor. Goşizm de böyle düşünmektedir. Bu ortamda legalite tehlikelidir, «tehlikesiz» olan çalışma tarzını seçmek gerekir. Sosyalizm kaçkınları da böyle düşünmektedirler. Yazar ise bilimsizliğinden, «legal marksizm» ile «marksizmin legal mücadelesi»ni ayıramadığından, ya da böyle davranmak işine geldiğinden leninist bir partinin, mevcut koşulları kendi çalışmasıyla değiştirme ve çalışmasını koşullara uydurma mücadelesinin içiçe olduğunu kavrayan bir parti demek olacağını bilmemesinden dolayı, pot üstüne pot kırmaktadır. İşçi sınıfı sosyalistleri, 141-142'ye karşı yorulmaz bir mücadele verdikleri kadar 141-142'ye rağmen yılmadan mücadele verenler olsa gerektir.

Yazar ülkemizdeki sol hareketin çocukluk hastalıklarına göz kırpacaksa, kendi «erimiş» partisinin «ayağa kaldırılması» için taze kanı orada arıyorsa, bunca dolambaçlı söze gerek yok sanırız.

Yazarın 141-142'nci maddeler altında legal mücadele hakkında söylediği yukarıdaki sözlerin en önemli yanı şudur: Yazar, goşist olmadığı halde bir goşist amatörlüğü ile kendi çizgisinin illegalitesi ile övünürken, ve başkalarını legalizm ile suçlarken, yukarıya aktardığımız son sözleriyle kendisini ele veriyor ve legalizm mantığını yansıtıyor. Çünkü örgütlü ya da örgütsüz tüm İDD'ciler gibi kendisi de, kısa erimdeki umutlarını 141-142'nin kalkmasına bağlamıştır. Yani yazar ve diğer İDD'ciler, illegal görevlerin gerekliliğini 141-142'nci maddeler ile —dolayısıyla anti-demokratik koşullarla— sınırlamaktadır. Böyle bir anlayış «yeni tip parti» anlayışına aykırı düşer. Çünkü, işçi sınıfı politik hareketinin çok yan-

lı misyonlar bütünlüğü, faşist veya diğer anti-demokratik ortamlarla birinci derecede ilgili değildir. İşçi sınıfı politik örgütlenmesinin bütünsel işlevleri, doğrudan doğruya bir *iktidar sorunudur...* İşçi sınıfının devrimci iktidarını kurmak sorunudur. En geniş burjuva demokrasisi altında bile, bilimin öngördüğü biçimde işçi sınıfı devletini kurmak, bunu kurmak için de burjuva üstyapı mekanizmasını parçalamaya hazırlanmak özgürlüğü yoktur. 141-142 kalktığı ve demokratik bir ortama varıldığı zaman dahi böyle bir özgürlüğü hayal etmek budalalaktır. İşçi sınıfı örgütlenmesinde, burjuvazi en geniş burjuva demokrasilerinde bile daima sınırlar ve kayıtlar koyacaktır. 141-142'nin kalkmasına bu denli bel bağlamak, gerçekte ve bu nedenle, legalizmin kendisidir. Dünyada legal çalışma olanaklarına sahip olan muhalefet durumundaki yeni tip partiler hiçbir zaman legalite-illegalite sorununun temelini kendi ülkelerindeki demokratik ortamın derecesiyle sınırlı görmezler. Gerçek bir işçi sınıfı partisi ister illegal, ister legal, isterse yarı-legal olsun, daima meseleyi iktidarın ele geçirilişi ve proletarya devletinin —bilime uygun olarak— kurulması şeklinde görür. TKP «yeni tip parti» olduğu iddiasındadır, fakat bunun gereklerini yerine getirmemektedir. Yeni tip parti, en geniş burjuva demokratik ortamlarda bile politik çalışmanın çok yönlü bütünselliğini ihmal etmez; buna karşılık en kötü anti-demokratizm koşulların da bile legal siyasi çalışmanın yolunu, yordamını zorlar. Fakat TKP, şimdiki illegal durumunu erdemmiş gibi gösterip bu koşullarda legal siyasi mücadeleden kaçarken, illegaliteyi de 141-142 ile sınırlamakta, böylece yeni tip parti iddialarına layık olmamaktadır.

Ama İDD'ciler gibi, Türkiye'ye bir ileri demokrasi şablonu zoraki bir elbise gibi giydirilmeye kalkışılınca şu mantık ortaya çıkar: 1977 genel seçimleri sonrasında sosyal demokrasi tek başına iktidara gelecek, vaadettiği gibi 141 ve 142'yi kaldıracak, TKP legal çıkacak, 1981'de parlamentoya girecek, ya o dönemde ya da en geç 1985'de TKP ve sosyal demokrasi tıpkı Fransa'daki gibi güç-birliği cephe vb. yaparak iktidara gelecek ve ileri demokrasiyi kuracaklar, 1989 seçimlerinde TKP'nin koalisyondaki gücü artacak ve neticede böylece yavaş yavaş sosyalizme geçilecek... 1977 genel seçimleri öncesinde İDD'cilerin taşıdıkları mantık ve kurdukları düş bu şekildeydi... Elbette, mantık bu olunca, İleri Demokrasiye giden yolda, sosyal demokrasinin iktidara gelmesi ve 141-142'nin kalkması İDD umutlarının kilit noktasını oluşturmaktaydı... Oysa 5 Haziran seçimleri, bu İDD mantığını iflas ettirmiş, sınıf mücadelesinin ne denli sert geçtiğini, sınıf mücadelesinin

bir «al gülüm-ver gülüm dünyası» olmadığını görmek istemeyen İDD'ciler birden afallamışlardır. Kısa erimde, sosyal demokrat iktidara bağlanan umutlar yıkılınca, bu düşler üzerine kurulan iskambil şatoları da çökmüş, derken, sanki yeni bir bulguymuş ve Türkiye'nin ancak şimdi ortaya çıkan yeni bir gereksinmesiymiş gibi cephe sloganı, üstelik de ilkesiz ve grupçu bir tarzda ortaya atılmış, «UDC» konusunda koparılan grupsal gürültüler de geri tepince İDD'cilerin temel mantıkları bir kez daha sosyal pratikte darbe yemiş, ardından, sosyal demokrasiye ve reformist sendikacılara, veya ilkesiz bir biçimde toplanmış İDD'ci küçük burjuva sempatizanlarına dayanan «İDD sosyal pratiği», bu kez ileri sendikal hareket içinde iflas bayrağını çekmiştir... «UDC» sloganı ile tüm ilerici, demokratik ve yurtsever güçlerin birliğinden sözedenler, 27 merkezi demokratik kitle örgütün geçtiğimiz aylardaki eylemlerini sabote etmişler, bir taraftan bu güçbirliğine sözde katılır gözükürken, öte taraftan, bu merkezi güçbirliği tarafından konulan kitle eylemlerine katılmayıp, Ankara ve İzmir'de sadece kendi gruplarının katıldığı karikatür eylemlere kalkışmışlar ve Türkiye solunda hızla tecrite doğru gitmişler, komplolar yoluyla ele geçirdikleri bir günlük gazeteyi, kendi grupsal reklamlarının aracı haline getirmişler, bu uğurda demokratik kitle örgütlerinin işlerine yalan ve tahrifatlarla karışmışlar, neticede o gazeteyi de büyük zararlarla iflas durumuna getirmişlerdir...

Bütün bu politikaların bir bir ve üstelik de uzun olmayan bir süreç içinde iflas etmesi, İDD'cileri büsbütün hırçınlaştırmıştır. Oturup, bütün bu başarısızlıklarının temel nedenlerini kendilerinde arayacaklarına, bu fiyaskoların sadece kendi oportünist ve makyavelist politikalarından kaynaklandığını itiraf edeceklerine, kendi dışlarındaki sosyalistlere ve ilericilere daha da azgınca saldırıya onları «karanlık güçlerin hizmetinde» göstermeğe çalışmışlar. İşçi veya öğretmen meslek örgütlerini işgal etmeye, meslek örgütlerinde anarşi çıkartmaya bile başvurmuşlardır.

Bay Saatçioğlu'nun komik bir böbürlenme ile sunmağa çalıştığı, sözde illegalitesinin bulunduğu nokta işte burasıdır. TİP'in programının ortaya çıkmasından bu yana 31 ay, TSİP'in yeni programının kabul edilmesinden bu yana ise 20 ay geçtikten sonra bu programların alel usul, şabloncu ve tahrifatçı eleştirisine başvurulmasının esas nedeni de budur... Birbiri ardı sıra iflas eden ve temeldeki oportünizmden kaynaklanan İDD politikaları gene kendisinin yarattığı bugünkü labirentlerin içinde çırpınırken, dürüstçe özeleştiri yapıp doğru yola gelmek yerine, kendi dışındaki sos-

yalistlere söverek bir süre daha sempatanlarını oyalayıp koruyabilme gayretidir bu yapılan... Yani hatanın derinleştirilmesidir.

EKLEKTİK VE TERCÜME PROGRAMLARLA İŞÇİ SINIFI PARTİSİ OLUNMAZ

TKP programı hakkındaki görüşlerimizi daha önce özetlemiştik. Bay Saatçioğlu'nun sözkonusu yazısı, İDD'nin bu eleştirilerden hiçbirşey anlamadığını ve tercümecilik, hazır kalıpcılık, eklektisizm yolunda devam ettiğini gösteriyor.

Yazar, sosyalist partilerin programlarında gördüğü temel eksikliği, sosyalizm aşamasına gelmeden önce bir ara aşamadan söz etmemek olarak özetliyor. Yazara göre *temel sorun* da buradaymış. Ak koyun ve kara koyun burada belli olurmuş! Çünkü yazarın benimsediği programda böyle bir aşama varmış ve bu ara aşamanın adı «İLERİ DEMOKRASİ» imiş!

İşçi sınıfı literatürüne bu konuda Lenin neler eklemiş; önce bunu Dimitrov'dan görelim:

«Lenin 15 yıl önce dikkatimizi 'proleter devrimine geçiş ya da yöneliş biçimleri aramaya' yöneltmemizi istedi. Bazı ülkelerde *birleşik cephe hükümeti* en önemli geçiş biçimlerinden biri olabilir. «Sol» doktrinciler Lenin'in bu emrini her zaman gözden ırak tutmuşlardır. Kısır propogandacıları bunlar ve «geçiş biçimlerini» önemsemeden sadece «amaç»lardan söz etmekle yetiniyorlardı. Öte yandan sağ oportünistler, proletarya diktatörlüğü ile burjuva diktatörlüğü arasında kalan özel bir *geçici demokratik aşama* kurmuşlardır. Bu uyduruk «geçici aşamaya» «geçici biçim» adını da vermişler, hatta Lenin'in kullandığı kelimeleri kullanmışlardır. Ama bu tip dolandırıcılıkları teşhir etmek çok kolaydır. Lenin'in söylediği şey, proletarya devrimine geçiş biçimi ve yönelişle ilgiliydi, yani burjuva diktatörlüğünün devrilmesini söylüyordu Lenin. Burjuva ve proletarya diktatörlükleri arasında bir geçiş biçiminden söz etmiyordu.»

İşçi sınıfı biliminin sosyalist devrim öğretisi bugün elbetteki 1935 yılındaki düzeyinde değildir. Bugün bu öğreti gelişmiş kapitalist ülkeler için «ileri demokrasi» yolunu geçerli saymaktadır. Ama yazarın zannettiği gibi bu İLERİ DEMOKRASİ, bir ara aşama değildir. Sadece bir geçiş, bir yöneliş biçimidir. *Biçim olduğu için* de özele bağlıdır. Yani belli özel durumlarda şekillenme şansına sahiptir. Elbetteki kapitalizm ile sosyalizm arasında bir *ara*

aşama yoktur ama geçiş biçimi ile, yöneliş biçimi ile doldurulması gereken bir boşluk vardır. Ama hiç kimse bu boşluğu kendi ülkesinin koşullarında, başka ülkelerden alarak doldurmaya kalkmamıştır.

Yazar, geçiş döneminde işçi sınıfının kuracağı ittifakların önemine işaret ediyor, haklıdır. Ama bu konuda bir ikinci cümle daha söylemeye kalktığında anti-marksist sözler çıkıyor ağzından. Şöyle diyor:

«İşçi sınıfının ilk önerileri, mutlaka kendisiyle bağlaşıklığa girmesi mümkün olanların çıkarlarıyla uyuşmalıdır. Başka türlü bir bağlaşıklık kurmak mümkün değildir.» (Ürün sayı 42. S. 81). «Bağlaşıklık ancak tarafların ortak çıkarları çevresinde kurulabilir.» (Aynı sayfa)

Bu geçiş biçiminde işçi sınıfının yandaşları arasında küçük mülk sahiplerinin ve hatta orta tabakaların olması kaçınılmazdır. Bütün bu sınıf ve zümrelerin çıkarlarının, işçi sınıfından farklı olduğu ve olacağı da açıktır. Farklı çıkarları «ortak çıkarlar» haline dönüştürmek ise sanırım yazarımızın özel yeteneğinden kaynaklanıyor. Çünkü Lenin bile bunu başaramıyacağını gördüğü için şöyle yazmış:

«Proletarya genellikle, küçük işletmeciler sınıfının çıkarlarını savunma görevini üzerine alamaz, almak zorunda da değildir. Bu sınıfı, sadece, *ne kadar* devrimci ise o ölçüde destekleyebilir.» (Bütün eserleri C. 4 S. 247. —1899 program taslağı—)

Demek ki proletarya bağlaşıklarının çıkarlarını savunmaz. Çıkarlarının savunulması demek, o sınıfın desteklenmesi demektir. Halbuki proletaryanın yapması gereken, kendisiyle müttefik olmaya aday sınıf ya da zümrelerin çıkarlarını savunmak ve böylece o sınıf ve zümreleri desteklemek değil, onların, proletaryanın mücadelesine uygun düşen mücadelelerini desteklemek olmalıdır. Yazar elbette ki işçi sınıfını öteki sınıfların kuyruğuna takmak için onların çıkarlarının savunulmasını ya da, çıkarların birleştirilmesini savunmuyor. Kötü niyetli değildir. Sadece bilimsizliğinden, çıkarların savunulmasıyla, mücadelenin desteklenmesi arasındaki derin farkı kavrayamamasından böyle yazmış.

Yazar, «peki nasıl oluyor da çıkarları farklı bu sınıfların *bağlaşıklığı* mümkün olabiliyor» diye sorar mı bilmiyoruz. Ama biz bunun nasıl mümkün olduğuna dair bir ipucu verelim yine de:

«Proletarya sonuna kadar devrimci olan tek sınıftır, bütün öteki sınıflar ve bu arada, emekçi köylüler, yalnız proletaryanın gö-

rüş mevzilerine geçtikleri ölçüde devrimci olabilirler». (Lenin'in 17. Kongre konuşmasından c. 27. S. 130).

Demek ki ittifak kurmak, öyle yazarın zannettiği gibi «sen çıkarlarından biraz taviz ver, bende biraz vereyim ve ortak çıkarımızı bulalım» anlayışıyla sağlanacak kadar kolay değilmiş. Sınıflar mücadelesinin zor görevlerinden, kahır istiyen görevlerinden kaçanlar, devrimin sosyal tabanını genişletmek için böylesi uzlaşmacı yolları seçerler. İşçi sınıfı sosyalistleri ise müttefiklerini kendi «görüş mevzilerine» çekmeye çalışırlar. Bu onların ilkesidir. Ama sınıflar mücadelesi içinde öteki sınıfların çıkarlarıyla proletaryanın çıkarları bazan çakışabilir. Bu da mücadele içinde (programa görece bağlılığı anlamında) *pratik* bir sorundur. Yazarın zannettiği gibi «*Programatik*» bir sorun değil.

Ama biz yine inanmak istiyoruz ki, yazar kasıtlı yanlış yapmıyor. O, bilimi *derinleştireyim* (!) derken kendi yanılığını derinleştirmektedir. Çünkü; Fransa'daki İLERİ DEMOKRASİ onda tıkrı sabit olmuştur. Bu şablonu neresinden, nasıl biçersenem götürüp Türkiye toprağına oturtabilirim; onun hesabını yapmaktadır. O bu hesabında direndikçe hem kafasındaki boşluk ve hemde kapitalizm ile sosyalizm arasındaki boşluk dolmayacaktır.

Yazarın zannettiği gibi işçi sınıfı, müttefiklerini ürkütmek korkusuyla yaklaşmaz ittifaklar sorununa. Soruna böyle yaklaşmak oportünizmin düşünsel temellerinden biridir. Lenin'in deyiimiyle bu temel: «geniş halk yığınlarını elden kaçırmamak için, sınıfsal görüş açısından ve sınıf mücadelesinden vazgeçmek»dir.

Ürün yazarı Bay Temel Saatçioğlu yazısının bir yerinde (ürün s. 42. Sa. 80).

«Nasıl bir iktidar istiyoruz?» sorusuna verilecek cevabın birincil önem taşıdığını» belirtmektedir. Sosyalist partilerin bu soruya yanıt vermedikleri ya da yetersiz yanıt verdikleri, Bay Temel Saatçioğlu'nun eleştirisine konu olmaktadır. Yazar sosyalist partilerin programlarını asla bu noktadan eleştirme hakkına sahip değildir. Çünkü birincil önem taşıyan, bu soruya verilecek yanıt değildir. Ve yine yazar biraz daha ileride, 83 sahifede sorunun can alıcı noktasına, yani iktidar sorununa, doğru yaklaşmaktadır. Ama yanlışını birincil, doğrusunu ikincil planda ele aldığı için kendisini eleştirmemiz gerekiyor. Doğru olanı bilerek ikincil plana ittiği için de art niyetli olduğu kuşkusuna kapılıyor ve yazarı kınıyoruz. Doğru olan şu

«Ancak şu ayırma da dikkat etmek gerekir: İşçi sınıfının tüm halk çıkarı için savunduğu dönüşümler, sosyalist toplumun kurul-

ması için zorunludur. Sosyalist bir iktidar ise, bunlar gerçekleşmeden de, daha önce de mümkün olabilir. Sosyalist üretim tarzının kurulmasının önkoşulları ile sosyalist devrimin önkoşulları özdeş değildir. Temel dönüşümlerin ya da bir bölümünün gerçekleştirilmesi sosyalist bir iktidarın kurulmasını hazırlayabileceği gibi, bunlar sosyalist bir iktidarın görevleri arasında da yer alabilir. Çünkü devrim sorunu öncelikle iktidar sorunudur.» (Ürün sayı 42. S. 83).

Yazarın bu sözleri, meseleye, yani, nasıl bir iktidar? soruna yaklaşım tarzının Leninist ipuçlarını açıkça veriyor. Ve yazar burada doğru söylemekle kendi eleştirisinin temellerini çürütüyor. Şöyle:

Belli görevleri yerine getirmesini beklediğimiz geçiş iktidarı, geçişin bir aracıdır ve bu iktidarın nasıl biçimleneceğine dair kesin belirlemeler yapmak proletaryanın ve onun programının görevi değildir. Lenin program tartışmalarında «Emeğin Kurtuluşu» gurubunun taslağında genişliğine yer alan bu ayrıntıların çıkarılmasını önermekteydi. Yani araçların biçimi ve nasıl kullanılacakları konusunda işçi sınıfının partisinin programı, vaaz vermeye yeltenen bir belge değildir.

İkincisi, yazarın da sezdiği gibi, belli demokratik görevleri biz programımızda sıralarız. Bu görevleri yerine getirecek iktidarın adını da DEMOKRATİK HALK İKTİDARI olarak koyduğumuzu farzedelim. Yani bu görevler doğrudan proletarya diktatörlüğünün görevleri olarak programda sayılmış olurlar. Ancak bu görevlerin bir kısmı, biz, hedeflediğimiz iktidarı gerçekleştirmek için verdiğimiz mücadele sırasında, bir kısmı biz o iktidarı gerçekleştirirken ve bir kısmı da amaçladığımız iktidarı gerçekleştirdikten sonra tamamlanabilir. Ancak geçiş döneminde ne gibi iktidarlar ortaya çıkar ve bu görevleri nasıl gerçekleştirir sorusu işçi sınıfının partisinin programının değil, programa görece bağım-olan pratik görevlerinin konusudur.

Yazar aynı sahifede, İleri Demokratik Devrim hedefinin, Sosyalist proletarya iktidarının önkoşullarının mevcut olmamasından gündeme geldiğini ve TKP programında yer aldığını yineliyor. Çok sevindirici bir itiraf. Gerçi yazar bu görüşünü daha önce de dile getirmişti. Ancak son günlerde Vadim Zagladin'den bazı şeyler öğrendiği, sosyalizmin önkoşullarıyla, sosyalist devrimin önkoşullarının birbirine karıştırılmasının yanlış olacağını kavradığı anlaşılıyor. Bu, ileri bir adımdır. Türkiye'de devrimci durumun her an ortaya çıkabileceğine ikna olduğu zaman ikinci adımı da ata-

cak ve İLERİ DEMOKRATİK DEVRİM'in neden Türkiye için geçersiz olduğunu anlayacaktır. Biz geçelim yazarın TSİP programına yönelttiği eleştirilere.

TSİP PROGRAMI TÜRKİYE SOSYALİST HAREKETİNİN EN İLERİ PROGRAMIDIR

Biz TSİP'in programının, sosyalist hareketimizin en ileri programı olduğunu savunmaktayız. İLKE yayınlarının TKP programına yönelttiği eleştirileri tekrar hatırlatıyor ve TKP Programının TSİP programından geri bir program olduğunu söylüyoruz. Bu nedenle yazarın TSİP programını yer yer TKP programına benzetmesini de ciddi buluyoruz.

Yazar «Demokratik Halk İktidarının nasıl, hangi yolla kurulacağını belirtmemesi TSİP programını hemen reformist bir parti programına dönüştürmektedir. TSİP programı emperyalizmden kurtuluşun, demokrasinin gerçekleştirilmesinin, daha da önemlisi bunları gerçekleştirecek iktidarın devrim yoluyla mümkün olacağını belirtmiyor, böyle bir amaç taşıyor. TSİP devrimi öngörmeyen bir program öne sürüyor» diye yazıyor. (Ürün Sayı. 42. S. 89).

Sanıyoruz, ülkemizdeki teorik düzey noksanlığına rağmen, sosyalistler arasındaki hiç bir tartışma da, bu kadar ilkel bir değerlendirmeye rastlanmamıştır. En azından DEMOKRATİK HALK İKTİDARI kavramı, sıradan sosyalizm sempatizanlarının kafasında bile, nasıl bir iktidar olduğuna dair imaj yaratmaktadır. Ve bu iktidarın kurulmasının nasıl mümkün olacağına dair herkeste aynı öngörü vardır. Yazar bunları aşarak kime ulaşabileceğini sanmaktadır, anlıyamadık. Çocuksu bir değerlendirme olarak görüyoruz ve bu satırları eleştiri saymıyoruz. Ama TSİP programında bunun böyle olmadığını gösteren cümleler var mı, yok mu? bakalım.

Demokratik Halk İktidarı ile somutlanacak mücadele TSİP programında şöyle belirtilmiş: «İşçi sınıfı bu devrimci sürecin başını çekmek ve sonuna kadar götürmek zorundadır. (TSİP programı S. 9).

Demek ki TSİP programında, işçi sınıfının başını çekeceği *devrimci* bir süreçten söz edilmektedir. Kaldı ki, bir iktidarın hangi yolla kurulacağını anlatabilmek için onun *devrimci yoldan* kurulacağını söylemek hiç bir şey ifade etmez. Ya da, *devrim yoluyla* kurulacağı söylenen her iktidar devrimci yoldan kurulmuş olmaz.

Örneğin yazar, kapitalizm sınırları içinde ileri bazı reformlardan ve dönüşümlerden ibaret olan İLERİ DEMOKRATİK DÜZEN'i *devrimci yoldan* kurmaya çalışan ve böylece onu İLERİ DEMOKRATİK DEVRİM haline dönüştüren bir programı savunduğu için, yani, reformların başına «*devrimci yoldan*» sıfatını ekleyip reformları devrim yapabilmeye yetenekli (!) olduğu için TSİP Programının öngördüğü DEMOKRATİK HALK İKTİDARININ baş tarafında bir «*devrimci yoldan*» tabirine rastlasaydı tatmin olacaktı. TSİP programında öngörülen dönüşümleri gerçekleştirecek bir Demokratik Halk İktidarının devrimci olmayan yollardan kurulabildiği bir ülke biliyorsa, yazar söylemeli ve bizimde öğrenmemizi sağlamalıdır. Adı geçen program öngördüğü devletin kendisini, yani halkın çıkarlarını korumak için bilimin öngördüğü tüm gerekleri, siyasal içerik ve biçimi taşımaktadır. Demokratik Halk İktidarı devrimci Proletarya iktidarının özgül bir biçimidir. Bu iktidarın nasıl kurulacağını açıkça söylemeyen bir program —ki TSİP programı bunu söylüyor— yazarın zannettiği gibi reformist değil «sol» bir program olurdu. Galiba yazar kendi ayıbını örtmek için TSİP programına «reformist» demek gereğini duymuş. Bunu da kendi çizgisinin temel zaaflarına ve yöntemlerine veriyoruz.

Yazar biraz aşağıda, Demokratik Halk İktidarının görevleri sayılırken ne kapitalizm ve ne de sosyalizm olan bir düzenin kastedildiği sonucuna varıyor. Bir «ara aşama»dır bu diyor ve «TSİP yazarları» bu sonuca istemeden ulaşmışlardır diye fetvasını tamamlıyor.

Program eleştirmeye yeltenen birinin böylesine usandırıcı yanlışlıklar yapmasını yadırgadık. Bu iş daha ciddiye alınmalıydı. Bir kez yukarıda belirttik. Bu görevler bir işçi sınıfı iktidarının görevleri olarak sayılmaktadır. Yani sosyalist bir iktidarın demokratik görevlerinden sözedilmektedir. Yazar da böyle olabileceğini yukarıda söylemişti ama sonradan unutulmuş. İlle de bir «ara aşama» istiyor. Zorunlu geçiş biçimleri değil de illa ki bir ara aşama...

Yok böyle bir şey bay yazar. Olması mümkün değil. Ya, mücadelemizin içinde gerçekleşen demokratik görevler, ya da iktidarımızın gerçekleştireceği demokratik görevler. Bundan sonrası zorlamaya kalktığında ister istemez vardığın sonuç ne olacak belli. Burjuvaziye vaaz. Şu hükümeti değil de bu hükümeti kur diye. CHP-AP koalisyonu değil de bir CHP iktidarı diye. Ya da seninde katılacağın bir «ulusal hükümet» diye. Sen bunları değil, sınıf mücadelesinin önüne çıkaracağı toplumsal süreçleri nasıl etkileyebileceğini ve bunun gerektirdiği *pratik* görevlerinin üstesin-

den nasıl geleceğini düşünmelisin. Bir işçi iktidarı mı olur, halktan yana demokratik bir hükümet mi olur, bir birleşik emek cephesi mi olur, yoksa doğrudan senin iktidarın mı olur? Şimdiden kestirmek mümkün değildir.

Ayrıca yazarın dikkatini bir noktaya daha çekmekte yarar görüyoruz. TSİP programı «TSİP yazarlarının» değil TSİP Kongresinin oluşturduğu bir programdır. Ve bu program, ülkemizde alışılmadık boyutlarda çabaları gerektirmiş olan bir programdır. Ve Kongrede satır satır tartışılmıştır. Belki başka partilerde bir grup yazar hatta bir şef program hazırlamıştır ama TSİP’de böyle olmamıştır. Nitekim böyle olmadığı, TKP Programıyla TSİP Programını karşılaştıran herkesin görebileceği kadar açıktır.

Devam edelim,

Yazar gördüğü kusurları, yazısının daha sonraki bölümlerinde şöyle sıralamış:

— TSİP programında, demokratik ve anti-empyeryalist görevlerle, sosyalist görevler birbirine karıştırılmış.

— Küçük işletme sahiplerinin desteklenip desteklenmeyeceği hakkında TSİP programı hiç bir şey söylemiyor.

— Millileştirilecek işletme sahipleri ile öteki işletme sahiplerinin birleşmesini nasıl önleyeceksiniz?

— Çalışmayan yemeyecektir diyorsunuz ama millileştirmediniz işletme sahipleri, kira geliri olanlar ya da miras hakkı olanlar ne olacak?

— İşçilerin tek bir sendikal birlik altında toplanacağını söylüyorsunuz. Bu, iktidar zorlamasıyla olacak bir iş değildir. Zoraki olmaz. Yoksa Türkeş’in durumuna düşülür.

— TSİP programında, memurlar, aydınlar, doktorlar, avukatlar, esnaflar, zanaatkarlar için bir şey söylenmiyor. Gençlik içinde böyle. Çocuklar içinde böyle. Bu kesimlere örgütten başka bir şey vaadedilmiyor. Siz daha ilk adımda gençliği ve çocukları sosyalizm için yetiştirmeye başlayacağınızı söylüyorsunuz. Buna o çocukların velileri ne der?

— Barış için, Dünya Barışının sağlanması için parlak sözler etmişsiniz ama bundan önce askersel yumuşama gelir. Bundan niçin söz etmemişsiniz?

— Siz bu programları hazırlarken önünüzde TKP programı vardı. Dünya işçi sınıfı partilerinin programları vardı. Onlardan niçin örnek almadınız? Uluslararası Konferansların belgeleri de hazırды o zaman.

— Bu programlar işçi sınıfının hiç bir yere götürmez.

Evet, TSİP programını ve TİP programını eleştirmeye heveslenen Ürün yazarının TSİP programında gördüğü eksiklikler yukarıda saydıklarımız. Cümleleri daha değişik ama biz özetledik ve özüne dokunmadık. «Kısa konuş» deseydik yukarıda saydıklarımızı söyleyecekti.

Bu saydıklarımızın tümü TSİP programında vardır. Yani yazar Program üzerinde tahrifat yapmamış. Eleştirecek başka bir şey bulamadığı içinde kendisini yukarıda saydığımız pasajlarla sınırlamış. Haklı mı, değil mi, görelim:

Demokratik ve anti-emperyalist görevlerin programda birbirlerine karıştırıldığı, yazarın kavrama yeteneğinin noksanlığından dolayı vardığı bir sonuçtur. Çünkü programda zaten demokratik ve anti-emperyalist görevlerle sosyalist görevlerin Türkiye gibi emperyalizme bağımlı bir ülkede içiçe geçtiği belirtilmiştir. İçiçe geçen bu görevleri TSİP programı değil Ürün yazarı birbirine karıştırmıştır.

— İşçi sınıfından küçük işletmeleri desteklemesi ve teşvik etmesi beklenemez. Müttefikler eğer küçük mülk sahibi iseler, kendilerinin desteklenip desteklenmeyeceğine değil, işletmelerine dokunulup dokunulmayacağına bakarak işçi sınıfının görüş açısına gelirler. Dokunulmayacağı ise TSİP programında belirtilmiş. Ama gelişen şartlar işçi sınıfının gündemine böyle bir görev getirebilir. Demokratik Halk İktidarı, o yeni şartların gereği olan yeni düzenlemelere gider. Bunları önceden programına koymaz. Nitekim SBKP programında NEP uygulamasına rastlamıyoruz ama gündeme geldiğinde komünistler gerekeni yapabilecek esnekliktedirler.

— Millileştirilecek işletmelerin sahipleri ile öteki işletme sahiplerinin işçi iktidarına karşı birleşmelerinin nasıl önleneceğini sormak ise, Demokratik Halk İktidarının kimin iktidarı olduğunu, kimlere karşı nasıl önlemler alacağını, baskıcı ve demokratik özelliklerini bilmemek demektir. Ama yazar bunları bildiği halde soruyorsa, eleştirecek yan bulamadığı için zorlama yollara başvurmasındandır. Tekeller üzerinde diktatörlük ve onların tasfiye edilmeleri süreci içinde küçük ve orta gelişkinlikteki işletmelerin, kendi varlıklarını korumaktan daha ileri talepleri olabilir. Bu taleplerin işçi sınıfı iktidarında cevap bulacağını herkes bilir. Cevabın nasıl olacağı ise ülkenin o günkü somut şartlarından doğacaktır. Örneğin Angola'da bu tür işletmeleri teşvik etmek işçi iktidarı için zorunlu olabilir ama Türkiye'de olmayabilir. Zaten işçi sınıfının bu sınıflarla ittifakı, onların çıkarları temeli üzerin-

de kurulmamıştır. İşçi sınıfının görüş açısı temeli üzerinde kurulmuştur.

— «Çalışmayan yemeyecektir». TSİP programına yazarın yönelttiği eleştiri noktalarından sadece bunu bir ölçüde itibara almak mümkün. Ama bu şiar TSİP programında hem bir ajitasyon —ki programların ajitasyon yönü de vardır— göreviyle ve hem de devrimci sürecin daha gelişkin bir aşamasını işaret etmekle yükü bulduğundan sakıncalı değildir. İttifakları zedeleyecek yanı da yoktur. Çünkü çalışmayanlar da yerler demek, programın sömürüye karşı olan özünü zedeler. Fakat yazar işte bu noktada İDD'nin temel felsefesindeki sakatlığı sergiliyor. Çünkü o «ulusal burjuvazi» ile ittifaka öylesine büyük değer veriyor ki, bu noktada ulusal burjuvazinin hakkının çiğnenmesine gönüllü razı olmuyor.

— Yazar memurlar, aydınlar, doktorlar, öğrenciler, kadınlar, esnaflar, avukatlar, gençler için, çocuklar için bir şey söylenmediğini; halbuki bu zümrelerin bazı talepleri olduğunu yayınladıkları bildirilerden bile öğrenmenin mümkün bulunduğunu söylemekte ve TSİP programının bunlar konusundaki suskunluğunu yermektedir.

Sanırsız yazar yazının bu noktasına geldiğinde epeyce yorulmuş ve bir işçi sınıfı partisi programının ne demek olduğunu unutmuş. Toplumdaki bütün meslek guruplarına programla seslenmeyi istemek ayrıca işçi sınıfı partisinin ne demek olduğunu da bilmemek anlamına gelir. Çünkü bu zümreler örgütlenmekte, kendi mücadele doğrultularını ve taleplerini saptamakta ve yine örgütleri aracılığıyla işçi sınıfının yandaş güçleri olarak genel mücadele içinde yer almaktadırlar. İşçi sınıfı bu zümrelerle ittifak aramaz, onları mücadele içinde yönlendirir. Çünkü bu sayılanların hiç biri bağımsız sınıf tavrı gösteren toplum kesimleri değildirler. Eğer işçi sınıfı partisinin programından bütün toplumsal zümrelere, kesimlere ve meslek guruplarına seslenmesi isteniyorsa bu saçmalaktır. Yazarın sandığı gibi bildirilerle dile getirilen talepler işçi sınıfının programına konmazlar. Elbet yazar da bilir ama bir kez de biz tekrarlayalım. İşçi Sınıfı partilerinin programları genel olarak toplumun evrimleşmesinin temel eğilimlerini tesbit eden, bu eğilimlerin sosyal sınıflar üzerindeki mevcut ve muhtemel etkilerini dile getiren, buradan hareketle ve bu evrimleşme doğrultusunda kendi uzak ve yakın amaçlarının gerektirdiği politik hatta bağlı kalarak toplumun sosyal güçlerini kendi görüş açısına toplamayı, böylelikle kendi sınıfsal hedeflerini de, oluşturduğu sosyal tabanın hedefleri haline getirmeyi amaçlayan bir belgedir. Partinin

propoganda ve ajitasyon çalışmalarının temel belgesidir ama bu çalışmaların kültürü değildir. Ama biz yazarın benimsediği siyasi doğrultunun 42 yıl programsız çalıştığını bildiğimiz için, söylediklerini pek ters bulmadık.

Barıştan önce gelen askersel yumuşamadan niçin söz edilmediğini soruyor ve bunu programın eksikliği olarak görüyor Ürün yazarı. Hırsız çalacak bir şey bulamayınca bir cebindeki alıp öteki cebine koyarmış. Yazarımız da öyle. Eleştiri diye, «filden sözettin ama boynuzunun kaç derecelik bir açıyla kulaklarını gördüğünü söylemedin» dercesine, bir bütün olan BARIŞ ve DETANT sorununu işaret ettin de bunun bir parçası olan askersel yumuşamadan niçin söz etmedin diyor. Eh! TSİP programının bu büyük boşluğunu doldurduğu için yazara bin minnet!

— Ve bu programlar hazırlanırken, sosyalist partilerin önünde TKP'nin programı varmış. Onu görmemişler. Etkileneceklerini sanmıyoruz ama iyi ki görmemişler. Bu programın, daha doğrusu programsızlığın eleştirisi İLKE dergisi tarafından yapıldı. Burada yeniden ele almayı gereksiz buluyoruz. O programın nasıl kop-yacı ve tercüme bir program olduğunu artık bu gün ülkemizdeki tüm sosyalistler bilmektedirler. TSİP programı hazırlanırken pek çok uluslararası belgenin gözden geçirildiği açıktır ama bunların arasında TKP programı yoksa bunun suçu (!) sanırsız TSİP Kongresinde değildir.

— Ve bu programlar işçi sınıfını hiç bir yere götürmemiş yazara göre. Önce önemsiz bir noktada olsa şunu söyleyelim: böyle bir iddiayı Türkiye'de söylemeye hiç hakkı olmayan bir grup varsa o da İDD'cilerdir. Çünkü Bay Yazar'ın savunduğu programın işçi sınıfını nereye götürdüğünü DİSK'de ve MESS grevlerinde açıkça herkes görmüştür. TSİP programının işçi sınıfını *Demokratik Halk İktidarına* götürmeyi amaçladığını ve Türkiye işçi sınıfı politik hareketinin en gelişkin programı olduğunu, pratiğe ışık tuttuğunu olaylar kanıtıyor. TSİP'in öngörülerinin ve eleştirilerinin pratikte sürekli doğrulandığı ortaya çıkıyor. Ama yalnız başına programlar, dünyanın en mükemmel belgeleri olsalar bile işçi sınıfını ileriye götürmekte yeterli olmazlar. Programlar doğrultusunda ilerleyebilmek için başka koşullarında birlikte bulunması gerekir. Dergimiz bunların neler olacağını, yayın hayatına başladığından buyana anlatmaya çalışmaktadır. Bu konuda yıllardır TSİP getirdiği tahliller, tesbitler, tahminler ve öngörülerle sosyal pratikte sürekli *haklı* çıkmaktadır. Ürün yazarı bay Temel Saatçi-

ođlu sosyalist partilerin programlarını işçi sınıfının görüş açısından eleştirme iddiasını taşımaktadır. Böylece o zımnen de olsa işçi sınıfı hareketinin bölünmüşlüğünü, kabul etmiş olmaktadır. O, bu programları eleştirsin, daha ileri program önerileri getirsin ama aklını biraz da, bu programların ortaya çıkmasına yolaçan tarihsel nedenler üzerinde yoğunlaştırsın isteriz. Sanırız o zaman kullandığı üslúptan, düştüğü yanılığlardan kendisi de mahçup olacak, TSİP'in programını ve politikasını daha iyi anlama olanağı bulacaktır. Ondan sonra, çalakalem yazmak yerine sorumluluk duygusu ve işçi sınıfı politik hareketine hizmet kaygusunun çalışmalarında, hiç değilse eğilim olarak ortaya çıkması mümkün hale gelecektir.

TÜSTAV

TÜRKİYE'de ULUSAL SORUN

Ulus ve ulusal topluluklar olgusu günümüz dünya toplumunun bir gerçekliğidir. Uluslar, dil birliği, kültür birliği, toprak birliği ve iktisadi yaşantı birliği ile belirlenen tarihsel bir kategoridir. Günümüzde dünya toplumunun ulusal topluluklar halinde ayrı birimleri oluşturduğu ve ulusal toplulukların büyük çoğunluğu bağımsız siyasal devlete sahip oldukları, gene birkısım ulusal toplulukların ise diğer ulusal topluluklar ile birlikte serbest ve gönüllü bağlara dayalı olarak fedaratif bir devlet ya da bölgesel özerklik statüsü altında birlikte yaşadıkları objektif bir olgudur.

Bir kısım uluslar ise, çok uluslu ülkede yaşadıkları halde, bu birliktelik gönüllü bağlara ve siyasal eşitliğe dayalı olmayıp, zora dayanmaktadır. Böylece çok uluslu bir ülkede, şayet ulusal topluluklardan birisi veya birkaçı, devleti elinde bulunduran bir başka egemen ulusun baskısı ve kontrolü altında yaşıyorsa, orada ulusal baskı vardır. Merkezi otoriteyi kontrolü altında bulunduran ulusal topluluk ve onun yönetici sınıfları, bir başka ulusal topluluğu eziyorsa, bu uluslardan birincisi ezen, ikincisi ezilen ulus durumundadır.

Çağımızda uluslar olgusunun çarpıcı bir gerçeklik olmasından yola çıkan Birleşmiş Milletler, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını, uluslar arasında siyasal bakımdan eşitçi ilişkileri ve gönüllü bağları temel ilke olarak kabul etmiştir. Gene Birleşmiş Milletler, çok uluslu devletlerde, devlet yönetiminin nüfusça azınlık durumunda bulunan uluslar, ulusal azınlıklar veya bölgesel kültürler üzerinde herhangi bir baskı ve zor uygulanmasına kesinlikle kaşır.

Türkiye'de de ulusal bir sorun vardır ve bir ulusal topluluk ezilen ulus durumunda, bir diğeri ezen ulus konumundadır. Böyle bir durum çağdaş uygarlığın vardığı ortak uluslararası ilkelere, Birleşmiş Milletler prensiplerine genel olarak insan hak ve özgürlüklerine aykırıdır.

Nitekim Türkiye'nin imza koyduğu Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Sonuç Belgesi de bu prensipi hiçbir kuskuya yer bırakmayacak şekilde açıklamıştır: Belgede şöyle denilmektedir:

«... Topraklarında ulusal azınlıklar bulunan iştirakçi devletler, bu azınlıklara da insanların kanun önünde eşitlik hakkını tanırlar; insan haklarından ve temel özgürlüklerden gerçekten yararlanma imkânı verirler ve bu şekilde azınlıkların yasal çıkarlarını korurlar.

8 — Halkların haklarının eşitliği ve halkların kendi kaderlerini tayin hakkı:

Halkların haklarının eşitliği ve halkların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesi ışığında, bütün halklar, tamamen hür olarak istedikleri şekilde, hiçbir dış baskı olmadan iç ve dış siyasi statülerini belirlemek ve arzuladıkları biçimde siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimlerini düzenlemek hakkına her zaman sahiptirler.»

Gene aynı belgenin IV cü bölümünde şu husus vurgulanmaktadır:

«Ulusal azınlıklar veya bölgesel kültürler:

İştirakçi devletler ulusal azınlıkların veya bölgesel kültürlerin kendi aralarında kültürün çeşitli alanlarında katkıda bulunabileceklerini kabul ederler. Kendi topraklarında böyle azınlıklar veya kültürlerin varolması halinde vatandaşların kanuni çıkarlarını gözönünde bulundurarak bu katkıyı kolaylaştırmaya karar vermişlerdir.»

Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu Sonuç Belgesi'nde ısrarla vurgulanan bu gereklerin Türkiye'de dayattığı görevler açıktır. Bu görevler Türkiye topraklarında yaşamakta olan Kürtlerin ulusal, demokratik, yasal ve ekonomik sorunlarıyla doğrudan doğruya ilgilidir.

Aşağıdaki yazı, Birleşmiş Milletler, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa İnsan Haklarını Koruma Sözleşmesi ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Belgesi'nin ulusal sorunla ilgili temel prensiplerin uygulanmasını amaçlayan ve bu konudaki çözümün ana hatlarını tartışan objektif bir bilimsel etüt niteliğindedir.

İ L K E

Türkiye'de ulusal sorun denilince esas olarak kastedilen şey Türkiye Kürdistanındaki Kürt ulusal topluluğunun ulusal ve demokratik gelişiminin bütün boyutlarıyla taşıdığı karakteristiklerdir.

Bu konu, ezilen ulus durumundaki Türkiye Kürdistanında Kürt ulusunun içinde bulunduğu maddi —objektif— koşulları, sınıfsal ilişki ve çelişkileri, ezen ulusla olan ulusal ve sınıfsal çelişki ve ilişkileri, Kürt ulusal demokratik hareketinin nihai çözümünü için zorunlu öngörülleri ve Kürt ulusunun acil demokratik taleplerini bir bütün olarak içerir.

İşçi sınıfı devrimcileri, her meseleye olduğu gibi, ulusal soruna da işçi sınıfı bilimine ve enternasyona-

lizme sonuna kadar bağlı kalarak bakarlar. Bu bakımdan aşağıda ana hatlarıyla inceleyeceğimiz Kürt ulusal sorununa yaklaşımımız bu temel üzerinde olacaktır. Türkiye'de ulusal sorunun biçimlenmesine ve karakteristiklerinin incelenmesine bir giriş niteliğini taşıyan aşağıdaki yazıda işlenen belli başlı konular, ileride daha ayrıntılı bilimsel çalışmalarla derinleştirilecek, bu konudaki ideolojik çalışmalarımız daha da olgunlaşacak ve sosyalist siyasal hareketimizin gelişim süreci içinde, sınıfsal kurtuluş mücadelesiyle, mazlum Kürt milletinin ulusal kurtuluş mücadelesini kucaklayacak ayrıntılı bir siyasal programa ulaşılması hedeflenecektir.

KÜRDİSTAN ve TÜRKİYE KÜRDİSTANI

Bugün Türkiye Kürdistan'ı terimi Orta Doğu'daki Kürtlerin çoğunlukta bulunduğu bölgelerin yani Kürtlerin yaşadığı toprakların Anadolu'da kalan kesimini ifade etmektedir. Nasıl ki, İran ve Irak işçi sınıfı partileri kendi ülkelerindeki ezilen ulusal toplulukların yurtları için İran Kürdistan'ı, İran Azrabeycan'ı veya Irak Kürdistan'ı diye bilimsel bir anlayışla adlandırıyorlarsa, Türkiye'deki Kürt ulusal topluluğunun yaşadığı toprakları da, «Türkiye Kürdistanı» ya da «Anadolu Kürdistanı» diye ifade etmek:

a) Kürtlerin anayurdunu gerçek ismiyle çağırarak, b) Kürtlerin tek bir ülkede yoğunlaşmadığını belirtmek, ayrıca sözkonusu ülkelerde Kürt ulusal topluluklarının sosyal, ekonomik, siyasal koşullarının objektif ve subjektif durumlarının birbirlerinden farklı bulunduğunu dile getirmek açısından gereklidir.

Çok sayıda halkı bünyesinde barındıran Osmanlı İmparatorluğu'nun son yüzyılı Avrupa'da burjuva devriminin ilerlediği, kapitalizmin yerleştiği, böylece insanlık tarihinin feodaliteden kapitalizme geçtiği çağa rastlar. Bu kapitalistleşme süreci belli bir faz farkıyla da olsa, Osmanlı İmparatorluğu da etkilemiş, Osmanlı İmparatorluğu içindeki farklı milliyetler ve etnik topluluklar, uluslaşma sürecine girmişler ve merkezî devletten ayrılıp, bağımsız devletler kurmağa başlamışlardır.

Birinci dünya savaşı bitiminde Osmanlı İmparatorluğu tümüyle çökünce ve yeni devletler kurulunca, Anadolu toprakları üzerinde belli başlı iki milliyet kaldı. Bunlar Türk ve Kürt milliyetleriydi.

Emperyalist işgali altındaki Türkiye'de yaşayan Türk ve Kürt halkları emperyalizme karşı ortak bir

mücadele verdiler. Kurtuluş savaşının siyasal örgütlenmesini teşkil eden Anadolu ve Rumeli Müdafayı Hukuk Cemiyetleri arasında Kürt örgütlenmelerinin de yer alması, Büyük Millet Meclisinde Kürdistan temsilcilerinin bulunması ve nihayet Kurtuluş savaşı ordusunda çok sayıda Kürt askerinin bulunması, düzenli ordu savaşına geçilmeden önce, Antep-Urfa yöresinde Kürt çetelerinin Türklerle birlikte anti-emperyalist gerilla savaşlarına başlamaları ... bütün bu somut ve inkâr edilmez gerçekler, emperyalizme karşı iki halkın, iki milliyetin hem siyasal planda, hem de yığinsal ve askeri bakımdan ortak mücadele verdiklerinin açık kanıtıdır. Bağımsızlık kesinleşip, Cumhuriyet kurulduktan sonraki ilk yıllarda da Büyük Millet Meclisindeki Kürt milletvekillerinin «Kürdistan Mebusu» diye adlandırılmaları, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin hiç olmazsa kağıt üzerinde Kürdistan'ın ve Kürt milliyetinin varlığını —asgari düzeyde de olsa— tanımak zorunda olduğunun bir başka kanıtıydı.

Özetlersek, Osmanlı Devletinin çöküşüyle birlikte Anadolu toprakları üzerinde kalan başlıca iki Milliyet olan Türkler ve Kürtler, gerek siyasal, gerekse askeri bakımdan ortak bir mücadele vermişlerdir, kurtuluş savaşını başlatan siyasal örgütlenmeden, askeri birliklere kadar, tüm anti-emperyalist hareket iki halkın, iki milliyetin ortak mücadelesi sonucunda başarıya ulaşmıştır.

Geçici milli devrim hükümeti niteliğindeki 23 Nisan 1920'de kurulan Büyük Millet Meclisi de keza her iki milliyetin ortak temsilcilerinden oluşmuştu. Bilindiği gibi 23 Nisan tarihi «Ulusal Egemenlik Bayramı» olarak anılır. Fakat ne yazık ki, iki halkın ortaklaşa mücadelesiyle elde edi-

len bu ulusal egemenlik, savaşın kazanılmasıyla birlikte, Türk burjuvazisi tarafından sadece Türk ulusunun ulusal egemenliği haline dönüştürülmüştür. Türk burjuvazisi, her iki halkın da kaniyla, canıyla kazandığı bu savaşı, sadece kendisine maletmiş, emperyalizmden bağımsız bir devlet kurularak ulusal egemenliğini ilân ederken, bu genç Cumhuriyetin temellerini kaniyla yoğunmuş olan Kürt milliyetinin üzerine ezen ulus egemenliğini ve despotizmini de getirmiştir. Bu yanılla, genç Cumhuriyetin kurulması, emperyalizmden bağımsızlaşmak anlamında ilerici bir ulusal egemenliği temsil ederken, Kürt halkının ve Kürt milliyetinin üzerinde ezen ulus egemenliğini getirmesi bakımından da, şoven ve gerici yanını beraberinde taşımaktaydı. Cumhuriyetin yasal statüsünü belirleyen 1924 Anayasasında Kürt milliyetine hiçbir yasal hak tanınmaması, Kürt ulusunun asgari demokratik haklarından olan dil ve kültür özgürlüğüne dahi tahammül gösterilmemesi ve kısa zamanda bu anayasanın şoven ve gerici hükümlerini dahi aşacak şekilde şiddetli bir milli zulmün ve asimilasyon siyasetinin Türk burjuvazisi tarafından sahneye konması... bütün bunlar genç Türk burjuvazisinin milli tahakkümcü ve gerici karakterinin açık kanıtları niteliğindedir.

Osmanlı devletinde kapitalistleşmenin özellikle son elli yıl içinde başlayıp geliştiği yapılan incelemelerden anlaşılmaktadır. Bu kapitalistleşme derece derece, Osmanlı imparatorluğunun o dönemde bünyesi içinde kalan tüm milliyetleri de etkisi altına aldığı bilinmektedir. Çok milliyetli bir devlet olan Osmanlı İmparatorluğu'ndan daha önce ayrılarak, bağımsız devlet kuran ve uluslaşmalarını geliştiren milliyetler dışında, geriye kalan milliyetler de Os-

manlı devletinin kapitalistleşme süreci içinde uluslaşma sürecine girmişlerdi. Özellikle bu kapitalistleşme ikinci meşrutiyet devriminden sonra daha da hızlandı, Birinci Emperyalist Savaş boyunca, Anadolu ticaret burjuvazisi palazlandı, giderek milli nitelikler kazandı. Savaşın bitimiyle birlikte Osmanlı İmparatorluğunun çökmesi sonucunda, Anadolu burjuvazisi başlıca Türk ve Kürt burjuvalarından oluşmaktaydı. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Kurtuluş savaşının siyasal örgütlenmesini bu iki milliyetin anti-emperyalist karakterli burjuva unsurları küçük burjuvaziyle birlikte başlattılar. Fakat savaşın sonunda, Türk burjuvazisinin Türk küçük burjuvazisi desteğinde Kürtler üzerinde milli baskı kurmuştur. Türk burjuvazisi kendi sömürücü çıkarları ve egemenliği için kürtleri gaddarca ezmiştir. Türkiye'nin bağımsızlığını sadece kendisine maletmiş, Kürtlerin ulusal gelişmelerini ekonomik-teknolojik ve kültürel ilerlemesini kendi kontrolü altına alarak onu bağımlı bir ulus kılmıştır. Onun bu gerici emellerine varmasını kolaylaştıran objektif etkenler nelerdi? Bu etkenleri göstermek, bilimsellik gereğidir. İki milliyet emperyalizme karşı ortak bir kurtuluş savaşı verdiği halde, sağlanan ulusal egemenliği niçin sadece Türk burjuvazisi kendisine mâledebilmiş ve Kürt ulusu üzerinde bugüne dek süren ulusal tahakkümü-nü kurabilmiştir. Bu sorunun cevabını getirmek bugünkü tahlillerimize de tarihsel bir temel teşkil edecektir.

Türk burjuvazisinin milli baskı kurması bakımından işini kolaylaştıran belli başlı faktörler şunlardır:

⊙ Osmanlı devleti zamanında da zaten Kürt milliyeti üzerinde, tıpkı Çarlık Rusyasında ezilen milliyetlere olduğu gibi bir baskı vardı. Osmanlı egemenleri bu baskıyı kürt feo-

dalleri ve din adamları aracılığıyla, ve asırlardır yerleşmiş bulunan merkezi feodal devlet mekanizması ile sürdürüyorlardı. Bir başka deyimle, Kürt feodalleri de Osmanlı egemen sınıfları içinde bütünleşmişlerdi.

⊙ Osmanlı devletinde son elli yılda gözlenen ve özellikle 1908 burjuva devriminden sonra hızlanan kapitalistleşme daha çok Anadolu'nun Türk kesiminde kendisini göstermekle birlikte, Türklerin hayli azınlıkta bulunduğu kesiminde Doğu Anadolu'yu da etkisi altına almıştı.

⊙ Doğu Anadolu'daki kapitalistleşme başlangıçta daha ziyade Ermeni burjuvazisinin önderliğinde geliyordu.

Doğu Anadolu'da yavaş yavaş yayılan kapitalistleşmeyi önemli ölçüde Ermeni burjuvaları ellerinde tutmaktaydılar.

Ermeni burjuvazisi, aynı zamanda Çarlık Rusyası topraklarında kalan Ermenistan'daki devrimci-ilerici gelişimlerden de etkilenerek ilerici ve ulusalci özelemler taşıyorlar, dolayısıyla Ermeni halkı gerici merkezi siyasal otoriteye karşı bilinçleniyor, örgütleniyor ve ulusal mücadeleye giriyorlardı. Türkiye'deki Ermenilerin ulusal kurtuluşçu gerillaları olan «Ermeni Komitacıları» Doğu Anadolu'daki ilerici milliyetçi hareketin başını çekmekteydiler. Sadrazam Talat Paşa'nın 1915'de Doğu Anadolu'da bir milyona yakın Ermeni'yi katlettiğinden bundandı. İnsanlık tarihinin yaşadığı en büyük jenositlerden birisi olan bu olay, Osmanlı burjuva feodal merkezi otoritesi adına Türkiye'deki Ermeni ulusal topluluğunun tümüyle olmasa bile büyük ölçüde imhasını sağ kalmalarının ise, akın akın yurtlarını terketmelerini, böylece Ermeni ulusunun Anadolu'daki kolunun sayıca önemli oranda azalmasını getirdi. Osmanlı devleti aç-

sından Ermeni ulusal mücadelesinin yarattığı tehlike iki yönlüydü. Ermeni hareketi bir yandan zaten savaş içinde olan ve çökmekte bulunan Osmanlı Devleti'ne ulusal yönde darbeler indiriyor, aynı zamanda Osmanlı egemen sınırları içinde entegre olmuş Kürt feodallerine karşı da sınıfsal (anti-feodal) bir mücadeleyi beraberinde getiriyordu. Öte yandan ise, bu hareket, Kürtlerde de ulusal ve anti-feodal bilinçlenmeyi ve hareketlenmeyi getiriyordu. Ermenilerin kitle halinde katledilmesi sırasında, gerici Kürt feodallerinin ve müslüman din adamlarının merkezi hükümet kuvvetlerine yardımcı oldukları, buna karşılık Kürt halkının, Kürt emekçilerinin ise Ermenilere yardım ettikleri, ellerinden geldiği kadar çocukları, genç kızları evlerinde sakladıkları, katliamdan kaçan Ermeni'lerin yurt dışına çıkmaları için onlara yardımcı oldukları bilinir. Dinsel şartlanmalara rağmen, Doğu Anadolu'da yüzyıllardır kardeşçe yaşamış olan Kürt ve Ermeni emekçilerinin bu noktadaki kader birliği, gerçekte her iki halkın egemen despotizme karşı ortak tepkilerinin ifadesinden başka birşey değildi.

⊙ Doğu Anadolu'daki kapitalistleşmenin 1915 jenositine kadar önemli ölçüde Ermeni burjuvalarıyla gelişmiş olması, Kürtlerin daha çok toprağa bağlı kalmaları Kürdistan'da feodal ilişkilerin korunmasını, ve Kürt milliyetinin uluslaşma sürecinin yavaş kalmasını doğuran faktörlerdendi. 1915'den sonra Ermenilerin üretim araçlarına Kürt hâkim sınıfları el koyuyorlar, ayrıca Ermeni burjuvalarının yerini Kürt burjuvaları almaya başlıyor, Anadolu Kürdistan'ında kapitalistleşme ve uluslaşma ivme kazanıyordu. Buna rağmen, o zamanlar Doğu Anadolu'da ciddi bir kapitalistleşmede, özellikle sanayileşmeden söz etmek imkânsızdı. Oluşmakta olan burjuva zümresi, ticaret

burjuvazisi niteliğindeydi.

⊙ Aynı olgu Batıda Türk burjuvazisi için de sözkonusuydu. Sanayi birimi sayılabilecek önemli işletmeler yabancı tekellerin, şirketlerin kontrolünde bulunuyordu. Anadolu'daki burjuva unsurlar ise daha ziyade cılız bir ticaret burjuvazisi niteliğini taşımaktaydı. Böylece gerek Türk, gerekse Kürt burjuvaları henüz kristalleşmiş ve güçlenmiş, belli ölçüde de olsa sanayiye yönelmiş bir burjuva sınıfı niteliğinde değillerdi.

⊙ Emperyalist işgal altında çıkarları gereği anti-emperyalist eğilimler taşıyan Anadolu'daki bu burjuva zümresinin ulusal kurtuluş hareketindeki yönetici ve askeri kadrolarını, başlangıçta milli burjuvazinin düşüncesiyle donanmış küçük burjuvalar oluşturmaktaydılar. Mustafa Kemal ve kadrosu güçsüz olan milli burjuvazinin misyonunu üstlenmiş bir önderlikti. Bir başka deyimle milli burjuva önderliğinin üst yönetimi bu bürokratlarda somutlanıyordu. Böyle olunca da hareketin sivil önderliği bütün kudreti ellerinde toplamış bulunan askeri şeflerin kontrolüne geçiyordu.

Özellikle çete savaşlarından düzenli orduya geçilince, hareketin sivil önderliği ve sivil siyasal örgütlenmesi etkisini yitiriyor, kontrol, tüm kudreti ellerinde toplamış bulunan askeri şeflerin kontrolüne geçiyordu. Bu şefler anti-emperyalist ve burjuva devrimcisi bir karakter taşımalarına rağmen, kurtuluş savaşı ordusunun bir halk ordusu olmasını önlüyorlardı. Böylelikle, milli burjuvazinin öncülüğü, orduyu bilfiil kontrol eden ve orduya kumanda eden asker-sivil bürokrat kadroda somutlanınca Türk burjuvazisi, Kurtuluş savaşından sonra gerek emekçi sınıfların sınıfsal mücadelesine karşı, gerekse Kürt halkına karşı tahakkümünü kurmakta zorluk çekmedi. Bu şekilde, Cumhuriyetin yöneticileri, devrimci

bir diktatörlüğü değil, bir burjuva diktatörlüğünü temsil eden ve Osmanlı «Paşalar bürokrasisini», bu kez burjuvazi adına ve cumhuriyet çatısı altında sürdüren bir yönetimdi. (Esa- sen bu yönetim, tekrar hatırlatalım ki, daha Kurtuluş savaşı yıllarında halk örgütlenmelerini söndürerek, Yeşil ordu vb. gibi halk ordularını dağıtarak kendi egemen sınıf karakterlerini göstermişti).

⊙ Cumhuriyetin ilanından sonra devlet makinası hızla ve bütünüyle güçlendirildi. Burjuva diktatörlüğü pekiştirildi. Bu diktatörlük, yukarıda da söylediğimiz gibi emekçilerin sınıfsal mücadelesine karşı olduğu gibi, Kürt halkının ulusal ve demokratik mücadelesine karşı da tahakküm ve şiddet uyguladı.

⊙ Egemen burjuva devletinin ekonomik politikası ise, devlet kapitalizmi eliyle, cılız Türk burjuvazisini — özel sektörü — palazlandırmak ve güçlendirmek oldu. Bu kapitalistleşmede hiç kuşkusuz Türk burjuvalarına öncelik tanındı, Türk burjuvazisi güçlendirildi, kapitalistleşme batıda hızlandırıldı ve yatırımlar gene bu bölgede yapıldı. Buna rağmen Türk ve Kürt hâkim sınıflarının sömürücü çıkarırlığı de titizlikle korundu.

⊙ Bu süreç içinde egemen ulus diktatörlüğünün Kürt hâkim sınıflarına ilişkin tutumu Türk ve Kürt hakim sınıflarını ortak çıkarlar doğrultusunda kaynaştırmaktı. Cumhuriyetin 27 yıllık iktidar partisi olan CHP her iki ulusun da hakim sınıflarını siyasal bakımdan örgütlemişti. Daha sonraki DP ve AP de aynı yolu izlediler.

⊙ Türk burjuvazisinin bu politikası, özellikle Doğu'da güçlü olan feodalitenin radikal yoldan tasfiyesinden kaçınmayı da içermekteydi. Özellikle Şeyh Said hareketinden sonra, emekçi Kürt halkının üzerinde sürekli terör sürdürülürken, Kürt hakim sınıfları ile Türk hakim sınıfları

uyum içinde ortaklaşa olarak emekçileri sömürdüler. Doğu'da feodalitenin çözülmesi ise Prusya modeli adı verilen yoldan tarımda kapitalistleşme şeklinde oldu.

Tekelci sermaye kendisinin ürettiği veya yurt dışından ithal ettiği tüketim maddelerini kırlarda, prekapitalist sömürüyle içiçe geçmiş olan ticaret erbabı aracılığıyla pazarlattı. Böylece, köylüyü aynı ve nakdi olarak borçlandırarak yapılan tefecilik, köylünün ürününü ucuza kapatma, borçlarını ödeyemeyen köylünün toprağına el koyarak bu toprakları ortakçıya, yarıcıya verme vb. gibi yollardan yapılan prekapitalist sömürüyle, ticaret yoluyla yapılan sömürü içiçe geçti. Tekelci sermayeyle çıkar birliği halinde olan Kürt feodalleri veya Kürt burjuvaları, Türk hakim sınıfları ile önemli çelişkilere düşmediler. Kürt burjuvazisi bu sömürü ağı ve paylaşımı çerçevesinde bağımsız bir iç pazar oluşturma amaçlarını taşımaya gerek duymadı, böylece Kürt burjuvaları milli bir nitelik kazanamadı, bir başka deyimle Anadolu Kürdistan'ında bir milli burjuva zümresi oluşmadı. Türk ve Kürt hakim sınıflarının bu gerici ortaklığı, siyaset arenasında, burjuva partilerinde ve parlamentoda da kendisini gösterdi. Kürt hakim sınıflarından parlamentoya giren veya burjuva partilerine katılan temsilciler, Kürt halkı ve Kürt ulusu üzerindeki egemen milli baskılara, ırkçı, şoven ve asimilasyoncu politikalara karşı çıkmadılar. Elli yılı aşkın zamandır Kürtler üzerindeki milli zölm uygulamadığı halde, son yıllarda CHP içindeki bir-iki Doğulu parlamenterin bazı sözlü soruları veya yazılı önergeleri dışında, parlamentoda ya da burjuva partilerinde Doğu illerini temsil eden tek bir parlamenterin veya politikacının Kürt halkı üzerindeki bu insanlık dışı uygulamalara itiraz ettiği dahi görülmemiştir.

⊙ Cumhuriyetten sonra kapitalistleşmenin hızlanmasıyla ve Türk milliyetinin uluslaşma sürecinin ivme kazanmasıyla birlikte, Türk milliyetçiliği de ideolojik bakımdan güçlendirildi. Kendisi bir Kürt egemen aileden gelen Ziya Gökalp'ın baş ideologluğunu yaptığı Türk Milliyetçiliği, Türk uluslaşmasına ideolojik planda yardımcı olduğu gibi, aynı zamanda Kürtler üzerindeki milli baskıları da aklayan şovenizmi temsil ediyordu. Daha sonra Mustafa Kemal'in getirdiği «Güneş-Dil Teorisi» ise «üstün millet - üstün ırk» anlayışını taşımaktaydı. Bu şoven, ırkçı ve milliyetçi ideolojiler uluslaşmasını geliştirmekte olan Türk ulusunun bireylerine (anti-emperyalist bir öz taşımayan hamasi ve gerici bir milliyetçilikle şartlandırırken, aynı zamanda Kürtler başta olmak üzere, Türkiye'deki Türk olmayan yurttaşları küçümsetmeyi, Kürt ulusu üzerindeki her türlü baskı ve asimilasyonu meşru göstermeyi amaçlıyordu... Bundan da öte, sözkonusu milliyetçi teoriler ve ideolojik şartlandırmalar, Kürt ulusunun asimilasyonuna hizmet ediyordu... Yüzbinlerce Kürt çocuğuna, her sabah derse girmeden önce, «Türküm-Doğruyum, Çahşkanım...» diye başlayan, «Varlığım Türk varlığına armağan olsun.» «Ne Mutlu Türküm Diyene...» şeklinde biten tekerlemeleri söyletiliyor, aynı sözler Türk çocuklarının genç dimağlarına da şovenizmi aşıyordu. Gene Doğu Anadolu'daki liselerden, köy ilkokullarına kadar her seviyede öğrenim yapan Kürt çocukları, Türkleştirilmeye çalışılıyor, daha sonraki yıllarda açılan Yatılı Bölge Okulları'na yetenekli Kürt çocukları alınarak, çoğu faşist veya Türk milliyetçisi hocaların nezaretinde «Türkleştiriliyordu... Asimilasyonun bir parçasını oluşturan bu çabalar dün olduğu gibi bugün de devam etmektedir...

Aynı şekilde, kitle haberleşme a-

raçlarında, Türk milliyetçiliğinin ve sovenizminin beyin yıkaması aralıksız sürmektedir.

⊙ Türk milliyetçiliğinin yaygınlaştırılması ve asimilasyonun uygulanması çabalarının önemli bir bölümünü de Kürt dili ve kültürü üzerindeki baskılar oynamıştır, oynamaktadır... Kürtçe yayın yapmak hiçbir yasayla yasaklanmadığı halde, yıllardır Kürtçe yapılan yayınlar üzerinde büyük baskılar sürdürülmüştür. Egemen Türk milliyetçiliği Kürt dilinin, kültürünün, sanat ve edebiyatının gelişmesini önlemek için daima şiddetli baskılar uygulamıştır... Siyasi planda Kürt milliyetçiliği güdenler, egemen merkezi siyasi otoritenin despotluğu altında tutulduğu gibi, Kürt dilini ve kültürünü geliştirmeye çalışan Kürt aydınlarına da rahat verilmemiştir. Gene Kürt halk müziği üzerinde ağır baskılar süregelmiştir. Son yıllarda ancak birkaç Kürtçe plajın yapılabildiği veya Kürt halk ozanlarının Kürtçe kaset doldurabildikleri, bunların çahi ağır baskılar ve kovuşturmalar altında tutulduğu unutulmamalıdır.

Böylelikle egemen Türk milliyetçiliğini Kürt ulusu üzerinde uygulayan merkezi siyasi otorite ve onun çeşitli aygıtları, Kürt halkına kendi ulusal ve demokratik özlemleri yönünde siyasi özgürlük tanımadığı gibi, Kürt halkını kendi öz dilinden, kültüründen, müziğinden koparmak için elinden gelen herşeyi yapmıştır...

⊙ Kürt ulusu üzerindeki zulüm bundan da ibaret değildir. Doğu'da toplu katliamların yanı sıra, bugüne dek, komando baskıları, jandarma dayacağı ve Kürt emekçilerine her türlü akıl almaz hareketler reva görülmüştür. Kürt emekçilerinin üzerinden eksik edilmemiştir.

Bütün özellersek; Anadolu'daki Kürt ulusunun özgürce serpilip gelişmesi, üretici güçlerini geliştirmesi, kendi diline, kültürüne ve yasal sta-

tüsüne sahip kendi yönetimiyle yönetilmesi, ezen ulus durumundaki Türk burjuvazisi ve onunla işbirliği halinde olan Kürt egemen sınıfları tarafından önlenmiştir. Kürtler, ezilen ulus durumunda bırakılmış, insan temel hak ve özgürlükleri Kürtlere tanınmamıştır.

Hangi ülkede bir ulus, bir başka ulusu eziyorsa, orada ulusal sorun vardır. Ve hangi ulus, bir başka ulusu eziyorsa, o ulusun kendisi de özgür değildir. Bu objektif gerçeklik Türkiye için de sözkonusudur. Kürt ulusu ezilen ulus durumundadır. Ve başka bir ulusu ezen Türk ulusu da özgür değildir; çünkü bu ulusal baskının nedeni Türk emekçileri değil, bizzat Türk emekçilerini de ezen ve sömüren Türk burjuvazisidir. Gene Kürt ulusunun ulus olarak ezilmesinde, sömürülmesinde Türk hakim sınıflarına yardımcı olan, onun ortağı ve işbirlikçisi durumunda bulunan Kürt hakim sınıflarının da rolü vardır.

Şu halde, Türkiye'deki ulusal sorunu teşkil eden Kürt ulusunun sorunu nasıl çözülecektir? Çok uluslu ülkelerde ulusal soruna çeşitli Siyasal eğilimler ve akımlar çeşitli çözümleri önerirler. Bu yollar arasında gerçek çözüm yolunu işçi sınıfı bilmi getirmiştir. Uluslar arasında zora dayanan bağlara karşı çıkan, ulusların hak eşitliğini, serbest rızaya dayalı gönüllü bağlarını öngören biricik bilimsel dünya görüşü, işçi sınıfının enternasyonalist öğretisidir. Bu nedenle, bütün dünyada işçi sınıfı devrimcileri, işçi sınıfı biliminin gösterdiği ilkeler ve bilimsel veriler ışığında ulusal sorunu çözmeyi benimsemişlerdir. Marx ve Engels tarafından temelleri atılan bilimsel milli mesele öğretisi, Lenin tarafından geliştirilmiş ve çok uluslu bir ülke olan Rusya'da, uluslar sorunu bu teori ışığında, enternasyonalist bir tarzda ele alınarak, 1917 Büyük Ekim

Sosyalist Devriminden sonra çözüme ulaştırılmıştır. Böylece işçi sınıfı biliminin öğretmenlerinin teorik öngörülerini, Sovyetler Birliği'nde başarıyla hayata aktarılmış ve pratik içinde doğrulanmıştır. Bu şekilde, bugün Sovyetler Birliği'nde yaşayan yüz kadar ulusal topluluk veya etnik grup özgür gelişmelerini işçi sınıfı önderliğinde ve sosyalist enternasyonalizm prensibi içinde gerçekleştirmişlerdir.

İşçi sınıfı biliminin ulusal sorun öğretisi konusundaki teorik esasları, geçtiğimiz aylarda bu dergi sayfalarında ayrıntılı olarak incelendi.

Türkiye'deki ulusal sorunu da, bilimin gösterdiği bu teorik esaslar çerçevesinde ele almak ve genel teorik ilkeleri ulusal sorunun Türkiye'deki özgül biçimlenişine uygulayarak, sosyal pratiği yönlendirmek işçi sınıfı sosyalizminin görevidir.

İşçi sınıfı sosyalizmi, bilimin ışığında somut durumun somut tahlilini yaparak sosyal pratiğe yol gösterir. Bu nedenle, genel teorik doğrular tek başlarına pratikten ve somut durumundan soyut olarak ele alınırsa, sadece kalıplar biçiminde kalır, devrimci pratiğe yol gösteremezler. Her sorunda olduğu gibi ezilen Kürt ulusunun ulusal sorununu da somut durumuyla, özgül özellikleriyle, karakteristik nitelikleriyle incelemek ve böylece teori ile pratiği bütünleştirmek şarttır.

İşçi sınıfı devrimcileri, bütün toplumsal sorunlara olduğu gibi, ulusal soruna da, hiç kuşkusuz, sınıfsal açıdan bakmakla yükümlüdürler. Söz konusu olan bir ulusal kurtuluş sorunu dahi olsa, bu kurtuluşu gerçekleştirecek sınıf ve tabakalar hangileridir? Bu ulusun hangi sınıf ve tabakaları, ulusal kurtuluşu elde etmek için hangi yabancı - yerli sınıf güçlerine karşı mücadeleye edebileceklerdir? Kürt ulusunun sorununa da bu soruların cevabını arayarak yaklaşmak gerekir. Çünkü yukarıda da belirtti-

ğimiz gibi, inceleyeceğimiz mesele işçi sınıfının direkt sınıfsal kurtuluşu değil ezilen bir ulusun olarak topluca kurtuluşu dahi olsa, bunu soyut bir talep, sınıflardan bağımsızlaşmış bir hareket olarak görmeğe imkân yoktur.

Bu sorulara cevap vermek için, Kürt ulusunun içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal koşulları, ve egemen ulusla olan ilişkilerini karakteristik nitelikleriyle ele almak gereklidir.

⊙ Kürt meselesine değgin öncelikle belirtmemiz gereken somut durum, Kürt ulusal sorununun sadece Türkiye çapında bir mesele değil, Orta Doğu düzeyinde bir sorun olduğudur. Çünkü Kürtler Irak, İran, Türkiye ve Suriye toprakları üzerinde coğrafi bakımdan bölünmüşlerdir. Ve bu ülkelerin her birinde ayrı siyasal rejimler bulunmaktadır. Bölgede sadece Sovyetler Birliği'nde Ermenistan Sovyet Cumhuriyetindeki Kürt azınlığı, sosyalist sistem içinde kurtuluşuna kavuşmuş ve ulusal baskılardan kurtulmuştur. Bu nedenle Sovyetler Birliğindeki Kürtlerin ulusal sorunu yoktur.) Ama Kürtlerin büyük çoğunluğu sözünü ettiğimiz Orta Doğu ülkelerinde yaşamaktadırlar ve kurtuluşlarına kavuşmamışlardır. O. Doğu'daki Kürtler, özellikle ve başlıca üç ülkede, Irak, Türkiye ve İran'da yoğunlaştıkları için, Kürt sorunu Orta Doğu çapındadır.

⊙ Bu nedenlerle, Kürtlerin kurtuluşunu sadece Türkiye ya da sadece Irak veya İran'daki Kürt ulusal demokratik hareketleriyle münferit olarak (tek tek) sınırlı görmek ve meselenin Orta Doğu çapındaki bir geniş bir milliyetin sorunu olarak ele almamak konuya eksik ve dolayısıyla yanlış yaklaşmak olacaktır. Bu gerçeği unutmamak kaydıyla, Türkiye'de işçi sınıfımızı birinci derecede ilgilendiren Kürt ulusal sorununun, Türkiye Kürdistan'ındaki Kürt ulusal

ve demokratik hareketi olduğunu da belirtmeliyiz. Türkiye sosyalist hareketi bu meselenin Orta Doğu çapındaki karakterini gözden uzak tutmamakla birlikte, Türkiye'deki Kürtlerin kurtuluşunu kendisine mesele edinecektir ve kendisini bu sorunla yükümlü kılacaktır.

Tekrar vurgulayalım ki, Türkiye işçi sınıfı sosyalizminin Türkiye'deki Kürt ulusal demokratik hareketinin gelişimiyle esas olarak ilgili olması, hiçbir zaman sorunu Türkiye'nin bir iç meselesi olarak gördüğü anlamına gelmez. Bu konu uluslararası bir karakter taşır. Çünkü hem Türkiye'de iki ulus yaşamaktadır, sorun bu açıdan uluslararasıdır; hem de meselelerin Orta Doğu düzeyindeki boyutları vardır.

Türkiye'de kimi sosyalistlerin meseleyi «misak-ı milli sınırları içinde» görmeye çalışması ve bu çerçevede çözüm araması işçi sınıfı sosyalizminin enternasyonalist öğretisiyle bağdaşmaz. Birincisi, böyle bir öngörü, ilkesel olarak küçük burjuva sosyalizminin tutumudur, işçi sınıfının ulusal konuda temel ilkesi olan ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını dışarılamakta ya da en azından bu hakka saygı göstermemekte, dolayısıyla sosyal şovenizme düşmekte veya milliyetçi tortulardan kurtulamamaktadır. İkincisi ise, bu bakış meselelerin Orta Doğu çapındaki karakterini görmemek gibi objektif bir realiteye göz kapamaktadır.

Türkiye işçi sınıfı sosyalizmi, Türkiye'deki Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını savunmakla, esasen meseleye hem enternasyonalist açıdan yaklaşmakta, hem de sorunun Orta Doğu çapındaki niteliğini göz önünde tutmaktadır. Çünkü, bilindiği gibi, bir ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkı, o ulusal topluluğun, bağlı bulunduğu çok uluslu devlet bünyesinden ayrılması, bağımsız bir devlet kurması veya bir başka devle-

te iltihak etmesi hakkı demektir. İşçi sınıfı politik hareketimiz Türkiye'deki Kürt ulusal topluluğu için self determinasyon hakkını tavizsizce savunmakla, Orta Doğu'daki tüm Kürtlerin geleceğine hiçbir ambargo koymamakta ve bölgedeki bütün Kürtlerin günün birinde tek bir bayrak altında toplanmaları hakkını da savunmuş olmaktadır. Türkiye işçi sınıfı Orta Doğu'daki topyekün Kürt ulusal topluluklarının gelecekte hangi gelişim süreçlerinden geçerek nasıl bir statüye ulaşacakları hakkında kehanette bulunmak durumunda değildir. Çünkü bunu ancak Orta Doğu'daki tüm devrimci sürecin ve bu süreç içinde Kürt devrimci - demokratik ve ulusal güçlerinin gelişimi belirleyecektir. Bu topyekün devrimci süreç ise, kendi içinde pekçok değişik süreci, faktörü, ve sosyal fenomeni içeren kompleks bir genel süreçtir... bir süreçler bütünüdür. Bu konuda fikir yürütmek, tek başına Türkiye işçi sınıfının misyonunu aşar, dünya genel olarak sosyalist sistem öncülüğündeki dünya devrimci sürecini, özel olarak da Orta Doğu'daki bilimsel sosyalist hareketleri, ulusal kurtuluş mücadelelerini ve işçi sınıfı hareketlerini, bunların tümünü birden ilgilendirir. Türkiye işçi sınıfı, meselenin bu yanını unutmadan, Türkiye'deki sınıfsal mücadele ile mazlum milletin ulusal demokratik hareketi arasındaki bağlar hakkında, fikir yürütmek Türkiye'deki topyekün bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi bütünlüğüne giren tüm devrimci demokratik süreçler çerçevesinde bu sorun hakkında öngörüle bulunarak, pratiğe ışık tutmak ve gerekli tüm politik-örgütsel-ideolojik görevleri yerine getirmekle yükümlüdür... Bundan ötesi ise —yani Türkiye dışındaki Kürt hareketlerinin gelişimi sorunu ise— Türkiye sosyalist siyasal hareketinin misyonunun ve işlevinin sınırlarını aşar. Sosya-

list siyasal hareketimiz bu sınırların ötesinde, genel teorik sosyalist ve enternasyonalist prensipleri savunmakla ve dolayısıyla Orta Doğu'daki genel Kürt sorununa bu ilkeler açısından bakmakla yükümlüdür.

Ayrıca, bu konuda son olarak bir noktayı daha hatırlatmak gerekir. Orta Doğu'daki Kürt toplulukları aynı milliyet kökenini taşıyabilirler bile tek bir ulus olma durumunda değildirler. Çünkü bilindiği gibi bir ulusal topluluğun, ulus olabilmesi için sadece aynı milliyeti taşımaları —aynı dile ve kültüre sahip olmaları, hatta toprak birliğine de sahip olmaları— yetmez. Bir milliyeti ulus yapan esas faktör, onun iktisadi yaşantı birliği'dir. Örneğin Arap milliyeti aynı dile ve kültüre sahip olduğu halde, çok sayıda farklı Arap ulusu vardır. Benzer şekilde, Türkler sadece Türkiye'de bulunmadığı, Türkiye dışında da Türk milliyetinden gelen Türk toplulukları bulunduğu bilinir. Ve bütün Türkleri aynı bayrak altında toplamak amacı —Pan Türkizm— gerici bir amaçtır. Hatta, günümüzden henüz 30 yıl önce ikiye bölünmüş olan Almanları da bugün tek bir ulus saymaya imkân yoktur. Federal Almanya'da yaşayan Alman ulusal topluluğu ile Demokratik Alman Cumhuriyetinde yaşayan Alman ulusal topluluğu, Erich Honecker'in de ifade ettiği gibi iki ayrı ulustur'lar ve DAC iki ulusun sosyalist olmayan bir toplumsal ekonomik düzey altında birleşmelerine karşıdır; bu yoldaki emperyalist demagojik önerileri reddetmiştir.

Bugün, SSCB'deki Kürtler dışında, bölgedeki Kürt ulusal topluluklarının bir ulusal kurtuluş sorunu vardır. Her ülkedeki Kürt ulusal topluluğu kendi özgül koşullarında ve biçimlenişlerinde ayrı ekonomik, sosyal, siyasal özellikler taşımakta ve ayrı mücadele vermektedirler. Bu top-

luluklar arasında bir dayanışma dünyaya devrimci sürecine ters düşmeyecek bir gelişim taşıyorsa, olumludur, zorunludur, ileri bir adımdır. Ve gene Orta Doğu'daki devrimci sürecin gelişme perspektifinde İran, Irak, Türkiye ve Suriye'deki Kürtlerin tek bir devlet çatısı altında toplanmaları ihtimaline de ipotek koyulamaz. Ama böyle bir varsayımı ya da ihtimali mutlaklaştırmak, ne pahasına olursa olsun bu amacı gütmek, ve bu uğurda dünya devrimci sürecine dahi aykırı davranmayı mübah saymak tutumuna girilirse, bu, Pan-Kürdizm olur, ister istemez ilerici (anti-emperyalist ve demokratik) bir Kürt milliyetçiliğini, gerici-ırkçı bir Kürt milliyetçiliğine vardırır anlamını taşır. (Örneğin bu duygularla, Arapların İsrail karşısında başarı kazanmasını istemeyen Kürt milliyetçileri bile vardır.) Orta Doğu'daki devrimci süreçlerin nasıl bir seyir izleyeceğini ve önümüzdeki on yıllarda Orta Doğu'da sosyalist kuruluşların hangi ülkelerde gerçekleşeceğini (hangi ülkelerin işçi sınıfı devletini kuracaklarını) bilmiyoruz; bu konuda bir kehanette bulunmak da istemiyoruz. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Orta Doğu'daki Kürt ulusal demokratik hareketlerinin ve Kürdistan sosyalist mücadelelerinin nasıl bir seyir izleyecekleri, bütünsel dünya devrimci sürecinden ve özel olarak Orta Doğu'daki devrimci süreçlerden bağımsız, soyut bir şekilde ele alınamaz. Orta Doğu'daki ayrı ülkelerde bulunan sosyalist ve enternasyonalist Kürt devrimcileri bu gerçeğin bilincindedirler. Sosyalist olmayan, milliyetçi Kürt yurtseverlerinin de bu gerçeği gözden uzak tutmamaları, bölgedeki diğer Kürt kardeşleriyle ve hareketleriyle ilerici dayanışmayı Pan-Kürdizm şeklinde anlamamaları ve esas olarak kendi buldukları ülkelerdeki Kürt ulusal demokratik hareketlerinin başarısına yoğunlaşmaları, dün-

ya sosyalist sistemi'nin yürüncesinde davranmaları gerekir.

Bu açıklamalardan sonra Türkiye Kürdistanında yaşayan ve Türk ulusu tarafından ezilen Kürt ulusu-

nun, sınıfsal ve ulusal durumu, bu koşulların Türkiye'deki genel sınıfsal ilişki ve çelişkileriyle olan bağlantısı hakkındaki başlıca tesbitlerimizi sıralamaya geçebiliriz.

TÜRKİYE KÜRDİSTAN'I'NIN BAĞIMLI EKONOMİSİ ve GERİ KALMIŞLIĞI

Türkiye Kürdistan'ında yaşayan ve ulusal özelliklerini, dilini, kültürünü koruyan —asimile olmamış— Kürtlerin sayısı tákriben ve tahminen sekiz milyondan fazladır. (Bu rakama, Batı Anadolu'ya göçmüş ve oraya yerleşmiş, çoğunluğu asimile olmuş Kürt kökenli emekçiler dahil değildir.) Şu halde, Kürdistan'da yaşayan ve resmi kayıtlarda T.C. uyruğu olarak geçen Kürtlerin sayısı, toplam Türkiye nüfusunun beşte birinden fazladır.

Kürdistan'ın ekonomisi emperyalizmin güdümündeki Türkiye tekeli sermayesinin kontrolü altındadır. Bir başka deyimle orta gelişkinlik düzeyindeki kapitalist bir ülke olan Türkiye'nin ekonomisini egemenliği altında tutan tekeli sermaye, Kürdistan ekonomisini de tek bir merkezi siyasal devlet statüsünde Türkiye ekonomisine, ve dolayısıyla kendisine bağımlı kılmış ve bu ekonomiyi bugüne dek istediğince yönlendirmiş, onun ulusal gelişimini (dolayısıyla ulusal ekonomik gelişimini) önlemiş ülkenin üretici güçlerinin ilerlemesini engellemiştir.

⊙ Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde ve Cumhuriyet devrinde kapitalistleşme süreci yaşayan Türkiye'de, egemenliği eline geçiren Türk burjuvazisi bugüne değin Kürdistan'ın yeraltı servetlerini sömürmüştür, sömürmektedir. Bir başka deyimle, Kürdistan'ın yeraltı madenleri, akarsular vb. gibi doğal zenginlikleri esas olarak Türk kapitalizminin hizmetinde olmuştur. (Bu doğal servetler arasında petrol, krom, ba-

kır, demir sayılabilir. Türkiye burjuvazisi, «yerli» petrolün tümüne yakın kısmını, bakır ve krom, demir'in önemli bir bölümünü buradan sağlamaktadır. 1960 sonrasında sanayileşmesini hızlandıran Türkiye'nin enerji ihtiyacının bir bölümünü ise gene Kürdistan'daki akarsulardan, özellikle Fırat üzerindeki barajlardan sağlanması amaçlanmıştır. Bu nedenle, dünyanın sayılı barajlarından Keban'dan Türk sanayi bölgelerine elektrifikasyon hatları çekilmiştir. Keban'ın alt kademesini oluşturan Karakaya, Karababa vb. projeleri tamamlandığı zaman da gene buralardan Batıya enerji aktarılacaktır.)

Görüldüğü gibi Kürdistan'ın yeraltı servetleri ezen ulus durumundaki Türk ulusunun kapitalistleşme bakımından Kürt ulusundan ileri gitmesinde, —bu anlamda üretici güçlerini Kürt ulusuna nazaran daha fazla geliştirmesinde— bir başka deyimle, Kürdistan'ın Türkiye'ye nazaran daha da geri kalmasında kullanılmıştır.

⊙ Türkiye burjuvazisi, Kürdistan'ın sanayileşmesini engellemiş, ulusal bir sanayinin gelişmesine izin vermemiş, Kürdistan'da tekstil, içki, sigara, çimento vb. fabrikaları açarak büyük ölçüde devlet, eliyle yaptığı sanayi yatırımları yoluyla hem Kürt işçisinin artı değerine direkt olarak el koymuş, hem de bu alanlardaki Kürt pazarını elinde tutarak Kürt egemenleriyle birlikte Kürt halkını sömürmüştür.

⊙ Sanayinin ve büyük ithalat-ihracatın Türkiye tekeli sermayesi elinde tutulması ve Türk bölgelerin-

de geliştirilmiş olması, aynı zamanda Kürdistan'ı tekelci burjuvazi için geniş bir pazar alanı olması anlamına gelir. Tekelci sermaye ithal ettiği veya ürettiği ürünleri sadece Türk bölgelerinde değil, Kürt bölgelerinde de —gümrük vb. gibi zorunluluklar olmadan— pazarlayarak bu alanı kendi gelişimi için kullanmıştır.

Böylece, bu sürecin sonucunda Türkiye orta gelişkinlik düzeyindeki bir kapitalizme varırken, Türkiye Kürdistanı, ihmal edilmeyecek ölçüde feodal kalıntıları da bağrında barındıran geri bir kapitalist ekonomi düzeyinde tutulmuştur.

Türkiye tekelci sermayesi bu «avantajları», kendisinin egemen ulus, Kürt ulusunun ise ezilen ulus statüsünde olmasıyla sağlamıştır. Örneğin tarihsel gelişim sonucunda Kürdistan bağımsız bir devlet olarak ayrılmış bulunsaydı ve Kürt ulusu demokratik federal bir devlet statüsü altında Türk ulusuyla birlikte yaşayarak kendi yeraltı servetlerine, kendi ulusal pazarına ve ekonomisine, kendi sanayi gelişmesine sahip bulunsaydı, Türkiye burjuvazisi bu avantajlara sahip bulunmayacaktı. Salt bu olgu bile, tek başına, ezen-ezilen ulus durumunun Kürdistan'a ve Kürt ulusuna ne kadar zararlar getirdiğini, Türk ulusuna ise avantajlar sağladığını göstermeğe yeter.

Kürdistan'ın geri kalmışlığını tek bir ülke ve ulus içinde kapitalizmin eşitsiz gelişimi gibi gösterenler vardır.

Oysa Türkiye Kürdistanı'nın Türkiye'ye nazaran kapitalizmde geri kalmışlığı esas olarak farklı uluslar arasındaki —Türk ve Kürt ulusu arasındaki— bir eşitsiz Kapitalist gelişim sonucudur, yani bu anlamda bir «uluslararası olgudur»... Türkiye Kürdistanı'nın ve bu bölgedeki Kürt ulusunun, Türkiye'ye ve Türk ulusuna nazaran geri kalmışlığının (eşitsiz kapitalist gelişiminin) esas nedeni **ulusal faktördür**: Kürt ulusunun ezilen ulus, Türk ulusunun ezen ulus olmasıdır.

Bu bakımdan, Kürdistan'ın geri kalmışlığını, tek bir ülkede tek bir ulusta, (Türkiye'nin kendi içindeki) eşitsiz kapitalist gelişime bağlamak ulusal faktörü —Türkiye'de iki ulusun yaşadığını, bunlardan birisinin diğeri tarafından ezildiğini— gözardı etmektir. Bu görüş bilime uygun düşmez. Gerçi Türkiye'de Türk ulusunun kapitalist gelişiminde Türk bölgelerinin kapitalist gelişim açısından daha elverişli olduğu sözkonusu edilebilir. Fakat bu husus tâli'dir, belirleyici değildir. Esas neden ulusal sorundur.

KÜRDİSTAN'DA EMEKÇİ SINIFLARIN DURUMU

Türkiye Kürdistan'ındaki emekçiler son derece yoksul durumdadırlar. Kesin olarak bellidir ki, Türk emekçileri de yoksul olmakla birlikte, Kürt emekçileri, Türk emekçilerinden daha yoksuldurlar... (Bunun temel nedenlerine yukarıda değindik)

⊙ Kürdistan'da sınıfların kris-

talleşmesi feodalitenin çözümüne bağlı olarak hızlanmakta, kırlarda sınıf mücadelesi giderek keskinleşmektedir.

⊙ Kürt ulusunun büyük çoğunluğunu yoksul köylülük oluşturmaktadır. (*)

(*) Kürdistan'da kırlarda olağanüstü bir mülksüzleşme, yoksullaşma sürmektedir. Abartmasız denilebilir ki, her yıl onbinlerce yoksul Kürt köylüsü akın akın batıya gelmekte, mevsimlik tarım işçisi, inşaat işçisi olarak iş ara-

⊙ Kürdistan işçi sınıfı son derece cılızdır. Sanayinin sürekli Türk bölgelerinde geliştirilmiş olması, Türk bölgelerinin kapitalist gelişim bakımından çok daha ileride bulunması ve sermaye biriktiren Kürt burjuvazisinin büyük ölçüde bu sermayeyi Türk bölgelerinde yatırması, Kürdistan işçi sınıfının nicel ve nitel bakımdan gelişmemişliğinin nedenleri arasındadır.

Kürdistan işçileri çoğunlukla, Karayolları, DSİ, YSE, TCDD, Et ve Balık Kurumu vb. gibi devlet işyerlerinde, veya özel sektöre ait küçük ve orta işletmelerde çalışmaktadırlar. Bu anlamda Kürdistan'da sanayi proletaryası henüz gelişmiş değildir. Modern anlamda sanayi proletaryası kategorisine giren Kürt işçileri, petrol ve madenlerde ve az sayıdaki devlet fabrikalarında (Tekstil, Çimento, Tekel vb.) çalışmaktadırlar. Bu fabrikaların sayısı fazla olmadığı için sanayi proletaryasının nicel varlığı son derece küçüktür, gene böyle fabrikaların azlığından ve büyük sanayi ünitelerinin, sanayi bölgelerinin (kısaca sanayi konsantrasyonunun) yokluğundan dolayı, Kürdistan işçi sınıfının objektif nitel durumu gelişkin değildir. (Büyük işletmelerde ve sanayi bölgelerinde merkezleşip yoğunlaşması ve sanayi proletaryasının objektif niteliklerine kavuşması henüz gerçekleşmemiştir.) Keban inşaatından sonra Elazığ ve yöresinde göreceli olarak kayda değer bir sanayileşme vardır. Maden-Guleman bölgelerindeki maden işçilerini Malatya'daki eski tekstil ve Tekel fabrikalarını

ve Diyarbakır'da eskilere ilaveten yeni yeni açılmakta olan bazı fabrikaları da sayarsak, Elazığ-Diyarbakır-Malatya bölgesinin gelecekte Kürdistan'ın başlıca sanayi merkezi olacağını söyleyebiliriz. Gene belli bir sanayi yoğunlaşması gösteren yöreler arasında, Kars'da tarım ürünlerine dayalı belli işletmeleri, Van'daki Çimento vb. gibi bazı fabrikaları sayabiliriz. Kürdistan'da gelişme istidadı gösteren bir başka sanayi merkezi de Afşin-Elbistan linyitlerine bağlı olarak kurulmakta olan Termik Santral'in tamamlanmasından sonra Maraş'ı da içererek bu bölge olabilir. Görüldüğü gibi, sanayi proletaryasının nicel ve nitel durumu henüz gelişkin değildir.

Tarım proletaryasına gelince, modern tarım proletaryası anlamında sadece Ceylanpınar devlet üretme çiftliğindeki tarım işçileri sayılabilir. Bunun dışında kalan ve pazar için üretim yapan tarım sektöründe çalışan tarım işçileri, güçlü feodal geleneklerin, aşiret ilişkilerinin sürmesi nedeniyle rençber, ırgat, maraba vb. şeklinde çalışmaktadırlar. Çoğunluğu modern, ücretli işçi statüsüne sahip değildirlər.

⊙ Kürt emekçileri arasında kent küçük burjuvazisi önemli bir nitel konuma sahiptir. Kent küçük burjuvazisi, şehirlerde ve kasabalarda esnafılık, zanaatkarlık ya da küçük devlet memurluğu ile geçimlerini kazanmaktadır. Bu kesim önemli bir ulusal uyanış içindedir. Kürt ulusal demokratik hareketi içinde kent küçük burjuvazisinin önemli bir yeri bulunmak-

maktadırlar. Bu geniş Kürt emekçi yığınları yarı proleter karakterdedir. Bunların bir kısmı topraktan tamamen kopmaktadır. Gene bir kısım yoksul Kürt köylüsü Türk bölgelerinde geçici veya devamlı seyyar satıcılık vb. yoluyla geçinlerini sağlamağa çalışmaktadırlar. Küçük köylü durumundaki küçük üreticilerin de Kürdistan'da, Türkiye bölgelerindekinden çok daha hızla yoksullaştığını ve bu nedenle küçük köylülerin de yoksul köylü kategorisinde sayılması gerektiğini düşünürsek, Kürdistan nüfusunun çok büyük bölümünü yoksul köylülüğün oluşturduğu daha netçe açığa çıkar.

tadır. Özellikle, kent küçük burjuvazisinin aydın kolu, bir yandan devrimci ilerici akımlardan fazlasıyla etkilenmektedir. Ulusal sorun'un ancak işçi sınıfı bilimi ve enternasyonalizmi tarafından devrimci bir tarzda konulmuş olması, Kürt küçük burjuva aydınlarının Marksizm - Leninizm'den etkilenmelerini ve esinlenmelerini de getirmektedir. Böylece bir kısım Kürt aydınlarının ilerici konumları, küçük burjuva devrimciliğini ve milliyetçiliğini aşmış, giderek artan oranda bilimsel sosyalist öğretiyi benimsemeleri ve bu öğretilerle davranmalarını getirmektedir.

Kürt ulusal demokratik hareke-

tinin ana bileşenlerini oluşturan bu emekçi sınıf ve tabakalar, Türkiye tekelci sermayesi ve de onun ortağı durumundaki Kürt egemen sınıfları tarafından sömürülmektedir. Dolayısıyla Kürt ulusal kurtuluş hareketi, sadece Türk egemen sınıflarını ve onun öncüsü olan tekelci sermayeyi ve onun merkezi siyasal otoritesini değil, aynı zamanda Kürt egemen sömürücü sınıflarını da hedeflemektedir. Bu bakımdan, Kürdistan'da ulusal kurtuluş mücadelesiyle, sosyal kurtuluş mücadelesi, ulusal demokratik görevleri birinci planda olan, bir bütünlük arzemektedir.

KÜRDİSTAN'DA EGEMEN SINIFLARIN DURUMU

Kürdistan nüfusunun önemli bir bölümünü köylülük oluşturduğuna göre, kırsal sömürü önemli bir yer tutmaktadır.

Kürt egemen sınıflarını, Türkiye tekelci sermayesiyle ortaklık ve işbirliği halinde olan Kürt burjuvalarının yanı sıra, gene onlarla ortak çıkar ilişkileri içindeki büyük toprak sahipleri, tefeciler, rantiyeler, aracılar, büyük sürü sahipleri, cepler, kaçakçılığı ellerinde tutanlar vb. oluşturmaktadır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Türkiye ekonomisine bağımlı kılınmış ve ondan daha geri kalmış olan Kürdistan ekonomisi her geri ülke gibi içinde geri sömürü ilişkilerini, feodal kalıntıları, prekapitalist sömürü şekillerini ve gelişmemiş kapitalist ilişkileri barındırmaktadır.

Bununla birlikte, gerek bugünkü durumuyla, gerekse gelişme dinamiğinin gözönüne alınmasıyla, Türkiye Kürdistanı da Türkiye'deki genel kapitalistleşme sürecinin içinde yer almaktadır ve Kürdistan'daki belirleyici üretim tarzı —Türkiye'deki gibi orta gelişkinlik düzeyine varmamış, ve gene hâkim karakteri Türkiye'deki

kadar bariz duruma ulaşmamış olmakla birlikte kapitalizmdir.

Türkiye Kürdistanında ekonomik sistem olarak feodalite çözülmüştür ve giderek tasfiye olmaktadır. Şehirlerde gelişmekte olan kapitalizmin yanı sıra, tarımda feodaliteden kapitalizme geçişin göstergeleri olan pazar için üretim ve makinalı tarım hızla yaygınlaşmakta, kapalı ekonomi çözülmektedir. Bununla birlikte feodal kalıntılar ve yarı-feodal ilişkiler, ağalık, tefecilik, ortakçılık, yarıcılık, aşiret bağları da hâlâ varlığını sürdürmektedir. Bu bakımdan, Kürdistan'daki devrimci ve demokratik hareketin anti-feodal görevleri önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenlerle, Kürdistan'da kapitalist gelişimi vurgularken, feodalitenin tümüyle tasfiye edildiğini ya da çeşitli biçimlerdeki pre-kapitalist sömürünün ortadan kalktığını söylemek, gerçek dışı bir iddiadır. Böylesi bir yanlış, Kürt ulusal demokratik hareketinin anti-feodal görevlerini ve hedeflerini ihmal etmeyi getirir ki, bu da sosyalist siyasal hareketinin asgari programının ve acil görevlerinin eksik —dolayısıyla— yanlış kalması de-

mektir. Çünkü pre-kapitalist sömürü gerek ekonomik ve sosyal yaşamda gerekse üstyapıda ve üstyapının siyasal arenasında küçümsenmeyecek etkilere sahiptir. (Bilimsel öğretiye göre üstyapının altyapıdan daha geç değiştiği ve altyapıdaki değişimlerden daha geç etkilendiği gerçeği Doğu Anadolu'da da somutça gözlenmektedir.) Türkiye Kürdistan'ında kırsal kesimde kapitalist ve pre-kapitalist sömürü biçimlerinin girift durumu şöyle gözlenmektedir:

⊙ Klasik feodal kalıplardan önemli ölçüde çıkmış olmakla ve eski önemini yitirmiş bulunmakla birlikte, ağalık kurumu varlığını sürdürmektedir.

Doğu Anadolu'da geleneksel olarak «ağa» diye adlandırılan büyük toprak sahiplerinin önemli bir bölümü makinalı tarımla pazar için üretim yapmaktadırlar. Yani kapitalist karakterdedirler. Buna rağmen bu büyük toprak sahipleri —önemli ölçüde— ücretli işçi çalıştıran bir işletme sistemine sahip değildirlar. Üretim kapitalist pazar için ve makinayla yapıldığı halde, modern anlamda ücretli işçi statüsü yoktur.

⊙ Ağa denilen sömürücülerin diğer bir bölümü ise topraklarını ortakçıya, yarıcıya vermekte, böylece emekçi köylüleri bu yolda sömürmektedirler. Hatta kimi ağalar, topraklarının bir bölümünü doğrudan işletirken, diğer bölümünü ortakçıya-yarıcıya vermektedirler.

⊙ Kırlarda yaygın biçimde ve pre-kapitalist karakter taşıyan diğer bir sömürü yolu da tefeciliktir. Daha çok küçük şehirlerde veya kasabalarda üstlenen, aynı zamanda aracı ticareti de yapan, köylerle sıkı bağıntısı bulunan, aynı zamanda toprak sahibi de olan bu sömürücüler, bir yandan yoksul ve küçük köylüyü nakdi olarak —ödünç para vererek— ya da aynı olarak —ona tohum, gübre, hayvan ve bazı tüketim maddeleri

vererek— borçlandırırlar. Çoğu kez ise hem aynı, hem de nakdi borçlandırma birarada olur. Köylü bu borcunu, hasat mevsiminde yüksek bir faizle nakdi olarak ya da aynı (ürün) olarak öder. Böylelikle yıllık ürününü ucuz fiyata sözkonusu sömürücülere kaptırır. Köylüyü bu yoldan borçlandıran sömürücü ise, tarım ürünleri için devletin koyduğu taban fiyatın çok aşağısında bir rayiçle ucuza kattığı bu ürünü devlete ya da diğer kapitalist pazarlara satarak önemli aracı kârları elde etmiş olur. Ya da bu sömürücülere simsarlık yapan yardımcılar ekinler daha büyümeden, hatta daha filiz vermeden köy köy dolaşip köylülerin yetiştirecekleri ürünleri pey verip kapatırlar. Bu da borçlandırmanın bir başka biçimidir. Küçük üreticinin borç almaya ihtiyacı olmasa bile, kendisi ekonomik bakımdan —kooperatifler vb. biçimde— örgütlü olmadığı, bu nedenle, hasat mevsimi elde edeceği mahsulü götürüp ilgili devlet kurumlarına ya da diğer pazarlara bizzat satmak olanağından yoksun bulunduğu için, uzun yıllardır kurulmuş bulunan bu çarka boyun eğmekten başka birşey yapamaz ve ürününü aracı tüccara peşinen satar.

İşte bu sömürü biçimi kapitalist sömürüyle prekapitalist sömürünün girift durumda olduğu bir tarzdır.

Hem tefecilik, hem ticaret yapan hem de elindeki topraklarını ortakçıya-yarıcıya veren bu yaygın sömürücü zümresi, büyük kapitalist pazardan toptancı fiyatına aldığı tohum, gübre, ya da çeşitli tüketim maddelerini üzerine kâr koyarak köylüye pazarlayarak kapitalist ticaret yapar, gene köylünün ürününü ucuzca alıp, kapitalist pazara ileterek kapitalist sömürü mekanizmasının bir dişlisi olarak görev görür; fakat bu sömürüsünü aynı zamanda tefecilikle birlikte sürdürdüğü için ya da bor-

cunu ödeyemeyen köylünün toprağını el koyarak, ortakçıya, yarıcıya vererek topraksız ya da az topraklı yoksul köylüyü bu yoldan da sömürdüğü için kapitalist sömürüyü prekapitalist sömürüyle birleştirir. (Hatta kimi zaman öyle olur ki, borcunu ödeyemeyen küçük üreticinin toprağının mülkiyeti bu sömürücüye geçer fakat aynı köylü eskiden kendisine ait olan toprakta ortakçı veya yarıcı olarak çalışır). Gene bu sömürücüler, kontrol ettikleri toprakları, bahçeleri vb. icara (müstecire) vererek, kapitalist rant alırlar.

Böylelikle, Anadolu kırlarında ve özellikle Doğu Anadolu'da gücünü koruyan bu sömürücü zümre kapitalist sömürüyle prekapitalist sömürüyü kendi özgül şartları içinde bağdaştırmış olmakla birlikte, bu sömürde hâkim olan yan kapitalizmdir. Çünkü borçlanan köylü de pazar için üretim yapmakta, ve eninde sonunda kapitalist mekanizma işletilmiş olmaktadır. Bu sömürücüler Türkiye egemen tekelleci sermayesine gerek ekonomik gerekse organik bağlarla bağlıdır. Bir başka deyimle, son tahlilde Türkiye'deki kapitalist sömürü çarkına hizmet ederler. Kırlardaki bu sömürü ağı Türkiye'nin diğer bölgeleri için de geçerlidir, fakat Kürdistan'daki bu sömürü ilişkilerinin içindeki prekapitalist özellikler, diğer bölgelerdekenden fazladır. Böylece, kürt egemenleri Orta gelişkinlik düzeyindeki Türkiye kapitalizminin Anadolu'daki ve özellikle Anadolu Kürdistanındaki sömürücü egemenliğini, onunla işbirliği halinde korurlar ve sürdürürler. Kürdistan kentlerinde kapitalizmin gelişmesiyle, pazar için üretimin artmasıyla, makinalı tarımın yaygınlaşmasıyla ve hızlı mülksüzleşmenin sürmesiyle toprak tekelleşmesinin hızlanmasıyla ve tarımda modern kapitalist üretime geçilmesiyle birlikte bu sömürü

ağının kapitalist karakteri giderek artmaktadır.

⊙ Köylüyü borçlandırma ve kendine mecbur durumda bırakma, sadece tefeciler yoluyla yapılmamaktadır. Aynı şekilde köylerdeki ağalar da, bizzat ticaretle ilgilenmemekle birlikte köylüye kısım borç para veya hayvan, yem, vb. verirler, bunun karşılığını çoğunlukla ürün olarak alırlar, bu köylülerin bir kısmı gereken zamanlarda ağanın toprağında da çalışırlar. Herhangi bir ekonomik ve demokratik örgütlenmeden yoksun olan, hiçbir güvencesi bulunmayan bir kısım küçük veya az topraklı yoksul köylü başı sıkıştığı zaman ağadan başka «yardım» (!) alacak hiç kimse göremediği için, çarnâçar ağaya muhtaç ve bağımlı kalır. Kendisini saran ağalık düzeni çemberini bir türlü kıramaz.

⊙ Doğu Anadolu'daki bir başka karakteristik özellik de, feodal nitelik taşıyan aşiret ilişkileridir. İlkel komünal topluluğun kanbağı ilişkilerinden kaynaklanan aşiretler, sınıflı topluma geçişle birlikte yozlaşmış ve feodalite altında tümüyle feodal bir karakter kazanmıştır. Bir aşirete mensup emekçi köylüler birbirlerine kan bağıyla bağlı olmaktan öte, belli bir yörede aynı topraklar üzerinde, birbirine yakın köyler topluluğunda yaşamaktadırlar. Fakat aşiretin önde gelen ailesi veya aileleri günümüzden çok önce toprakları kendi mülkiyetinde ve yöredeki üretimi kendi kontrolünde toplamıştır. Esas ekonomik faktör bu olmakla birlikte aşiret beylerinin kendi aşiretlerindeki köyleri sömürmesinde aşiret ilişkileri yardımcı bir rol oynar. Ağalık kurumunun sürmesinde, hatta tarımda ücretli emeğin yaygınlaşmasında bu faktörün de rolü vardır. Kürdistan'da kapitalistleşmenin kentlerde daha belirgin olduğunu söylemiştik. Gerçekten de tarım sektöründe preka-

pitalist sömürüyle girift olan ekonomik yapı yanında, kentlerde kapitalist gelişim daha hızlı ve belirgindir.

⊙ Öte yandan Kürdistan'da din kurumu bütün gericiliğiyle feodal üst-yapı kurumu olarak toprakta feodal mülkiyeti kurumaktadır. Bu yanılla «ağalık» ve «şeyhlik» kimi yerde içiçe geçmiştir. (Aynı şey Alevi egemenlerinde de sözkonusudur.)

⊙ Siyasal hayatta ağalık ve şeyhlik kurumunun, aşiret ilişkilerinin feodal bağların önemli bir etkisi vardır. Doğu'da 1977 genel ve yerel seçim sonuçlarının incelenmesi bu olgunun en yeni kanıtlarını vermektedir.

⊙ Gerçi kürt milliyetçisi durumundaki bazı din adamları bulunmakla birlikte, din kurumu genelinde ve tümüyle gericiliğin ve Türk egemen sınıflarının hizmetindedir. Aynı şekilde bazı kürt yurtseverleri feodal bağlara da dayanarak parlamentoya ya da çeşitli yerel organlara seçilmekle birlikte, esas olarak feodal bağların siyaset arenasındaki yeri de, gene gericiliğin ve Türk merkezi siyasal otoritesinin hizmetindedir.

⊙ Kürdistan burjuvazisinin durumu nedir? Yukarıda da belirttiğimiz gibi Kürdistan'da sanayi genel Türkiye ölçülerinin de çok altındadır. Büyük işletmeler, gerek madencilik-petrol vb. biçiminde olsun, gerekse fabrikalar halinde olsun egemen devletin elindedir. Yeni yeni birkaç büyük özel sektör işletmesi kurulmaktadır. Diğer özel sektör üniteleri genellikle küçük ve orta işletmeler şeklindedir. (Un, tuğla fabrikaları vb. gibi...) Türkiye tekelci sermayesinin gelişimi, Kürdistan'da bu gibi işletmelerin kurulmasını ve gelişmesini önlemektedir. Örneğin bisküvit ve meşrubata varıncaya kadar gıda sanayiindeki tekelleşme, Kürdistan'da tarıma dayalı bu gibi küçük işletmeleri silmiştir. Gene tekstil,

konfeksiyon, trikotaj dalında, Türkiye burjuvazisi, özellikle İstanbul merkezinden Anadolu ve Kürdistan pazarını kontrol etmektedir. (Türkiye'de orta burjuvazi tekelci sermayenin montajcılık biçiminde sanayileşmesiyle yeni yan üretim dallarını kaparak bir ölçüde palazlanmıştı. Fakat Kürdistan'da böyle bir sanayileşme henüz sözkonusu olmadığından, orta burjuva kategorisine girecek sanayi işletmeleri dahi kayda degecek ölçüde yaygınlaşabilmiş değildir. Şayet tarihsel ve ekonomik-sosyal gelişim böyle bir zümrenin oluşmasına olanak verseydi, kendi pazarını kontrol etmek isteyecek bir milli burjuva zümresi doğabilecekti).

Kürdistan'da hızla gelişmekte olan sektörlerden birisi, Kentlerdeki inşaat sektörüdür. Kürt müteahhitlerinin bir bölümü devletten ihale aldıklarından Türk egemen sınıflarına doğrudan bağlıdırlar. Ayrıca konut yapımı konusunda kentlerde palazlanmış veya palazlanmakta olan burjuvalar bulunmaktadır. İnşaat sektörü sermaye birikimi ve sanayie geçiş sürecinde bir aşamayı oluşturmaktadır ve bugün için önemli bir kâr alanıdır.

Kürdistan'da Kürt burjuvazisinin bugünkü belli başlı sömürü alanını kapitalist ticaret teşkil etmektedir. Bir başka deyimle, çok az sayıda sanayici, bir miktar da müteahhit Kürt burjuvaları olmasına karşın, —tarım sektörü dışında kalan— Kürt burjuvalarının önemli bir bölümü ticaretle uğraşmaktadırlar. (Ticaretle uğraşan fakat tarımda da sömürüden pay alan, prekapitalist sömürü yollarından da yararlanan, Kürdistanın içinde Zahiré, gıda vb. ticareti yapan sömürücüleri bu kesime dahil etmedik)

Kentlerde salt kapitalist ticaret yapan Kürt burjuvalarını ele alır-

sak, bu burjuvaların durumu şöyledir:

Bu kapitalist tüccarların önemli bir bölümü sanayiye dayalı ürünlerin ticaretini yaparlar. Bunlar arasında son yirmi yıla kadar büyük tuhaliye mağazaları vb. önemli bir yer tutmaktaydı. Bunun yanı sıra, Türkiye tekelci sermayesinin sanayide ilerlemesi ve Kürdistan pazarına yeni arz'larda bulunmasıyla birlikte, ticaretle iştigal eden Kürt burjuvazisi «bayilik» kurumuyla önemli bir sömürü alanı elde etmiştir. Bu bayilikler, Bütan gazı, meşrubat, ilaç (ecza deposu) bayiliklerinden —çabuk tüketilen ürünlerin bayiliklerinden— dayanıklı tüketim malı dediğimiz ürünlere kadar değişmektedir.

⊙ Kentlerde gelişen kapitalist ticaretin en önemli olanlarından biri dayanıklı tüketim mallarının bayilikleridir. Bilindiği gibi bayilik kurumu, belirli bir komisyon alan acentalık kurumundan farklıdır. Belli bir kapitalist ticaret sermayesi biriktiren Kürt burjuvaları teminat karşılığında ve kendi sermaye güçleri ile tekelci sermayenin otomobil, yedek parça buzdolabı, televizyon vb. gibi ürünlerinin yerel bayiliklerini kapatmakta ve parasını çoğunlukla peşin ödedikleri bu malları toptancı fiyatına satın alarak, kendi il ve ilçelerinde satmaktadırlar. Sadece otomobil satışları genellikle taksitle olduğu için bu satışlarda aracılık yapmakta fakat yedek parçaları bizzat satmaktadırlar.

Böylelikle bu burjuvalar genel nitelikleriyle komprador acenta burjuvazisi olmayıp, ticaret burjuvaları durumundadırlar. Ayrıca sermaye birikiminin belli bir aşamasında müteahhitliğe başlamakta, ya da şimdilik örnekleri az da olsa sermayelerini birleştirip büyük sanayi işletmelerine yönelmektedirler. Böylelikle bu ticaret erbabı da bağımsız bir iç

pazar oluşturmak amacıyla değildir. Tersine, gümrük duvarı vb. olmadan aynı devlet bütünlüğü içinde kalarak ve tekelci sermayeden toptancı fiyatına aldıkları ürünleri pazarlayarak sermaye biriktirmektedirler. Tekelci sermaye bu burjuvaların velinimetidir. Bu bakımdan, bu burjuvaların varlığı ulusal bir pazar özlemi içinde olan bir milli burjuva zümresinin teşekkülünü önlemekte şu veya bu yoldan burjuvallaşan unsurlar da bu sömürü kervanına mevcut ilişkiler çerçevesinde katılarak, tekelci sermayenin denetimindeki bütünsel kapitalist sistemde sömürüden pay alma yarışına girmektedirler.

⊙ Doğu Anadolu'da biriken kapitalist sermayenin küçümsenmeyecek bir bölümü de batıya, Türk bölgelerine akmaktadır. Gerek ticaret, gerekse müteahhitlik yoluyla sermaye biriktiren Kürt burjuvalarının bir kısmı, sanayi yatırımlarını batıda yapmakta ve tekelci sermaye zümresine dahil olmaya çalışmaktadırlar. Bunun nedenlerinden birisi, batıda kapitalizmin daha gelişmiş olması, Türk bölgelerinde sanayi için enfratrüktür tesislerinin ve ulaşım, ham madde ithali vb. olanaklarının daha elverişli bulunmasıdır. Bu özellik Türk ulusunun ezen ulus durumundan kaynaklanmaktadır. Fakat en palazlanmış Kürt burjuvalarının biriktirdikleri sermayeyi götürüp batıya yatırmalarının diğer önemli bir nedeni de Türk pazarının daha geniş olmasıdır. Sekiz milyonluk Kürt pazarına karşılık, otuzbeş milyona yakın nüfuslu Türk pazarı daha cazip gelmekte, bu pazara ulaşabilmek için de, Türk bölgelerinde yatırım yapmak daha rantabl olmaktadır. Bu pazar konusunun son tahlilde ulusal bas-kıyla ilişkisi bulunduğu söylenebilir, fakat ulusal sorun ve Türk ulusunun egemeni ulus durumunda bulunması

tek faktör değildir. (Örneğin Çarlık Rusyasında Ukrayna ve Gürcistan burjuvazisi'nin gidip egemen Rus ulusu bölgesinde yatırım yapmayı, kendi bağımsız pazarlarını oluşturmak üzere kendi bölgelerinde yatırım yaptıkları ve ulusal baskı ve ayrıcalığın bunda rol oynamadığı hatırlanmalıdır). Buna rağmen, gerek tarihsel gelişim süreci bakımından, Kürt ulusu milli baskı altında tutulduğu Kürt halkı ulusal faktör nedeniyle daha yoksul bırakıldığı, zaten sayıca fazla olan Türk bölgelerinin nüfusu (batıdaki kapitalistleşme, buna karşılık Kürdistan'daki yoksullaşma, nedeniyle sürekli olarak Kürt emekçilerinin batıya akmalarıyla) daha da arttığı İstanbul başta olmak üzere büyük Batı ve Güney kentleri hızla kalabalıklaştığı ve bu artışta Kürt emekçileri de önemli yer tuttuğu, gene Türk ulusu, Kürt ulusuna nazaran daha fazla kalkındığı, Türk kentleri, Kürt kentlerine nazaran daha fazla geliştiği, Türk halkının satınalma gücü daha fazla olduğu için... Türk pazarı biriken Kürt sermayesi için daha çekici ve elverişli durumdadır ve gelişen Kürt burjuvazisi sermayesini batıya götürmektedir. Ama temel neden ulusal baskı ve ayrıcalık bile olsa, sözünü ettiğimiz nokta objektif bir tesbittir. Bu gerçeklik ise, Kürdistan'da milli burjuvazinin bir türlü oluşmamasına yol açan önemli nedenlerden birisidir. Ve Türk-Kürt burjuvazisinin organik bağının ve bütünleşmişliğinin kanıtlarından biridir.

⊙ Kürt hakim sınıflarının en belli başlı sömürü alanları tarım ve hayvancılıktır. Ve Kürt tarım kapitalistleri veya büyük sürü sahipleri elde ettikleri ürünleri veya yetiştirdikleri hayvanları sadece Kürt pazarında satmamaktadırlar. Esas olarak çok daha geniş nüfusu içeren Türk pazarı onlar için caziptir. Kendi top-

rağında büyük mahsul elde eden Kürt feodali veya tarım kapitalisti ya da Kürt köylüsünün ürününü ucuza kaptan Kürt aracı tüccarı yahut da geniş hayvan ticaretini elinde tutan Kürt celepleri, bu ürünleri, hayvanları vb. çoğunlukla batının kapitalist pazarlarına sevk ederek bu alanda, Türkiye'deki genel sömürüden pay almaktadırlar. Egemen sınıfların bütünleşmişliğinde bu sömürücü unsurlar da pay sahibidirler. Hatta devlet taban fiyatlarını tesbit ederken çoğu yıl, Doğu'daki tarım ürünlerine cüzi de olsa fazla rayıç biçmektedir. Bu yıl buğday alım fiyatları için Doğu illerine kilogram başına 25 kuruş fazla fiyat saptanmıştır. Bu tesbit Kürt emekçilerini değil, Kürdistan'daki büyük toprak sahiplerini veya tarım ürünleri ticareti yapan Kürt. tüccarlarını kollamak içindir.

⊙ Öte yandan, Güneydoğu Anadolu'daki Kürt egemen sınıflarının gelir kaynaklarından birisi de kaçakçılıktır.

Türkiye'deki kaçakçılığın bir bölümünü tekelci sermaye kontrolü altında tutmaktadır. Fakat Kürt egemenlerinin de kaçakçılık yoluyla elde edilen kârlarda küçümsenmeyecek bir payı vardır. Kürt hakim unsurlarının bir bölümü Güneydoğu sınırından dış ülkelere davar, altın ve kısmen de narkotik çıkarırlar; bunun karşılığında da silah, teyp-pikap, bazı tekstil ürünleri, çeşitli ev eşyaları, sigara, çay vb. getirirler. Bunların bir kısmı Kürt pazarlarında tüketilir, önemli bir bölümü de Türk pazarlarına aktarılır. Böylece ülkeye kaçak mal sokulmasında da Tekelci sömürücülerle işbirliği yapan veya kendi başına çalışan Kürt egemenleri, bir yandan Kürt pazarının ulusallaşmasını (kendi sanayiine ve pazarına sahip bir Kürt ulusal ekonomisinin gelişme iktidadını) önleyen faktörler-

den birisini oluşturlar, öte yandan kendilerine bu avantajı tanıyan mevcut sosyal düzenden ve siyasal rejimden şikayetçi olmazlar.

Böylece Kürt egemen sınıfları, Türkiye tekelci sermayesine, onun banka sanayii kaynaşımı kontrolündeki ekonomik ve sosyal düzenine, siyasal üstyapı aygıtına organik çıkar bağlarıyla bağlıdır.

Kürt hakim sınıflarının bu bölümünde vurgulamaya çalıştığımız birinci nokta budur...

Bunun yanısıra, altı çizilmesi gereken diğer nokta da, Kürdistan'da bir milli burjuvazi'nin oluşmamış bulunmasıdır. Yukarıda sıraladığımız tesbitler, aynı zamanda bunun nedenlerini göstermektedir. Gerçi tek tek milli burjuva unsurlar bulunmaktadır, fakat bunlar bir sosyal zümre olarak kristalleşmiş değildir. Hemen şunu da söyleyelim ki, Türkiye Kürdistan'ında bir milli burjuva zümresinin bugün bulunmaması, gelecekte de milli burjuvazinin hiç oluşmayacağı anlamına gelmez. Türkiye kapitalizminin bunalımının giderek derinleşmesi ve tekelci sermayenin Kürt burjuvası üzerinde özel tedbirler getirmesi, iki ulusun burjuvaları arasında sömürü paylaşımı, pazar çekişmesi gibi çelişkiler doğması durumu ortaya çıkarsa, böyle bir Kürt milli burjuva zümresi oluşabilir. Ama böyle bir durumda dahi, bu zümre, Kürt ulusal demokratik hareketi içinde belirleyici olamaz. Kürt ulusal kurtuluş süreci içinde ne bugünkü tek tek milli burjuva durumundaki —zümre haline gelme-

miş— kapitalistlerin, ne de yarın oluşabilecek milli burjuvaların tayin edici bir yeri veya konumu olamaz.

Kürdistan'da, bir milli burjuva zümresinin var olmadığını belirtirken, önemli bir noktanın da altını çizmeliyiz. Türkiye Kürdistan'ında sosyal zümre olarak bir milli burjuva zümresi oluşmamıştır, fakat milli burjuva özelemleri içinde bulunan, milli burjuva programını ve amaçlarını taşıyan küçük burjuva milliyetçileri vardır. Evrensel ve tarihsel bakımdan kategorik olarak milli burjuvazinin görevlerini üstlenmeye hazır olan —ve bir anlamda üstlenmiş bulunan— bu ilerici küçük burjuva kesimi içinde bir kısım esnaf, zanaatkâr ve topraklı köylü (köy küçük burjuvası) bulunmaktadır. Yani milli burjuva özelemleri taşıyan bu küçük burjuva unsurların bir kısmı küçük mülkiyete bağlıdır, milli burjuva ideolojisini taşımaktadırlar.

Küçük burjuva milliyetçileri arasında bir başka önemli kesim de, Kürt aydınlarıdır. Kürt aydınlarından milliyetçi olanların bir bölümü milli burjuva amaçlarına sahiptirler. Fakat bu unsurların çoğu, Kürt halkının sınıfsal taleplerinden de ister istemez etkilenmekte, sola doğru açılmaktadırlar.

Kürt halkının ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesi açısından esas üzerinde durmamız gereken ve yukarıda belirttiğimiz noktayı vurgulayarak açalım. Bu husus Türk ve Kürt hâkim sınıflarının genel olarak bütünleşmişliğidir.

TÜRK VE KÜRT HALKLARI AÇISINDAN ULUSAL VE SOSYAL KURTULUŞ MÜCADELESİ

Türkiye'de Türk ve Kürt hakim sınıfları çok köklü ve organik sınıfsal bağlarla birbirlerine bağlıdırlar ve çok yönlü sömürü ağı çerçevesinde

bütünleşmişlerdir. Kürt burjuvazisini «bir avuç işbirlikçi burjuvazi»den ibaret görmek hatadır. Kürt burjuvazisi ve diğer Kürt hakim sınıfları uzun

uzun anlattığımız ekonomik ve sosyal, siyasal ilişkiler içinde kaynaşmışlardır. Bu tesbit bizim Kürt ulusal sorununda varacağımız pratik çözüme ışık tutan en önemli objektif gerçekliklerden biridir.

Kürt hakim sınıfları arasında bir milli burjuva zümresinin bulunmamasının üzerinde bu denli durmamızın nedeni de buradan kaynaklanmaktadır. Çünkü Kürt ulusal demokratik mücadelesinin belirleyici karakteri kimi ulusal kurtuluş hareketlerinde olduğu gibi milli burjuva değil, emekçi sınıf niteliğindedir.

Bu olgu, aynı zamanda Türk ve Kürt halklarının ortak düşmana karşı ortak mücadelesini de zorunlu kılmakta, bir başka deyimle, Türkiye'de ister Türk ister Kürt olsun, bütün emekçilerin sınıfsal ve ulusal kurtuluşlarının bir devrimci süreç içinde birlikteliğini gerektirmektedir.

Türkiye'de işçi sınıfının ve Türk emekçilerinin sınıfsal (sosyal) kurtuluş sorunu vardır, keza Türk emekçilerinin mücadelesi emperyalizme de karşı olduğu için, sosyal kurtuluş sorunu ulusal kurtuluş mücadelesinden bağımsız ele alınamaz... Ama, Kürt ulusunun daha derin ve daha köklü bir ulusal kurtuluş sorunu vardır. Kürt ulusunun ulusal kurtuluş mücadelesi, emperyalizme bağımlı olan, fakat kendisini de sömüren Türk egemen sınıflarına ve onların ulusal baskılarına karşı bir ulusal mücadeledir... Kürt ulusal demokratik hareketi, ulusal kurtuluş planında, hiç kuşkusuz Türk ulusunun bağımsızlık mücadelesinden çok daha değişik faktörleri ve güçlü ulusal talepleri içermektedir. Çünkü, Türk ulusu emperyalizmin tahakkümü altında olsa bile, kendi siyasal devletine, kendi diline ve kültürüne sahiptir. Emperyalizme karşı Türk ulusunun bu sorunu yoktur. Kürt ulusunun üzerindeki baskılar ise katmerlidir. Türkiye'deki Kürt ulusal topluluğu hem emperya-

lizm ve onun Türkiyeli ortakları tarafından sömürülmektedir... bu anlamda sınıfsal baskılara maruzdur, hem de ayrıca çok ulusu bir ülke olan Türkiye'de Kürt ulusu, Türk ulusu tarafından ezilen bir ulus durumundadır. Türk egemen sınıflarının egemen burjuva milliyetçiliğinin ve zorbalığının getirdiği milli zulüm kürtler üzerinde uygulanmaktadır, asimilasyon politikası sürmektedir. Kürt ulusu en doğal hakkı olan kendi dilini ve kültürünü kullanma hakkından bile mahrum edilmiştir, hiçbir ulusal yasal statüsü yoktur. Kürtler, ayrıca sık sık tek rasladığımız gibi yasalardaki yurttaşlık haklarından bile yararlanamamakta, komando zulümü, bürokrat baskısı jandarma dipçisi altındadırlar. Kürt oldukları için onlara yapılan zulüm katmerlidir. Kürt ulusunun önündeki ulusal kurtuluş sorunu, Türk ulusununkinden kat kat önemlidir. Çünkü bu mücadele sadece emperyalizme karşı mücadele değil, aynı zamanda onun Türkiye'deki temsilcisi olan Türk egemen tekelci sermayesine ve milli baskısına karşı da ulusal mücadele Kürt ulusunun gündeminindedir.

Özetlersek, her ikisi de emperyalizmin tahakkümü altında olsa bile, bu iki ulustan birisi, Türk ulusal topluluğu, ezen ulus durumundadır... Ezilen ulus durumundaki Kürt ulusal topluluğunun sorunları ise çok daha derindir, kat kattır... Şu halde, Kürt ulusunun ulusal kurtuluş görevleri ve hedefleri öncelik taşımaktadır. Ulusal demokratik talepleri acildir.

Fakat Kürt ulusunun bu ulusal mücadelesi, tek başına bir ulusal mücadele değildir. Kürt hakim sınıflarının hemen hemen tümüyle Türk hakim sınıfları ile kaynaşmış olmasından dolayı Kürt halkının ulusal kurtuluşu, onun sınıfsal kurtuluşu ile içiçe geçmiştir. Kürt ulusal görevlerinin birinci planda olması, Kürdistan'daki sınıfsal çelişkileri gözardı etmemizi

veya sınıfsal sorunun çözümünü bilinmeyen bir tarihe ertelememizi sonuçlamaz. Böylesi bir tutum Kürt ulusal kurtuluşuna milli burjuva karakter vermek olur. Oysa Kürt halkının ulusal kurtuluş mücadelesiyle sınıfsal kurtuluş mücadelesi bütünlük içindedir. Sosyalist ulusların da bulunduğu ve pekçok ulusal devrimci mücadelenin kapitalizmi amaçlamadığı çağımızda ulusal kurtuluşu burjuva ulus anlamında mutlaklaştırmak bir milli burjuva tavidir ki, bu zümre Kürdistan'da yoktur, gelecekte de belirleyici olmayacaktır. Bu durumda, Kürt ulusal hareketi aynı düşmana karşı (Türkiye tekelci burjuvazisine ve tüm diğer sömürücü ortaklarına karşı mücadele etmekte olan) Türkiye işçi sınıfının ve Türk emekçilerinin kurtuluş mücadelesiyle bütünleştirildiği takdirde, yani ortak düşmana karşı, ortak mücadele örgütlenip, yürütüldüğü takdirde zafer güvence altına girmektedir... Ve henüz politik bakımdan dağılmış da olsa, henüz ekonomik mücadelede ileri boyutlara varmamış bile bulursa, Türkiye'deki Türk ve Kürt halklarının bu ortak mücadelesinin öncüsü işçi sınıfıdır. Ve bu önderlik, uzun olmayan bir erimde güçlenecektir, pekişecektir...

Hiç kuşkusuz, işçi sınıfı sosyalizmi, işçi sınıfından bağımsız bir Kürt ulusal kurtuluş hareketi gelişirse ona sempati duyacaktır, çünkü böyle bir ihtimal bugünkü koşullarda zayıf da gözükse, kesinlikle reddedilemez. Bağımsız ulusal demokratik gelişime ambargo konulamaz. Dünya devrimci sürecine ters düşmeyecek bir Kürt ulusal hareketi —maceracı değil, gerçek ve yığımsal bir Kürt halk hareketi— gelişirse, Türkiye işçi sınıfı bunu destekleyecektir. Ama uzun uzun anlattığımız veriler göstermektedir ki, bugün Türkiye'de sınıfsal kurtuluş mücadelesi ne denli dağılmış olursa olsun, işçi sınıfı Türk ve Kürt halklarının ortak mücadelesine yakın bir

gelecekte güçlü bir önderlik yapabilecektir. Türkiye işçi sınıfından ve emekçilerinden kopuk bir bağımsız Kürt ulusal demokratik hareketinin, bugünkü sınıfsal (sosyal) koşullarda merkezi siyasi otoriteye karşı —tek başına— belki belli mevziler alabilir, fakat onu yenemez. Aynı otorite aygıtını parçalamayı amaçlayan işçi sınıfı ile ortak mücadele yürütülmeden tek başına bir Kürt ulusal hareketinin başarı şansı gözükmemektedir. Tersine Kürt ulusal demokratik hareketi, Türkiye'deki topyekün devrimci - demokratik mücadelede ve sosyalist siyasi hareketle tek bir devrimci dalga halinde yükselirse, iki halkın mücadelesi tek bir cepheye bütünleştirilirse muazzam bir güç doğacaktır.

Çünkü Türkiye'de genel sınıflar mevzilenmesi ve bu mevzilenme içinde yer alan Kürt hakim sınıflarının Türk egemenleriyle kaynaşmışlığı, Kürt egemenlerinin tekelci sermayeye yaygınca çıkar bağlarıyla bağlı bulunması, gene Kürt emekçi sınıflarının Türk egemenlerine karşı mücadelesinin Kürt egemenlerine karşı mücadelesinden ayrılamaması, (Kürdistan'da sınıfsal çelişkilerin keskin bulunması ve sınıfsal sorunun, ulusal sorunun çok gerisinde kalmaması, tersine Kürdistan'da sınıfsal uyanışın ve sınıfsal mücadelenin giderek hızlanması), Kürt ulusal demokratik hareketinde bir milli burjuva sınıfının yer almaması, böylelikle ulusal görevlerin de emekçi sınıflara kalmış olması, aynı şekilde egemen merkezi siyasi otoritenin sadece Türkiye Kürdistan'ındaki ezen ulus çıkarlarını korumayıp, aynı zamanda ezen ulus egemenleriyle bütünleşmiş olan Kürt hakim sınıflarının da Kürt emekçilerine karşı sınıfsal çıkarlarını ve sömürsünü koruyor olması —yani ulusal mücadelenin vuracağı üstyapı hedefiyle, sınıfsal mücadelenin vuracağı üst yapı hedefinin aynı aygıt olma-

sı— ezen ulus durumundaki Türk ulusu içinde sınıf mücadelesinin hızla güçlenmesi, bu güçleşme içinde sosyalist hareketin şu anda dağılık da olsa muazzam bir potansiyel taşıması ve Türkiye’de gerek batıda, gerekse doğuda büyük bir sosyalist siyasal hareketin örgütlenmesi için gerekli şartların hızla oluşmakta bulunması ... bütün bunlar genel sosyalist hareketle Kürt ulusal demokratik hareketinin ve gene genel devrimci mücadeleyle, tüm Türkiye’de genel demokratik mücadelenin ... yani Türk ve Kürt tüm devrimci ve demokratik güçlerin şimdiki bölünmüşlüğü ve dağılıklığı Türk ve Kürt sosyalistlerinin tek bir çatı altında örgütlenmesini geciktirmektedir. Gene bu nitelikleriyle Türkiye işçi sınıfı politik hareketi, Kürt ulusal demokratik mücadelesini henüz kucaklayamamakta-

dır. Fakat tüm sosyalistlere düşen görev bu kısır çemberi aşmaktır. Şayet objektif göstergeler, sınıf çelişkileri ile ulusal çelişki arasındaki bağlar her iki halkın da ortak düşmana karşı ortak mücadelesini zorunlu kılıyorsa, şayet zaferin en kısa yolu her iki halkın devrimci demokratik güçlerinin ortak mücadelesinden geçiyorsa, bu mücadelenin başını da işçi sınıfı çekiyorsa ve çekecekse... bu durumda Türk ve Kürt halklarının öncü gücü olan sosyalist siyasal hareketin tek bir işçi sınıfı partisi altında örgütlenmesi de objektif bir zorunluluk, bugünkü bölünmüşlük ise geçici ve sübjektif bir zorluktur. Görev, bu zorluğu aşmaktır. Türk ve Kürt sosyalistlerinin aynı işçi sınıfı partisi çatısı altında örgütlenmeleri somutta tek bir program ve tüzük meselesidir.

ÇOK ULUSLU DEVLETLERDE TEK İŞÇİ SINIFI PARTİSİ VE ÖZERK SEKSİYON ÖRGÜTLENMESİ

Program, sosyalist siyasal hareketin asgari iktidar programıdır. Bu program somut maddi koşullardan ve onun dayattığı görevlerden çıkar. Burada esas olarak örgütlenme sorununun evrensel ilkelerini içeren tüzük konusunu vurgulayacağız. Tüzük sorununda aslanan işçi sınıfı partisinin temel örgütlenme prensibi: demokratik merkezîyetçiliktir. Çok uluslu devletlerde işçi sınıfı partileri ayrı ulusal seksiyonların demokratik merkezîyetçi birliğinden oluşur. Çok uluslu Türkiye’de de işçi sınıfı sosyalizmi ezen ulus sosyalistlerinin tek bir Türkiye işçi sınıfı partisi çatısı altında, bu ilkeyle, özerk seksiyon statüsünde birlikte örgütlenmeyi savunmaktadır. İşçi sınıfı bilimi böyle bir tüzüksel işleyiş ve örgütlenmeyi öğrenmekle başlıca şu amaçları güder:

⊙ Çok uluslu kapitalist devletlerde farklı halkların ortak mücadelesinin bir aşamasında (veya devri-

min gerçekleşmesinden sonra), ezilen ulus kendi kaderini tayin hakkını kullanıp ayrılmak isterse, bu ulusun işçi sınıfı partisinin de ana bünyeden ayrılarak kurulacak bağımsız devlette bağımsız bir işçi sınıfı partisi olarak görev yapması gerekecektir. İşte gelecekte böyle bir durumun ortaya çıkması ihtimaline karşı, çok uluslu kapitalist ülkenin işçi sınıfı partisi, ezilen ulusun veya ulusların tek işçi sınıfı partisi çatısı altında demokratik merkezîyetçi özerk örgütlenmesini öngörür.

⊙ İkinci durumda, sosyal devrimin başarılmasından ve işçi sınıfı öncülüğündeki halk iktidarının kurulmasından sonra, —daha önce ezilen ulus durumundaki ulusal topluluklar— yeni sosyalist devlette federatif veya bölgesel özerklik statüsünde, tek devlet bütünlüğü altında kalmayı seçebilirler. Bu durumda da o ulusun veya ulusların oluşturacağı federatif

devlet veya özerk bölge yönetiminin kendi iç işlerinde serbest olabilmesi, gerekir. O ulusun işçi sınıfı sosyalistlerinin kendi federe devletlerini yönlendirebilmeleri, ve kendi ulusuna rehberlik edebilmeleri için örgütlü bir bütün halinde davranmaları zorunlu olacaktır. Böyle bir federal bütünlükte, farklı ulusların sosyalist siyasal seksiyonlarından oluşan tek işçi sınıfı partisi tüm federal devletin —işçi sınıfı iktidarının— genel yönlendiriciliğini yapacaktır, fakat her federe birimin, (ulusun) kendi özgül sorunları ve işleri olacaktır. Bu konuda da söz ve karar sahibi, o ulusun öncü gücü olan komünist seksiyonudur.

Şu halde her iki ihtimale de —hem ayrılma durumuna, hem de federal birlik statüsü haline— hazırlıklı olabilmek için çok uluslu işçi sınıfı partilerinde ezilen ulusun sosyalistlerinin örgütsel özerk statüye sahip olmaları, gerekir. Özerk seksiyon örgütlenmesinin aynı derecede önemli diğer bir gereği şudur; iktidar için verilmekte olan sosyalist siyasal mücadelede sürecinde kendi ulusal alanlarında kendi dil ve kültürleriyle yayın yapmaları, genel siyasi çalışmada bulunmaları bu tarz işleyişle daha uygun olacaktır. Kendi ulusal bölgelerindeki ekonomik - sosyal - siyasal duruma uygun çalışmayı belirlemek hiç kuşkusuz o ulusun işçi sınıfı sosyalistlerinin en iyi bilecekleri iştir ve onların hakkıdır.

Şu halde ister kapitalist olsun, ister sosyalist olsun çok uluslu ülkelerde, işçi sınıfı partileri merkezi biçimde örgütlenmiş sosyalist bir ulusal siyasi müfrezeler bütünüdür. Bugün çok milliyetli sosyalist ülkelerden Sovyetler Birliği'nde SBKP bunun en seçkin örneğini teşkil etmektedir. Gene Çekoslovakya ve Yugoslavya Komünist Partileri bu tarzda örgütlerdir. Kapitalist ülkelerde ise İran TÜDEH Partisi, Fars, Azeri ve Kürt ulu-

sal seksiyonlarından oluşan ve şu anda illegal çalışmakta olan böyle bir Marksist - Leninist Partidir. Düne kadar illegal çalışan, bugün legal bir parti olan İspanya Komünist Partisi de örgüt sistemi olarak, İspanyollar dışında başlıca Katalonya ve Bask seksiyonlarını bünyesinde taşımaktadır. Böylece çok uluslu müfrezeler bütünü halindeki bu örgütlenmelerin karakteri ulusal ayrılıkları reddetmeyen, siyasal SINIF ÖRGÜTLERİ olmasıdır.

Sosyalist siyasal örgütlenme dışında, emekçilerin mesleki ekonomik ve demokratik örgütlenmeleri planında da Türkiye işçi sınıfı sosyalizmi Türk ve Kürt emekçilerinin birlikte örgütlenmesini önermektedir. Ekonomik demokratik örgütlenmelerin en önemlisini teşkil eden sınıf örgütlerinden sendikaların tüm Türkiye çapında, Türk ve Kürt emekçilerini bünyesinde toplaması, aynı şeyin öğretmen, öğrenci, teknik eleman, memur, köylü —ileride oluşabilecek köylü birlikleri— vb. gibi örgütlenmeleri için de sözkonusudur...

Kürt ve Türk sosyalistlerinin tek bir işçi sınıfı partisi çatısı altında örgütlenmeleri her iki halkın ortak devrimci demokratik mücadelesini yönlendirecektir. Yığınsal ekonomik ve demokratik örgütlenmeler ise Türk ve Kürt emekçi sınıf güçlerinin yığınsal demokratik ve ekonomik mücadelelerini birleştirecektir. Türkiye'de ileri sendikal örgütlenme, eğitim emekçilerinin merkezi demokratik meslek örgütlenmesi, teknik elemanların merkezi demokratik örgütlenmesi bu ekonomik demokratik örgütlenmenin güçlendirilmesi gereken ana unsurları arasındadırlar. Bugün devrimci hareketin dağınıklığının en çok yansıdığı gençlik kesimi merkezi örgütlenmeden yoksundur. Sosyalist hareketin toparlanmasıyla, ve tüm devrimci ilerici güçlerin mücadele birliğinin sağlanmasıyla birlikte, gençlik örgüt-

lenmesi de merkezi bir yapıya kavuşacaktır. Bu merkezi gençlik örgütlenmesi de Türk ve Kürt gençlerinin yığınsal örgütlenmesini kucaklayacaktır. Aynı olgu gelecekte başlatılacak demokratik köylü örgütlenmesi veya şu anda güçsüz durumda bulunan demokratik kadın örgütlenmesi için de sözkonusu olmalıdır.

Bugün Türk ve Kürt işçilerinin aynı merkezi sendikalarda örgütlenmesi gerekliyse ve işçi sınıfının ulusal özelliklere göre ayrı sınıf örgütlerine bölünmesi yanlırsa, hakim sınıflara karşı en etkili ekonomik mücadele ancak böyle merkezi demokratik örgütlenmeler aracılığıyla verilebiliyorsa, aynı şey eğitim emekçileri ve diğer çalışan zümreler için de sözkonusuysa, bu zorunluluğun objektif bir temeli olmalıdır. Bu objektif temel de her iki halkın emekçilerinin düşmanının ortak olduğu, her iki halkın emekçilerinin ortak mücadele vermelerinin maddi bir zorunluluk teşkil etmesi ve bunun yukarıda vurguladığımız objektif koşullardan, maddi çelişki ve ilişkilerden kaynaklandığı gerçeğidir. Bir başka deyimle, her devrimci - demokratik mücadelenin öz ve biçimleri gibi, Kürt halkının ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesi de subjektif istek ve niyetlere bağlı olamaz. Herhangi bir sosyal mücadelenin stratejisi, taktikleri, yolu, yönü, ittifakları ve amaçlanan nihai zaferi kişilerin, grupların zümrelerin vb. istekleri ile değil, içinde bulunulan somut objektif koşullarla belirlenir.

Aynı şekilde, şayet Türkiye işçi sınıfı politik hareketi, her iki halkın da kurtuluş mücadelesinin, işçi sınıfı önderliğinde ve tek bir mecrada —cephe halinde— ilerleyerek zafere ulaşacağı kanısındaysa ve bu amaçla Kürt olsun, Türk olsun, tüm Marksist - Leninist ve proleter enternas-

yonalistlerin böyle bir işçi sınıfı partisinin program ve tüzüğü altında birleşmelerini ve gene Kürt olsun Türk olsun tüm devrimci, ilerici güçlerin bu önderlik altındaki bir cephe mücadelesinde toplanmalarını öngörüyorsa, bu mevcut objektif durumun dayattığı bir zorunluluktur, şu veya bu partinin, sosyal grubun ya da kişinin kendi karihasından yarattığı bir temenni değildir. Bu öngörüler Türkiye'yi ve Türkiye Kürdistanını kontrol eden siyasi üstyapı aygıtının burjuva baskı mekanizmasının mümkün olan en kısa yoldan parçalanması ve onu parçalayacak tüm devrimci - ilerici ulusal ve sınıfsal güçlerin (sosyalist, anti - emperyalist, anti - faşist tüm güçlerin) birleşmesi içindir.

Türkiye'nin ve Türkiye Kürdistanının objektif koşulları her iki halkın ortak mücadelesini gerektirirken, bu mücadelenin politik, ideolojik ve dolayısıyla örgütsel öncülüğünü yüklenecek bilimsel sosyalist örgütlenme düzeyinin bugün yeterince gelişmemiş olması subjektif ve geçici bir durumdur. Bugün bilimsel sosyalist siyasal hareketin bölünmüşlüğüne ve dağınkınlığına bakıp, yani bu subjektif faktörden yola çıkarak, objektif koşullara aykırı düşecek yolları öngörmek, objektif koşulları, subjektif etkenlere bağlı kılmağa kalkışmak olur ki, bu da metafizik bir anlayıştır. Subjektif etkenleri abartmak şu veya bu şekilde bizi başarısızlığa götürür. Şayet aynı mantıkla hareket edecek olursak, bugün işçi sınıfımızın politik hareketinin dağınkınlığına ve siyasal arenadaki güçsüzlüğüne, yetersizliğine bakıp, bu subjektif faktörü abartıp, işçi sınıfı dışı birtakım küçük burjuva yolları ve zümreleri zorlayarak mücadele yürütmek mi gerektirir (*).

(*) Türkiye solunda bu hatayı yapan kimi çizgiler olmuştur. Geçmişte

KÜRT ULUSAL DEMOKRATİK HAREKETİ AÇISINDAN TÜRKİYE'DE DEVİRİMCİ - İLERİCİ AKIMLAR VE CEPHE SORUNU

Bugün Türkiye solundaki akımlar başlıca şu gruplarda somutlanmaktadır:

1 — Genel olarak sosyalist hareket içinde olan örgütlenmeler.

2 — «Sol» - kanat revizyonizmi kategorisine giren küçük burjuva devrimcisi gruplar

3 — Sol - sosyal demokrasiye ifadesini bulan ve kendilerine «demokratik sosyalist» adını veren, sınıf mücadelesinin keskinleşmesi ve sosyalist hareketin kristalleşmesiyle, gelecekte sağ - kanat revizyonistleri ile birleşmeleri muhtemel olan küçük burjuva ilericileri ve küçük burjuva sosyalistleri...

Ana karakteristik özellikleriyle bu temel gruplaşmalar oluşmuştur, fakat kristalleşme süreci devam etmektedir. Bu süreç birlik ve ayrılmaları da beraberinde getirecektir.

Kürt kesimindeki gruplaşmalar ise henüz bu denli ayrılmamış olmakla birlikte, ulusal faktör özelliklerini de içerecek biçimde şu ana karakteristik kümelenmeler halinde gözükmektedir:

1 — Kürt sosyalistleri

2 — «Marksizm-Leninizm'den etkilenmiş ve esinlenmiş olmakla birlikte, daha çok «ezilen ulus» faktöründen ötürü devrimci - demokrat da di-

kimileri devrimin öncülüğünü radikallere vermişlerdi. Bugün de kimileri, örneğin «sol» - kanat revizyonistleri işçi sınıfının henüz yeterince yerine getiremediği politik misyonu dinamik gençlik örgütlenmelerine devretmekte, «gene sosyalizm adına davranan kimileri ise, işçi sınıfımızın bugünkü politik misyonunun küçümsenmeyecek bir yanını, geçici bir dönem için bile olsa, sosyal demokrasiye atfetmektedirler... Bütün bu çizgilerin temel yanlışları, sosyalist siyasal hareketin örgütsüzlüğünden, dağınıklığından ve güçsüzlüğünden (yani geçici ve subjektif bir faktörden) yola çıkarak, objektif koşulları bu subjektif duruma zorla uydurmağa çalışmak olmuştur, olmaktadır. Sözünü ettiğimiz çizgilerin sosyal pratikte boyuna iflas etmesi bundandır. Temel veri olarak objektif durumu, maddi koşulları esas almak gerekir. Böylece mevcut subjektif faktörün yarattığı olumsuzluğu objektif koşullara uygun olarak gidermeye çalışmak şarttır. Söz konusu çizgiler bunu yapmıyorlar subjektif faktörü, objektif koşullara uygun hâle getirmeğe çalışmıyorlar. Tersine, çeşitli tezler ve siyasi çalışmalarla, objektif koşulları, subjektif etkene uyacak şekilde değişik görmeğe ve göstermeğe uğraşıyorlar; bir süre sonra kendilerinin bir illüzyon olarak yarattıkları —gerçekte varolmayan— bu «objektif» koşullara uygun subjektif stratejiler, taktikler ve öngörüler getiriyorlar. Çünkü MDD, bugünkü İDD vb. gibi öngörüler hep aynı yanlış tutumlardan kaynaklanmaktadır. Bugün işçi sınıfının, geniş halk yığınlarının sosyal ve siyasal muhalefetine güçlü bir politik, ideolojik önderlik yapabilecek bir siyasal örgütlenme düzeyi yoksa, yani bu subjektif faktör eksik ve yetersizse, ve bunun da nedeni sosyalist hareketin bölünmüşlüğü ise, yapılacak en birinci sosyalist siyasal görev, işçi sınıfı politik hareketinin örgütlenme düzeyini yükseltmek ve aynı zamanda bilimsel sosyalist siyasal hareketin prensipli, kalıcı, sağlam birliğini sağlamaktır. Demokratik görevler ihmal edilmeden yapılması büyük aciliyet taşıyan bu en ivedi sosyalist göreve yoğunlaşmayıp, işçi sınıfı politik hareketimizin önemli zaafalarını gidermeğe uğraşmayıp bu subjektif faktöre esir olmak ister istemez kimi çevrelerde oportünist taktik ve yolları da beraberinde getirmektedir. Adı geçen çevreler bu oportünist politikalarını ve öngörülerini, her-

yebileceğimiz küçük burjuva milliyet-
çisi akımlar...

Bu akımlar arasında, kendileri
milli burjuva olmamakla birlikte, ka-
tegorik anlamda milli burjuvazinin
özlemlerini yansıtan ve devrimci de-
mokratlara nazaran daha geride —da-
ha sağda olan— fakat gene de ilerici
kimlik taşıyan ulusal demokratik

eğilimleri de saymak gerekir. Ulusal
kurtuluş görevinin güçlü duyguların-
dan ve küçük burjuva devrimciliğın-
den dolayı bu akımlar arasında «sol»
maceracı yöntemlere istidat gözlen-
mektedir.

3 — Türkiye genelindeki sosyal
demokrat örgütlenme içinde yer alan,
genel eğilimleri sol sosyal demokrasi

şeyden önce kendi kendilerine karşı haklı göstermek ve bunun «bilime uygun»
olduğunu kanıtlamak için, varolan objektif koşulları değişik görmeğe ve gös-
termeğe çalışmakta, bu illüzyon koşullarına uygun öneriler ve yollar izleyin-
ce de, kaçınılmaz olarak oportünizmi derinleştirmektedirler. Oysa, işçi sınıfı
devrimcileri bundan farklı olarak somut durumun somut tahlilini yaparak yol-
ları ve görevleri tesbit etmekle yükümlüdürler.

Türkiye sosyalist hareketinin bugünkü dağınlığı ve yetersizliği Türk ve
Kürt sosyalistlerinin aynı tüzük ve program etrafında, tek bir parti çatısı al-
tında örgütlenmelerini, gene sosyalist olmayan, fakat ilerici, anti-emperyalist,
anti-monopolist olan Türk ve Kürt akımlarının da bir cephe altında ortak
düşmana karşı ittifak kurmalarını engelleyen başlıca faktör durumundadır.
Türkiye işçi sınıfı politik hareketinin —kendi dağınlığından ve yetersiz ör-
gütlenme düzeyinden dolayı— pek çok hayati görevini bihakkinen yerine getire-
mediği doğrudur. Sosyalist siyasal hareketimizin şimdilik, Türkiye'deki genel
demokratik mücadeleyi, Türkiye'deki işçi sınıfı hareketini ve Kürt ulusal de-
mokratik mücadelesini henüz gereğince ve yeterince kucaklayabilme durumun-
dan uzaktır. Fakat ısrarla belirtmemiz gerekir ki, bu geçici ve subjektif bir
durumdur. Hareketin gelişme perspektifleri, uzun olmayan bir erimde, bu de-
zavantajların aşılacağı merkezindedir. Marksizm - Leninizm ve proletarya en-
ternasyonalizmi'nin ülkemizde hızla yaygınlaşması, bilimle donanmış fedakâr
kadroların giderek artan bir oranda çoğalması, işçi sınıfı bilimine ve prensip-
lerine uygun bilimsel sosyalist siyasal örgütlenmenin önündeki sorunların bir
bir aşılmaya başlanması, sosyalist hareket içinde bulunan fakat binbir ha-
tayla mâlûl bulunan kimi çizgilerin, oportünist politikalarının hızla iflas et-
mesi... ve nihayet, en önemlisi de, son yıllarda kitlelerin gözünde önemli bir
gözbağı halinde bulunan sosyal demokrasi «umudunun», kitlelerde bir düş-
 kırıklığına dönüşüyor olması, geniş ve ileri kitlelerin sosyal demokrasiden hız-
 la koparak, aranış içine giriyor bulunmaları, yani sosyalist hareketin siyasal
yığınsal ordusunun ivmeli bir şekilde birikmeye başlaması... bütün bunlar, bu-
 günkü geçici subjektif olumsuz durumun giderileceğinin somut göstergeleri-
 dir.

Sözünü ettiğimiz bu teorik ve pratik nedenlerden dolayı, sosyalist siyasal
hareketin bölünmüşlüğü, Türkiye'de devrimci ve demokratik güçlerin dağınlık-
 lığı, iki halkın ortak mücadelesini örgütleyip, koordine etmek için bir engel-
 dir, fakat aşılmayacak bir engel değildir. Kaldı ki, «Türk» sosyalist siyasal ha-
 hareketi ve genel devrimci - demokratik güçleri dağınlıktır da, «Kürt» sosya-
 list siyasal hareketi ve genel devrimci - demokratik güçleri aynı durumda de-
 ğil midir? Bugün gerek «Türk» gerekse «Kürt» solundaki dağınlık ve bölün-
 müşlük, gerçekte Türkiye genelinin (tüm Türkiye'de genel olarak solun) bir
 zaafıdır.

olan Kürt yurtsever demokratları

4 — Milli amaçlar taşımakla birlikte, sola ve sosyalizme karşı olan, sağ - kanat milliyetçileri... (Bu milliyetçilik genellikle Barzani yanlısı olarak bilinmektedir, aralarında dinsel motifler de taşıyan eğilimleri veya bir zümre halinde olmasa bile hakim sınıf unsurlarını da barındırmaktadır. Özellikle bu grup sola karşı emperyalizmin komplolarına ve provokasyonlarına açıktır).

«Kürt solu»ndaki bu ana gruplaşmalar arasındaki sınıfsal ve ideolojik farklılıklar yeterince kristalleşmiş değildir. Kürtlerin ezilen ulus durumunda bulunması, üzerlerinde yoğun egemen ulus şovenizminin varolması, milli görevlerin, ulusal demokratik taleplerin büyük bir zorunluluk halinde kendisini dayatması, Türkiye Kürdistan'ındaki sınıfsal görevlerle ulusal görevler, —sınıfsal mücadele ile ulusal mücadele— arasındaki bağların ve öngörülerin Kürt devrimci, ilerici, yurtsever ve demokratik unsurlarının sadece bir kısmınca kavranmış bulunması nedeniyle «Kürt solundaki» bu kristalleşme süreci, gene birlikler ve ayrışmalar halinde daha bir süre devam edecektir. Bu süreçte Türkiye işçi sınıfı politik hareketinin güçlenmesinin ve Kürt ulusal demokratik hareketini işçi sınıfı önderliği altındaki bir cepheye kucaklayabilmesinin de önemli rolü olacaktır... Bugün tıpkı «Türk solunda» olduğu gibi «Kürt solundaki» ideolojik sınıfsal ayrışmalar süreci devam etmektedir. Bu kristalleşmeler, nasıl ki, «Türk solunda» ve yakın gelecekte bir yanda tüm bilimsel sosyalistlerin merkezleşmesini ve bunun dışındaki akımların ideolojileriyle, sınıfsal temelleleriyle netleşmesini getirecekse, aynı şey Kürt devrimci - ilerici - demokratik hareketinde de meydana gelecektir. Bilimsel sosyalizmin yüksek çıkarlarını, her şeyin üstünde tutacak olan Kürt Marksist - Leninistleri ile,

bilimsel sosyalist olmayan fakat ilerici, demokrat, yurtsever eğilimler taşıyan akımlar arasındaki ideolojik - politik ve sınıfsal kristalleşme netleşecektir. Son yıllarda «Kürt solunda» sürdürülen ideolojik ve politik çalışmalar bu kristalleşme doğrultusunda önemli yolların katedildiği merkezindedir.

İster Türk, isterse Kürt olsun tüm işçi sınıfı devrimcilerinin bir tek tüzük ve program altında örgütlenmesini şimdiden objektif bir zorunluluk olarak görenler veya zamanla sosyal pratik içinde bu noktaya varacak olanlar, işçi sınıfı bilimine uygun tarzda iki ulusun Marksist - Leninist ve enternasyonalistleri olarak böyle bir işçi sınıfı partisi çatısı altında toplanacaklardır. Bu işçi sınıfı partisi, kendisi dışında kalan Türk ve Kürt ilerici, demokratik güçlerini egemen gericiliğe karşı bir siyasal mücadele cephesi altında toplama yolunda uğraş verecektir. Bir başka deyimle, burada, «Kürt ve Türk sosyalistlerinin» birliği derken, işçi sınıfı bilimine ve enternasyonalizmine bağlı olan, (milliyetçi kaygı ve tortulardan alınmış) bilimsel sosyalist unsurları kastetmekteyiz. İster Türk olsun, ister Kürt olsun, sağ veya «sol» - revizyonist çizgide olanların, milliyetçi veya diğer küçük burjuva girişler taşıyanların böyle bir Marksist - Leninist siyasal parti örgütlenmesinde yeralmaları olanaksızdır. Bilimsel sosyalist hareket, Marksist - Leninist olmayan eğilimleri önünde ideolojik uğraş verecek, işçi sınıfı bilimini ve enternasyonalizmini yaygınlaştırmaya çalışacak; küçük burjuva sağ ya da «sol» vb. unsurlarla birlikte aynı partide örgütlenmeyi düşünmeyecek, ama bilimsel sosyalist olmayan bütün ilerici güçlerin ortak bir cephe altında toplanmalarını ve bu cepheye işçi sınıfı önderliğinin güçlenmesini amaçlayacaktır.

Bu nedenle, «Türk solunda» oldu-

ğu gibi «Kürt solundaki» bilimsel sosyalist olmayan akımları bilimsel açıdan değerlendirmek hiçbir zaman onların ilerici, ulusal kurtuluşçu niteliklerini reddetmek anlamına gelmez. İşçi sınıfı sosyalist siyasal hareketi, bir yandan sosyalizmin bilimi, politikası açısından Türkiye Kürdistan'ında bilimin ve enternasyonalizmin yaygınlaşması için uğraş göstermek ve bu uğraş gereği milliyetçi akım ve eğitimlerin irdelenmesini konularının tesbit edilmesini yapmak zorundadır. Yani bu ideolojik çalışmalar bilimsel ve enternasyonalist öğretinin yaygınlaşması içindir. (Tıpkı «Türk solundaki» hatalı veya sapma akımlarını bugüne değin irdelediği gibi) ... Bu, işçi sınıfı politik hareketinin sosyalist görevidir... Fakat bu sosya-

list görevler, sosyalist mücadele ile demokratik mücadelenin birlikteliği ilkesini çiğnemek anlamına gelmez. Bu değerlendirmeler, «Kürt solunda» bilimsel sosyalist ve enternasyonalist karakter taşımayan, fakat ulusal kurtuluşçu, ilerici, yurtsever nitelikte olan güçlerle ortak bir cephe programı etrafında ortak bir mücadele vermeye engel olmamalıdır. Ve işçi sınıfı politik hareketi, böyle bir devrim (iktidar) cephesine varmadan önce de, bugünkü somut durumda, Kürt ulusal ve demokratik hareketinin acil talepleri için, sadece Kürt bilimsel sosyalistleriyle değil, aynı zamanda bilimsel sosyalist olmayan, fakat ilerici - yurtsever olan Kürt güçleriyle de güç ve eylem birliği yapmayı zorunlu görmüştür, görmektedir.

EZEN VE EZİLEN ULUS DEVRİMCİLERİ ARASINDA GÜVEN SORUNU

Gerek Kürt ve Türk işçi sınıfı devrimcilerinin çokuluslu ülkelerdeki işçi sınıfı partileri tarzında örgütlenmelerinin, gerekse, bilimsel sosyalist olmayan, Kürt ve Türk ilerici akımlarının emperyalizme ve yerli ortaklarına, tekelci sermayenin kontrolündeki siyasal baskı aygıtına karşı tek bir mücadele cephesinde toplanmalarının önündeki subjektif engellerden başlıcası, yukarıda da belirttiğimiz gibi, bilimsel sosyalist hareketin ve dolayısıyla —buna bağlı olarak— genel devrimci ve demokratik hareketin dağınıklığıdır.

Gene esas olarak bu nedenden kaynaklanan, fakat altının özellikle çizilerek vurgulanması gereken bir başka nokta da Türk ve Kürt devrimcileri arasındaki güven sorunudur. Başka bir deyimle ezilen ulus devrimcilerinin ezen ulus devrimcilerine güvensizlik duymalarıdır.

Ezilen ulus devrimcilerinin, ezen ulus devrimcilerine karşı belli bir dönem için güvensizlik duymaları sadece Türkiye'de rastlanan bir olgu de-

ğildir. Çarlık Rusya'sında Lenin'in önderliğindeki Rusya işçi sınıfı partisine karşı da, birkısım ezilen ulus Marksistlerinin başlangıç döneminde —hatta devrimden önce uzun bir süreyle— güvensizlik duydukları bilinir. Lenin, ezen ulus Marksistleri'nin, kendilerine karşı ezilen ulus Marksistlerinden yönelmiş bu güvensizlik duygularını toleransla karşılamalarını salık veriyordu.

Kaldı ki, Türkiye'de bilimsel sosyalist ve enternasyonalist öğretinin ancak son yıllarda yeni yeni yaygınlaşıyor olmasından dolayı, yakın dönemlere kadar Türkiye sosyalist hareketi Kürt devrimlerine ve yurtseverlerine güven verememiştir. Bu bakımdan, Türkiye'deki ezilen ulus devrimcilerinin, ezen ulus sosyalistlerine karşı güvensizlik duymasının nedenleri somut olgulara dayanmaktadır: Vurgulamak gerekir ki, Türkiye Sosyalist hareketi, milliyetçi etkilerden, sosyal şovenizmin izlerinden son yıllarda sıyrılmaktadır. Kimi sosyalist gruplar arasında hâlâ da böyle etki-

ler varlığını göreceli azalmış biçimde de olsa sürdürmektedir.

Öte yandan, Türkiye solunda, bilimsel sosyalist olmayan ilerici, anti-faşist, anti - emperyalist akımlar arasında yakın yıllara kadar Kemalizmin güçlü bir etken olması, ve bugün hâlâ daha geniş bir küçük burjuva ilericiliği içinde Kemalist düşüncenin güçlü, ve yaygın bulunması, Türk ve Kürt ilericilerinin tek bir cephede toplanmaları önündeki başlıca engellerden biridir.

Gerçekten de ilerici ve demokratik eğilimli Türk küçük burjuva aydınları arasında milliyetçi duygular güçlüdür ve bu konuda küçük burjuva Türk aydınları «demokratlaşmamışlardır» Genel olarak anti - faşist ve anti - emperyalist cephede yeri olan Türk kent küçük burjuvazisi ve onun aydın kolu, Kürt ulusunun ezilmişliği konusunda genellikle kayıtsızdır ve Kürt ulusal demokratik hakları ve mücadelesi konusunda olumsuz bir tutum içindedir, sosyal sovenizmin güçlü etkisi altındadır. Örneğin 141 ve 142'nci maddelerin kaldırılmasından yana olan Türk aydınları, bu konuyu bir düşünce ve örgütlenme özgürlüğü meselesi olarak aldıkları halde, 141 ve 142'nci maddenin, daha çok birinci yanıyla ilgilenmekte, bu maddelerin, aynı zamanda Kürt ulusal demokratik mücadelesi karşısındaki yasal barikatlardan birisi olduğu noktası üzerinde pek durmamaktadırlar.

Türk küçük burjuvazisindeki bu sovenizmin başlıca iki nedeni vardır: Birincisi, sadece sosyalist mücadelenin sahibi değil, aynı zamanda demokratik mücadelenin de öncüsü olan işçi sınıfı politik hareketi yeterince gelişip güçlenmemiş, toplumun demokratikleşmesi konusunda önemli mevziler kazanmakla birlikte, bu demokratikleşme, küçük burjuvazinin en güçlü duygularından olan milliyetçiliği geriletecek çapta ilerlememiştir.

Fakat buna rağmen, 1960 sonrasında genel sosyalist hareketinin Türkiye'de demokratikleşme konusunda gösterdiği çabalar, yetersiz de olsa, Kürt ulusu ve onun hakları konusunda yaratılan tabuları bir ölçüde geriletmıştır.

İkinci neden, Kürt ulusal demokratik mücadelesinin Türk küçük burjuvalarını demokratikleştirebilecek boyutlara ulaşmamış olmasıdır.

Her iki akımın da güçlenmesi, hem burjuvaziyi ve onun egemen ulus sovenizmini geriletecektir, hem de ezen ulusun ilerici küçük burjuvazisini demokratlaştıracaktır. Bir örnek verecek olursak İspanya'da, günümüzden kırk yılı aşkın zaman önce, işçi sınıfı politik hareketi ile Katalonya ve Bask ulusal demokratik hareketlerinin ortak mücadelesi sonucunda bu iki bölge daha o zamanlar özerklik elde etmişlerdi. İç savaşta yenik düşen devrimci demokratik güçler, faşizme karşı kırk yıl mücadele ettikten ve faşizmi yaktıktan sonra bir yıl dahi geçmeden bu iki bölge yeniden özerkliklerini elde etmişlerdir. Bu sonuç, hem işçi sınıfı ile ezilen ulusal toplulukların ulusal demokratik hareketinin tek bir mecra-dan akmasının ve İspanyol burjuvazisini geriletmesinin kanıtıdır; hem de egemen ulusal topluluk durumundaki İspanyol küçük burjuva ilerici güçlerinin sovenizm duygularından kurtularak, ezilen ulusal toplulukların ulusal demokratik hakları uğruna verilen mücadelede çok uzun yıllar öncesinden yeralmaları olgusunu içermektedir. (İki yıl önce Bask milliyetçisi beş yurtseverin idam edilmelerine karşı tüm İspanya işçi sınıfının yanı sıra, İspanyol ilerici küçük burjuvalarının nasıl da bir geniş yığınsal tepki gösterdikleri hatırlardadır).

Fakat bütün bunlara rağmen, Türk küçük burjuvazisinin Kürt ulusal demokratik hakları ve mücadelesi konusunda demokratikleşmesinde en

büyük görev, Türkiye'li işçi sınıfı devrimcilerine düşmektedir. Çünkü ezen ulusun işçi sınıfı devrimcilerinin ulusal sorundaki başlıca görevleri, kendi uluslarının emekçileri arasında ezilen ulusun ulusal ve demokratik haklarını —ayrılma hakkı dahil olmak üzere— savunmak ve bu hakların ezen ulus emekçileri tarafından benimsenmesi için enternasyonalist prensiplerden yola çıkarak etkili bir demokratik uğraş vermektir.

Bu konuda Türkiye sosyalist siyasal hareketinin son yıllara kadar yetersiz kalması, hâlâ da bu uğurda —sosyalist hareketin bölünmüşlüğünden ve genel devrimci - demokratik hareketin dağınıklığından ötürü— etkili bir demokratik kampanyanın gerçekleştirilememiş olması, Kürt devrimcilerinin ve yurtseverlerinin ezen ulus devrimcilerine ve ilericilerine karşı güvensizliklerinin kaynağını oluşturmaktadır.

Öte yandan, ezilen ulus devrimcilerinin - yurtseverlerinin ezen ulus devrimcilerine ve ilericilerine karşı duydukları güvensizliklerden bir başkası da, gene subjektif bir faktördür. Gerek yakın geçmişte, gerekse günü-

müzde, «Türk solundaki» kimi gruplar, ezilen ulusun ulusal ve sosyal kuruluş sorunlarını bir spekülasyon konusu yaparak, bu yolda grupsal parsa toplamaya kalkışmışlardır. Kürt ulusal sorunu konusunda «Türk solunda» bazı gruplarca güdülmüş olan bu içtensiz ve Makyavelist tutumlar Kürt devrimcilerinin ve yurtseverlerinin güvensizliğini pekiştirmiştir. Kürt devrimci - demokratik hareketi, ulusal sorun konusundaki bu gibi tumturaklı sözlere itibar etmemekle, böyle tavırları etkisiz kılmaktadır.

Böylece ezilen ulus devrimcilerinin ezen ulus devrimcilerine ve ilericilerine karşı duydukları haklı güvensizlik süreç içinde, sosyal pratikteki göstergelerle —lafla değil işle— giderilebilir. Bu konuda özellikle ezen ulusun Marksist - Leninistleri, sabırlı ve toleranslı olmak, ezilen Kürt ulusunun bazı devrimci unsurları arasındaki güvensizlik duygularını abartmamak, bu olguların nedenlerine inmek, onlardaki haklılık payını görmek ve bu durumu yaratan nedenleri ortadan kaldırmak için pratikte güven verici bir tutum izlemek zorundadırlar.

ULUSAL SORUN KONUSUNDA DEVRİMCİ-DEMOKRATİK HAREKETİN GÖREVLERİ

Ulusal sorun konusundaki görevlerin öncülüğü hiç kuşkusuz işçi sınıfı bilimine ve enternasyonalizmine bağlı Kürt ve Türk sosyalistlerine düşmektedir. Bunları özetle sıralayacak olursak:

1 — Sosyalist Görevler: Ulusal sorunda, sosyalist siyasal hareketin sosyalist görevlerinin başlıcaları şunlardır:

— Bu konudaki ideolojik çalışmaları, bilimsel araştırmaları yoğunlaştırmak, Türkiye genelinde Kürt ulusal sorununun özgül karakteristiklerinin tesbitini geliştirmek, detaylandırmak ve bu çalışmaları bir siya-

si program hedefine bilimsel veri yapacak tarzda düzenlemek;

— Bilimsel sosyalist ve enternasyonalist görüşleri, milliyetçi akımlara, ve özellikle egemen ulus milliyetçiliğine, ya da bu milliyetçiliğin sosyalist hareket içindeki tortularına karşı yaygınlaştırmak; sosyalist siyasal hareketin enternasyonalist bilincini geliştirmek (Bu yolda ezen ulus sosyalistleri açısından, özellikle ezen ulus emekçileri arasında enternasyonalist düşüncüyü güçlendirmek).

— «Kürt ve Türk sosyalistleri» arasında ideolojik diyalogları başlatmak, varolanları geliştirmek. Gene

«Türk Sosyalistleri» ile Kürt ilerici-leri ve demokratları arasındaki bağla-rı, «Kürt sosyalistleri» ile Türk ilerici-leri arasındaki bağları ve diyalogla-rı geliştirmek.

— Sosyalist siyasal örgütlenmeyi güçlendirmek ve yaygınlaştırmak, sos-yalist çalışmalarda prensipli ve titiz davranarak Kürt sosyalistlerine gü-ven vermek...

2 — Kürt ulusal demokratik a-maçları uğruna mücadele görevi:

Bu sorun öz olarak işçi sınıfının Türkiye'de asgari iktidar programını içermektedir. Ezen ulusun işçi sınıfı sosyalistleri bunun için, herşeyden önce, ezilen ulusun kendi kaderini ta-yin hakkını, bilimin öngördüğü tüm koşullarıyla, eksiksizce ve hiçbir kuş-kuya yer vermeyecek şekilde savun-malıdır... savunmaktadır... Çün-kü ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkı savunulmadıkça, ulusal sorun-da bilimsel sosyalist bir tavır takınıl-masına olanak yoktur... Bu hak ise, teorinin de gösterdiği gibi ayrılma hakkıdır.

Bu hakkın ezen ulusun emekçi güçleri arasında yaygınca savunulma-sı ve onlara benimsetilmesi gerekir.

Fakat bu hakkın genel bir ilke olarak savunulması ve benimsetilme-si ile bu konudaki görevler bitmez. İşçi sınıfının bilimsel sosyalist öğretisi, çok uluslu devletlerde, ayrılma hakkını daima saklı tutmak, buna gölge düşürmemek kaydıyla, ezen ve ezilen ulusların demokratik birliğini tercih eder. Sonuçta Sosyalist devrimi ve sosyalist kuruluşu amaçlayan işçi sınıfı, büyük birimlerin sosyalist kuruluş ve üretici güçler gelişimi açı-sından daha elverişli olduğunu bilir. İşçi sınıfı böyle bir demokratik halk iktidarında, önce demokratik, gide-rek sosyalist birliği —çok uluslu sos-yalist ülkelerdeki sosyalist enternasy-onalizm prensipleriyle— yeğ tutar-ken, bunu sosyalizmin yüksek çıkar-ları açısından gözetir. Çağımızda

böyle bir birliğin en seçkin örneğini Sovyetler Birliği vermiştir. Onbeş fe-dere Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ve toplam yüz kadar ulusal veya etnik grubun sosyalist enternasyonalizm temeli üzerindeki birlikleri, muazzam bir gücün oluşmasına yolaçmıştır.

Rusya işçi sınıfı devrimden önce tüm Rusya'daki işçilerin birliğini ve işçi sınıfıyla ezilen ulusların müca-dele ortaklığını öngörmüş, fakat, ay-rılma hakkını tavizsizce savunmuş... devrim sonrasında ise sosyalist en-ternasyonalizm ilkesi altında bu ulus-ları, etnik grupları, azınlıkları vb. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birli-ği altında gönüllü birliğini sağlamış-tır.

Bu büyük başarının temel nede-ni, Rusya işçi sınıfının sağlam bilim-sel ve enternasyonalist karakteri, ve mücadelesi, onun öncüsünün büyük yetkinliği ve bu öncü partinin getir-diği programdır.

Türkiye işçi sınıfı da işçi sınıfı mücadelesiyle ezilen ulusun kurtuluş mücadelesini tek bir mecradan akıt-mak gereğini vurgularken, şu gerek-leri yerine getirmelidir:

— Ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkını kararlıca savunmak,

— Ezilen ulusun ayrılmak iste-memesi durumunda, her iki ulusu da tümüyle eşit, serbest rıza —gönüllü bağlar— ile birleştirebilecek bir fede-ratif işçi sınıfı devletinin somut as-gari programını ve azami program he-deflerinin anahatlarını belirlemek.

Bu bakımdan işçi sınıfı politik hareketinin önünde, genel ilkeleriyle belli olan böyle bir iktidar programı, Kürt ulusunun bu iktidarda yeralma-sı (ayrılmaması) haline göre, detay-landırmak ve somuta indirgemektir.

3 — Kürt ulusunun acil ulusal demokratik talepleri için mücadele görevi:

Ayrılma hakkını savunan, fakat her iki ulusun da demokratik halk iktidarı ve giderek sosyalist bir fede-

ral devlet halinde, gönüllü bağlara dayalı sosyalist enternasyonalizm prensibi altında birliğini öngören böyle bir iktidar programını detaylandırıp, benimsetme ve bu siyasal program için mücadele etme görevinin yanısıra, mevcut egemen kapitalist sistem değişmeden yani Türk ulusunun ezen ulus olma durumu sona ermeden önce de Kürt ulusu konusunda önemli demokratik görevler vardır. Bu demokratik görevleri, acil talepler olarak görmek ve bu uğurda mücadele etmek, bu konuda demokratik müca-

deleyi geliştirmek ve yeni demokratik mevziler elde etmek için öncülük görevi gene Türk ve Kürt sosyalistlerine düşmektedir.

Bu acil talepler, özetle Kürdistan'daki zulüm ve teröre karşı mücadele, Kürt dili ve kültürü üzerindeki ulusal baskılara karşı mücadele, Kürt ulusal demokratik hareketinin gelişimi ve Kürt ulusunun ulusal gelişimi için elverişli demokratik koşulları ve yasal hakları elde etmek için mücadele, vb, vb... gibi görevleri içermektedir.

ÖZET VE SONUÇ

Bütün bu tesbitlerimizi özetleyip sonuca bağlayacak olursak başlıca şu noktaların altını çizmemiz gerekir:

⊙ Osmanlı devletinin son dönemlerinde başlayan tedrici kapitalistleşme süreci İmparatorluk topraklarındaki farklı milliyetleri de uluslaşma süreci içine sokmuş, bunlardan çoğu ayrılarak bağımsız devlet kurmuşlardır. Birinci Dünya Savaşının bitimiyle çöken İmparatorluk'tan arta kalan topraklarda başlıca iki milliyet kalmıştır: Türk ve Kürt milliyetleri. (Doğu Anadolu'da 1915 yılına kadar Kürt ve Ermeni ulusal toplulukları yaşamaktaydı. Kapitalistleşme ve uluslaşma süreci bakımından Kürtlerden ileride olan Ermeni'ler yüzbinler halinde katledilince ve Anadolu'yu terke zorlanınca, Doğu'da Kürt milliyetinin uluslaşma ve kapitalistleşme süreci belli bir hız kazandı).

⊙ Ulusal Kurtuluş Savaşını iki ulusal topluluk birlikte verdikleri halde, elde edilen ulusal bağımsızlık sadece Türk burjuvazisi tarafından kullanıldı ve Türk burjuvazisi kendi ulusal egemenliğini —kendi kaderini tayin hakkını— kullanıp, bağımsız bir devlet kurarken, bu bağımsızlığın sağlanmasında canlarıyla, kanlarıyla, mâli olanaklarıyla katkıda bulunan

Kürtler üzerine milli baskı ve terör kurdu. Bu baskılar kısa zamanda jenositlere, güçlü bir asimilasyon politikasına kadar vardı. Kürt dili ve kültürünün gelişmesine izin verilmedi. Türk uluslaşması paralelinde Türk milliyetçiliği yaygınlaştırılırken, bu milliyetçilik Kürt düşmanlığı biçiminde şoven ve ırkçı bir anlayışla sürdürüldü. Kürt yurttaşlar ve onların çocukları Türkleştirilmeye ve egemen ulus milliyetçiliğinin asimilasyonu içine alınmağa çalışıldı.

(Kurtuluş Savaşını gerçekleştiren ve geçici milli devrim hükümeti niteliğini taşıyan Büyük Millet Meclisi'nin Kuruluşu olan 23 Nisan 1920 tarihi Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ilân edildi. Oysa «ulusal egemenlik» kavramının temeli olan ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı Türkçülük ve şovenizm doğrultusunda kullanılması ile Türk hâkim sınıfları «Doğu'da Kürt emekçileri üzerinde azgın bir soykırıma —jenosite— girişmiş... beyaz terörünü büsbütün yoğunlaştırmış ve Kürt emekçileri üzerine en şiddetli zulmü, şovenizmi, jenositi ve asimilasyon politikasını, her türlü insanlık dışı uygulamayı sürdürmüştür». ... «Ulusal egemenliği burjuvazinin şoven politikası biçiminde anlayan tutumlara karşı mücade-

le etmek ve ulusların kendi kaderlerini tayin ilkesinden ödün vermemek, ezilen ulusun, ulusal ve demokratik haklarını savunmak, korumak, ve ayrı uluslar arasında serbest rızaya dayanmayan, eşitliği esas almayan her türlü eğilimi kesinlikle reddetmek sadece sosyalistlerin değil, aynı zamanda gerçek demokratların da görevidir. Aksi halde sosyalizm sosyal şovenizme, demokratizm ise sınırlı bir demokratizme dönüştürülmüş olur. Oysa gerçek sosyalistler ve gerçek demokratlar ulusal egemenlik kavramını sadece anti - emperyalist olmaya yani ABD ve diğer emperyalist güçlere karşı çıkmaya indirgemezler. Gerçek sosyalistler ve samimi demokratlar dünyanın her yanında ulusların eşitliğini ve tüm uluslar arasında her türlü baskı ve zoru kaldırmayı, tüm uluslar arasında serbest rızaya dayanan eşitçi ilişkileri öngörürler ve sadece kendi uluslarının değil fakat tüm ulusların egemenliğini ve bağımsızlığını, özgürlüğünü savunurlar. Çünkü bilim bunu gerektirir, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi bunu gerektirir, Helsinki Belgesi bunu gerektirir) (Kitle, 25.4.1977)

⊙ Böylece, Türk ulusu ezen ulus, Kürt ulusu ezilen ulus halinde Türkiye'de kapitalistleşme ve çifte uluslaşma süreci sürmüştür. Bu olgudan dolayı, Kürdistan'ın ekonomisi Türkiye ekonomisine bağımlı tutulmuş, Kürdistan'ın yeraltı servetlerine ve iç pazarına el konulmuş, emekçileri sömürülmüştür. Gene Kitle Dergisi'nin yaptığı bir araştırmaya göre, teknelci sermayenin elindeki bankacılık yoluyla da Kürdistan'dan «Batı'ya» büyük bir meblağ aktarılmaktadır. (Ayrıntı için Bak: Kitle 27.1.1977)

⊙ Böylece, Türkiye'deki ulusal mesele'den dolayı, yani Kürt ulusunun ezilen ulus durumunda tutulması ve ekonomisinin Türkiye'ye bağımlı kılınması ve sürdürülmesi nedeniyle, Kürdistan Türkiye'den daha geri kal-

mıştır. Türkiye orta gelişkinlik düzeyindeki bir kapitalizme sahip olduğu halde, Türkiye Kürdistan'ı sözkonusu bağımlılıktan dolayı ondan geri bir kapitalizme sahiptir. Ülkenin üretici güçleri, Türkiye'ye nazaran daha geridedir.

⊙ Bu geri kalmışlığın esas (belirleyici) nedeni tek bir ülkede ve tek bir ulus içindeki kapitalist eşitsiz gelişim yasası sonucu değildir. Gerçi genel olarak Türkiye topraklarında bu faktörün de sözkonusu olguda bir payı varsa da esas faktör, Türk ulusunun ezen ulus durumunda bulunması, Kürt ulusunun ise ezilen ulus olmasıdır. Yani Türkiye'deki ulusların siyasal eşitsizliği ve Kürt ulusunun zorla bağımlı kılınmış olması, bu ekonomik eşitsizliğin temel nedenidir. (Bak. İlke, Aralık 1976, sf. 6)

⊙ Türkiye Kürdistanı'nın Türkiye'ye zora dayalı olarak bağımlılığının ekonomik, sosyal ve siyasal konumunun nitelendirilmesi hususu bugün genel Türkiye solunda tartışma konusudur. Bu tartışmalar Türkiye Kürdistanı'nın bir sömürge mi (müstemele = koloni) olduğu, yoksa bir bağımlı ulus mu olduğu şeklinde yer yer bir terim tartışmasına varacak şekilde sürdürülmektedir.

Çok ulusal devletlerden olan Çarlık Rusya'sında ulusal sorunu, Marksizm'in temeli üzerinde inceleyen ve hem teorik sonuçlara hem de pratik çözümlere varan Lenin ve arkadaşları bir uluslar hapishanesi olan Çarlık Rusya'sında hangi ulusların bağımlı ulus, hangilerinin sömürge ulus olduğu yolunda kategorik veya mekanik ayrımlar getirmemişler, böyle bir tartışmayı gereksiz bulmuşlar, sömürge ve bağımlı ulus tiplerini ayırdedici tasnif sınırlarıyla birbirlerinden ayırdetmemişler, bu ilişkilerin iç içe olduğunu görmüşlerdi. Ezilen uluslarda, sömürge ve bağımlı ulus tiplerini ayrı karakteristiklerle tasnife tâbi tutmak gibi bir mekanizme düşme-

melerinin nedeni her iki durumun da birçok ortak karakteristikleri içermesiydi. Bu yüzden, Lenin Çarlık Rusya' sında bağımlı ulus ile sömürge ulus arasında kategorik ayrımlar getirmiyor ve böyle bir ayrımı saçma buluyordu.

Sömürge ve bağımlı ulus konusunda başvurduğumuz teorik kaynak olan Lenin'de böyle bir ayrımın ve onları ayırdeden karakteristiklerin (sınırların) çizildiğine rastlamadık. Lenin kategorik ayrıma, sadece sömürgeler konusunda gitmekte ve genel olarak dünyada emperyalizm tarafından ezilen ve sömürülen ülkeleri sömürge ve yarı - sömürge olarak ayırdetmekteydi. Bu kategorik ayırım ise bugün Türkiye Kürdistan'ı için yapılmakta olan sömürge ulus bağımlı ulus tartışmasını doğrudan ilgilendirmemektedir. Bu ayırım, Lenin'in çağında genel olarak emperyalizmin tahakkümü altındaki ülkeleri ekonomik gelişkinliklerine, sınıfsal kristalleşmelerine, siyasal statülerine ve nihayet işçi sınıfının durumuna göre sömürge ve yarı - sömürge olarak tasnife tâbi tutmaktaydı.

Çok uluslu Çarlık Rusyası açısından ise bağımlı ulus sömürge ulus ayrımı Lenin ve arkadaşları tarafından yapılmamakta, fakat genellikle periferideki uluslar (Çarlık Rusyasında merkeze uzak «çevre uluslar» sömürge veya yarı - sömürge olarak sayılmakta, ama bunlar için de teker teker tasnif adları konulmamaktaydı).

Lenin'i Partisinin diğer yöneticilerini asıl ilgilendiren böyle «kısır tartışmalar» değildi, sorunun çözülmüdü. Bu sorun ise, dünyada tüm ezilen uluslar için ayrılma hakkını savunmak ve onlar üzerindeki tüm ulusal baskılara karşı çıkmak ve Çarlık Rusyasındaki uluslar içinse, bu ulusların işçilerinin birliğini tek bir siyasal işçi sınıfı partisinde somutlamaktı. Böylece Lenin Rusya'da işçi

sınıfının sınıfsal kurtuluş mücadelesi ile ezilen ulusların ulusal kurtuluş mücadelesini işçi sınıfı önderliği altında ve tek bir devrimci mecrada toplamak, ezen ve ezilen ulus devrimcileri ve halkları arasında güveni yaratmak sorunu üzerinde, yoğunlaşmıştı.

Bu bakımdan biz de meseleyi, sonuçlardan ve çözümlerden soyutlanmış bir tartışma olarak değil, bütün sonuçlarıyla birlikte, bütünsel bir tesbitler ve öngörüler manzumesi olarak ele almalıyız. Ve ezilen ulus konusunda sömürge ulus ile bağımlı ulus karakterinin içiçe geçtiğini vurgulamalıyız.

Şayet Kürdistan'ın sömürge olduğu yolundaki tesbit, Kürt ulusunun ulusal kurtuluş mücadelesini salt ulusal açıdan değerlendiriyorsa, sınıfsal açıdan meseleye bakmıyorsa ve meseleyi son tahlilde bir proletarya devrimi sorunu olarak görmüyorsa, —konuyu merkezi siyasal otoritenin yani burjuva baskı aygıtının parçalanması mücadelesinden soyutluyorsa, böylece Türkiye genelindeki hakim çelişkiyi, iki ulus arasındaki çelişki olarak niteliyorsa; bunun doğal sonucu, bu «baş çelişkiyi» çözmek üzere Kürt ulusunun ayrı bir ulusal kurtuluş mücadelesine başlamasını öngörmektir.

Yukarıda da belirttik, şayet Kürdistan açısından, Kürt ulusu bakımından, Türkiye işçi sınıfından ve Türkiye halkının sosyal kurtuluş mücadelesinden ayrı, bir ulusal kurtuluş hareketinin gelişmesine ve ayrılma hakkının bu yoldan geçerek kullanılmasına prensip olarak karşı olunmaz. Ve böyle bir hareket, dünya devrimci sürecine ters düşmeyecek şekilde ve maceracı olmayan karakterde gelişirse, Türkiye işçi sınıfı buna saygı ve sempati duyar, egemen gericiliğe karşı böyle bir direnişi destekler. Bu nedenle, böyle görüşte olan Kürt kurtuluşçularını «ayrılıkçı burjuvazi»

diye nitelemek ve eleştiriyi bu noktadan yöneltmek yanlıştır. Çünkü Kürdistan, Türkiye'nin kendi toprağı ve Türk halkının kendi öz yurdu değildir. Ayrılmak isteyen kesimleri «ayrılıkçı» diye niteleyip suçlamak gerçekte ezen ulus milliyetçiliğidir. Bunu isteyen kesim burjuva kaarkterde dahi olsa, dünya devrimci sürecine ters düşmediğı ve emperyalizm ile işbirliğine gitmediğı takdirde, bu özlemleri saygıyla karşılamak gerekir. İDD ideologları bir yandan egemen ulus milliyetçiliğinin etkisi altında olduklarından, öte yandan tercüme terimlerle konuşmayı marifet bildiklerinden, batı literatüründe «separatist» diye adlandırılan ve ayrılma isteyen ulusal güçler için kullanılan terimi Türkçe'ye tercüme ediyorlar ve Türkiye Kürdistanındaki bu güçleri «ayrılıkçı» diye niteliyerek kendi açlarından suçuyorlar. Bu nedenle, ayrılıkçı terimini olumsuz bir sözcük olarak kullanıyorlar. Oysa ulusal sorunda «ayrılıkçı» teriminin anlamı olumsuz değildir. Bugün uluslararası diplomaside, Zimbabve, Güney Afrika, Namibia vb. ülkelerin kurtuluşçuları için bu terim kullanılmaktadır. Şayet emperyalist güçler, bu terimi kendi çıkarları gereğı bir karalama vesilesi olarak kullanıyorlarsa, sosyalistlerin tutumu aynı jargona düşmek değildir. Ezilen ulusun bulunduğu her ülkede, ayrılmak isteyen güçler vardır ve işçi sınıfı enternasyonalistleri ayrılma hakkını savundukları için bu güçleri —bütüne ters düşmemeleri, dünya devrimci sürecine aykırı olmamaları kaydıyla— saygıyla karşılar. Bu nedenle, İDD jargonunda «ayrılıkçı burjuvazi» terimi pejoratif (kötüleyici) anlamda kullanıldığı için hem tercümedir hem de içinde milliyetçi duyguları taşımaktadır.

İşçi sınıfı bilimi ise, ayrılmak isteyen ezilen ulus güçleri konusunda şunu düşünür: Aynı bir ulusal kurtuluş mücadelesi yoluyla ayrılmanın ob-

jektif ve subjektif koşulları var mıdır? Şayet bu koşullar varsa, ya da gelecekte ortaya çıkma istidadı taşıyorsa ve böyle bir hareket dünya devrimci sürecinin bütünselliğine ters düşmeyecek, aksine onun bir bileşeni —müfrezesini— oluşturarak, sosyalist sistemin desteğini alabilecekse, böyle bir girişim ancak desteklenir. Bu nedenle, işçi sınıfı enternasyonalistleri özellikle ezen ulusun sosyalistleri, ezilen ulusun «ayrılıkçı burjuva» güçleri —milliyetçilerini— küçümsemezler. Türkiye kürdistanı açısından ele alınacak sorun, onların ayrılıkçı olup olmamaları değildir. Sorun, ayrılma hakkını isteyenlere saygı duymak fakat bu hakkın gerçekleşmesi yolunda maceracı yöntemleri ve yolları eleştirmektir. Koşullar göstermektedir ki, Kürdistan'ın proleter olmayan ulusal güçleri'nin de çıkarları, Türk ve Kürt ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin birliğinden, genel devrimci—demokratik hareketin bütünselliğinden geçmektedir. İster burjuva olsun, ister küçük burjuva olsun veya hatta isterse proleter ya da yarı-proleter olsun, Kürdistan'ın ulusal demokratik güçlerinin şu veya bu kesiminin ya da kesimlerinin Türkiye işçi sınıfından bağımsız geliştirecekleri bir hareketin maceracı olacağı ve Kürt halkına büyük bir zulümden başka birşey getirmeyeceğı, Kürt ulusunu eşi görülmemiş yeni badirelere sürükleyeceği kanaatindeyiz. Bu aynı zamanda Türkiye'deki genel devrimci-demokratik hareketi için de bir yenilgi olacaktır. Şayet kaygı duyulacak nokta varsa budur; yoksa Kürdistanı Türk ulusunun «babasının malı» sayıp, «ayrılıkçıları» gizli veya açık, esas olarak bu motifle suçlamak milliyetçilik etkisi sonucudur. Türkiye işçi sınıfı politik hareketinin gerçek enternasyonalist güçleri, «ayrılıkçılar» dahil, tüm Kürt devrimcileri, ilericileri ile ortak bir cephe de müca-

dele etmeyi öngörmektedirler.

Bu mücadele içinde ayrılma hakkını daima savunmak, fakat kendi kaderini tayin hakkının gerçekleşmesi için dahi bu yoldan bu yöntemlerden geçilmesi gerektiğini göstermek zorundadırlar. Ortak düşmana karşı verilecek ortak mücadelenin bir noktasında veya bu mücadelenin başarılmasından sonra ezilen ulus ve onun öncü güçleri şayet ayrılmak isterlerse, ayrılırlar. Bu güçleri «ayrılıkçı» diye suçlamak hiçbir sosyalistin aklından geçmez. Ve böyle bir ayrılmanın olup olmayacağı, olacaksa ne zaman olacağı, devrimci dalganın, merkezi otoriteyi yıkacak şekilde şiddetlendiği ve onu fazlasıyla zayıflattığı bir anda mı, yoksa nihai zaferden sonra mı gerçekleşeceği konusunda bir yargıda bulunmak kehanet olur. Çünkü bu nokta sadece Türkiye'deki devrimci-demokratik süreçlerle ilgili değildir, esas belirleyici olan iç süreçler olmakla birlikte, dünya devrimci sürecinin ve özel olarak Orta Doğu'daki devrimci süreçlerin nasıl gelişeceğini bugünden kestirmek zordur.

Ama bugün ve önümüzdeki uzun mücadele sürecinin başından sonraki dönemleri için sözkonusu olan şu göstergeleri vurgulayalım: Türkiye'deki sınıfsal mevzilenmeler:

⊙ Her iki ulusun hakim sınıflarının bütünleşmişliği;

⊙ Kürdistan'da ulusal kurtuluş hareketine önderlik edecek güçlü bir işçi sınıfının veya devrimci-demokrat küçük burjuvazinin yahutta belirleyici, etkin bir milli burjuvazinin bulunmaması, uzun süre de böyle ulusal güçlerin bağımsız bir önderlik mertebesinde gelişme istidadı göstermeyişi,

⊙ Öte yandan, Türkiye'de bugünkü tüm dağınıklığına rağmen çok daha güçlü bir işçi sınıfı mücadelesinin sürmesi,

⊙ Böylece Türkiye devrimi ile

Kürdistan devriminin içiçe geçmişliği,

⊙ Merkezi otoritenin ancak bu bütünsel devrimci-ilerici güçlerin ortak mücadelesi ile zaafa uğratılıp mağlup edilebileceği şeklindedir. Biz sadece bu verilerden ve tesbitlerimizden yola çıkarak, (yani Türk milliyetçiliğinin ya da küçük burjuvazisinin «yüksek çıkarları» açısından değil), topyekûn proleterya devriminin ve her iki halkın da çıkarları açısından ortak mücadeleyi savunuyoruz. Ve bunu yaparken de «hiçbir ezilen ulus gücüne» ayrılıkçı olduğu için karşı değiliz, karşı olduğumuz yan, onların amaca giden yolda yöneldiği yanlış yöntemler ve macaracı yollardır, eğilimlerdir.

İşte, sömürge tezi, böyle bir maceracılığa teorik zemin olacaksa, sözkonusu tartışmalar bu anlamda önem taşır. Aksi halde, Kürdistan devrimini Türkiye devrimi ile birlikte gören, her iki hakim sınıfın kaynaşmışlığını ve düşmanın ortak olduğunu tesbit eden, Türk ve Kürt devrimci-ilerici hareketlerinin tümünün tek bir mücadele cephesinde toplanmasını öngören, Kürdistan ulusal demokratik hareketini işçi sınıfı önderliğine kazandırmak isteyen ve bunun için de Kürt ve Türk işçilerini, tek bir öncü sosyalist siyasal harekette ve böyle bir proletarya partisinde birleştirmek isteyen... kısacası meseleyi bu ideolojik bütünlükte ele alan sosyalist siyasal görüşler arasında sömürge - bağımlı ulus tartışmasını daha çok akademik ve soyut bir tartışma olarak görüyoruz. Bu tartışmanın belki Kürdistan'ın ekonomik durumunu ve Türkiye ile olan bağlarını, hakim sınıflar ilişkilerini, emekçi sınıflar mevzilenmelerini daha derinlemesine etüd etme ve bilimsel öğretinin sömürge vb. konusundaki görüşlerini daha iyi öğrenme açısından bir süre için belli bir yararı olabilir (kaldı ki rakamlara dayanan böyle etüdlere yapılması

bu tartışma dışında da zorunludur fakat Kürt ulusal sorununu ve Türkiye'deki topyekün devrimi yukarıda özetlediğimiz çerçevede gören ve bu doğrultuda çalışan sosyalist ve enternasyonalist güçler arasında, böyle bir tartışmanın ve sonuçta değişik pratik çözümlere yolaçacağını, bir başka deyimle bugüne dek, yukarıda özetlediğimiz ideolojik bütünlük manzumesinde düşünen ve davrananların, bu k o n u d a yoğunlaşmaları ile yeni sonuçlar ve tesbitler bulacaklarını sanmıyoruz. Uzun olmayan bir erimde aşılacağını umduğumuz böyle bir tartışma, sonuçta bazı sosyalist veya ilerici çizgileri farklı pratik noktalara götürse bile, hızla gelişip güçlenmeye aday olan işçi sınıfı mücadelesinin ve genel devrimci demokratik hareketin, pratikteki bir takım yanlışları düzeltereği kanaatindeyiz. (Hemen şunu da belirtelim ki, bu tartışmalar sadece Marksist-Leninist unsurlar arasında değildir, aynı zamanda Türk olsun, Kürt olsun çeşitli anti-faşist, anti-emperyalist, yurtsever siyasal çizgiler de ulusal sorun konusunda bu tartışmayla yakından ilgilidirler ve yayın organlarında konuyu ele almaktadırlar. Bu nedenle, ayrı ideolojik temel çizgilerden yola çıkan -Türk veya Kürt- farklı siyasal çizgilerin, farklı sonuçlara ulaşmaları mümkündür.)

Bu konuda bir noktayı daha özellikle vurgulamak isteriz. Sömürge ulus tezinin, yukarıda belirttiğimiz gibi Kürt kurtuluşçuları açısından macaracı ya da milliyetçi öngörülere temel teşkil etmemesini söylerken, bağımlı ulus tezinin de, Türk devrimcileri veya ilericileri açısından egemen ulus milliyetçiliği duygularına ve motiflerine zemin yapılmamasını, birinci ihtimalden daha önemle, özellikle ve öncelikle vurgulamamız ve bu konuda gereken tüm hassasiyetin gösterilmesini istememiz hakkımızdır, görevimizdir. (Çünkü ulusal sorun konusunda

esas mücadele edilmesi gereken milliyetçilik, ezen ulus milliyetçiliğidir ve asıl tehlikeli olan şovenizm gene egemen ulusun sosyalistleri arasındaki sosyal şoven görüşler veya onların tortularıdır).

⊙ Ulusal sorun konusunda vardığımız sonuçlara özetle devam edelim:

İki halkın ortak düşmana karşı ortak mücadelesi, Türk ve Kürt tüm devrimci, ilerici, anti - emperyalist (ulusal), anti - faşist, anti - feodal (demokratik) güçlerinin ortak bir devrimci - demokratik cephe halinde toplanmalarını gerektirir. Bu meselelerin zorluğu ve sabırlı, titiz çalışmalar isteyeceği, açıktır. Fakat objektif koşullar böyle bir birlikteliği öngörüyorsa, mevcut subjektif engelleri aşmak da görevimizdir. Bugün Türkiye devrimi «halk demokratik devrimi» karakteri taşıırken, Kürt ulusunun devrimi «milli demokratik» karakterdedir. Ve bu iki devrimci sürecin tek bir devrimci süreç bütünlüğünde ve böyle bir cephede toplanması mümkündür.

Bu cephenin öncülüğü hiç kuşkusuz işçi sınıfında olacaktır. Etkili ve başarılı mücadelenin verilebilmesi, ortak mücadelenin kahçı zaferlere ulaşabilmesi için işçi sınıfı öncülüğü şarttır. Bu öncülük ise işçi sınıfı partisinin önderliğinde somutlanır.

Çok uluslu bir ülke olan Türkiye'de işçi sınıfı partisi, evrensel prensiplere uygun olarak, demokratik merkezizetçilikle iki ulusun proletaryasının öncülerini —işçi sınıfı devrimcilerini— bağrında toplamış iki ulusal seksiyondan oluşur. Ezilen ulus işçi sınıfı öncü müfrezesinin bu parti içinde özerk konumu tütük işleyişi ve onu ayrıntılaştıran Parti belgeleri, Kongre kararları ile sağlanır. Böyle bir parti her iki ulus proletaryasının öncü müfrezelerinin bir bütünlüğüdür.

Türkiye'de bu örgütlenme sorunu, ancak son yıllarda, bilimsel teorinin

etüd edilmesiyle ve çok uluslu kardeş işçi sınıfı partilerinin işleyişlerinin öğrenilmesiyle gündeme gelmiştir. Türkiye sosyalist hareketinin tarihinde bu yönde bir adım atılmamışsa, bunun sorumlusu, «57 yıllık utkan gelenekli» partinin, Komintern in Türkiye seksiyonu olarak dünya ve Türkiye proletaryasına karşı üstlenmiş olduğu görevlerin hemen hiçbirini yerine getirmemiş olması, işçi sınıfı partisi işlevinin gerisinde ve dışında kalması, şimdiki liderinin deyişiyle «kendi kabuğu içinde erimiş» bulunmasıdır. «Utkan Partisi» bu konuda hâlâ suskundur. 1960 sonrasında Türkiye solunda yeri olan TİP ise esasen Kürt sorununa dün de, bugün de enternasyonalist bir açıdan bakmış değildir.

⊙ Ortak mücadelenin belirleyici ve öncü gücü olacak tek işçi sınıfı partisine varmak için, bir yandan somut ideolojik çalışmaları derinleştirmek, bu çalışmaları bir programa ulaştıracak şekilde düzenlemek gerekir

⊙ Böyle bir program, ezilen ulusun ayrılma hakkını, hiçbir kuşkuya yer bırakmamak kaydıyla savunur, bu doğrultuda ajitasyon yapmayı önkoşul sayar.

Ezilen ulusun ayrılma hakkını kullanmak istememesi durumunda, böyle bir program işçi sınıfı öncülüğündeki demokratik halk iktidarının bütünsel görevlerini sıralarken, sosyalist enternasyonalizm temeli üzerinde federatif bir işçi sınıfı devletinin asgari ve azami hedeflerini koyar. Demokratik Halk İktidarı devletinde, Kürt ulusu'nun önündeki birincil görevler, «milli demokratik» olacaktır. Demokratik Halk İktidarı, Kürt ulusu açısından öncelikle her türlü ulusal baskının ve eşitsizliğin son bulması, gönüllü bağların esas olması ve bu doğrultudaki ulusal statünün kurulması, aynı zamanda hem anti-monopolist hem de anti-feodal anlamdaki demokratik görevlerin ye-

rine getirilmesi şeklindedir. Topyekün devrim'in halk demokratik karakter taşıması, böyle bir siyasal iktidar programının Kürdistan açısından millî demokratik nitelikler ve görevler içermesini önlemez. Fakat topyekün devrimin işçi sınıfı öncülüğü, sosyalizme geçmeyi amaçlar, bu anlamda Kürt Ulusal demokratik görevlerinin de belirleyici gücü proleter ve diğer emekçi sınıf güçleridir. Kürt millî demokratik görevlerini, böyle bir programda «burjuva ulus» anlamında ve millî burjuva karakterde öngörmez.

⊙ Kürt ulusunun acil ekonomik ve demokratik talepleri, ulusal demokratik hakları konusunda güncel bir mücadele vermek, sosyalist siyasal hareket başta olmak üzere tüm ilericilerin ve gerçek demokratların görevidir. Bu acil ulusal demokratik mücadele, bir yandan tekelci sermayeye ve onun siyasal, ulusal, ekonomik tahakkümüne karşıdır, bu anlamda ulusal ve demokratiktir, hem de işbirlikçi Kürt hakim sınıflarına ve Kürt feodallarına karşıdır, böylece anti-feodal anlamda da demokratiktir...

⊙ Kürt ve Türk işçi sınıfı devrimcilerinin tek bir parti halinde örgütlenmeleri sorunu, tekrar belirtelim, işçi sınıfı bilimi ve enternasyonalizmi açısından, sadece bilimsel sosyalistleri kapsamaktadır. Bunun dışında, bilimsel sosyalist olmayan, ilericiler, yurtsever güçleri böyle bir işçi sınıfı partisi içermez. İşçi sınıfı sosyalistleri Türk ve Kürt sosyalistlerinin tek bir çatı altında örgütlenmeleri gereğini belirtirken, Kürt ulusal demokratik hareketi içinde bilimsel sosyalist olmayan ilericiler, yurtsever güçlerin de varlığını bilir, onların ayrı siyasal örgütlenmelerine karşı çıkmaz. Tek siyasal örgütlenmeyi Türk ve Kürt sosyalistleri açısından öngörür. Ayrı örgütlenmelere giden ilericiler Kürt mil-

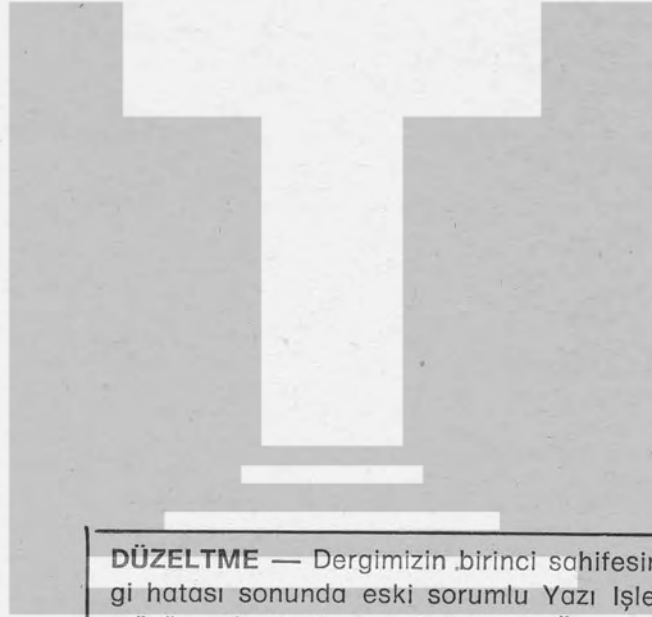
liyetçileri veya devrimci demokratlarını işçi sınıfı partisinin öncülüğü altındaki tek mücadele cephesinde diğer ilerici güçlerle birlikte toplamak için uğraş verir.

⊙ Türkiye sosyalist hareketi, bu

konuda özellikle enternasyonalist propaganda yapmak, bu görüşleri Türk emekçileri arasında yaymak, Türk milliyetçiliğine karşı mücadele etmekle, birinci derecede sorumlu ve yükümlüdür.

TÜSTAV

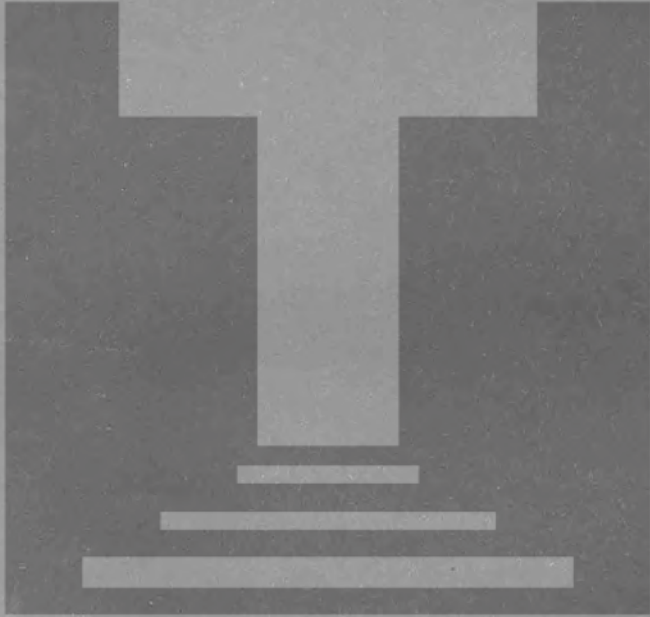
DÜZELTME — Dergimizin birinci sahifesinde bir dizgi hatası sonunda eski sorumlu Yazı İşleri Müdürümüzün adı yazılmıştır. Feyzullah Özer yerine Yusuf Hasağçebi olması gerekirdi. Düzeltir özür dileriz.

İ L K E

TÜSTAV

ilke 20 Lira

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

TÜSTAV